T·S·ELIOT

çorak ülke
dört kuartet

ve başka şiirler

Çeviren: SUPHİ AYTİMUR

ADAM

T. S. Eliot

●

Çorak Ülke
Dört Kuartet
ve
Başka Şiirler

ADAM YAYINLARI
©
Anadolu Yayıncılık A.Ş.

Birinci Basım: Eylül 1990

Kapak Düzeni: Erkal Yavi

290.03.029.539.389
90.34.Y.0016.389

YAZIŞMA ADRESİ: ADAM YAYINLARI, BÜYÜKDERE CADDESİ, ÜÇYOL MEVKİİ, NO: 57 MASLAK–İSTANBUL
TEL.: 176 23 30 (8 hat) TELG: ADAMYAY TELEKS: 26534 rəda tr

T. S. Eliot

●

Çorak Ülke
Dört Kuartet
ve
Başka Şiirler

Çeviren Suphi Aytimur

ADAM

İkbal, desteğinle oluşan bu kitap
senindir, can yoldaşım.
Suphi Aytimur

ÖNSÖZ

Thomas Stearns Eliot'un (26.9.1888-4.1.1965) bu kitapta genellikle büyük ve en önemli şiirlerinden 23 tanesini bulacaksınız. Eliot'un yayımlanmış 95 şiirinden yalnız 23 tanesi, ancak sayfa hesabına vurulursa, tüm şiirlerinin en az yarısı.

T. S. Eliot'un hayat öyküsünü verecek değilim burada. Sanırım ilgili çevrelerin bu konuda yeterli bilgisi vardır. Benim amacım Eliot'u bir insan ve şair olarak ve Anglo-Amerikan şiir dünyasındaki yeri bakımından okurlara tanıtmaya çalışmaktır.

Eliot 1914 Ağustosunda Londra'ya geldi ve ilk tanıştıklarından biri Ezra Pound oldu. Onun çabaları sonucu "Prufrock" *The Criterion*'da yayımlanınca, yaşlıca bir sanat adamının duyuları incinmişti, bir şair nasıl yengeç olma isteği duyabilirdi? Sir Arthur Quiller-Couch ise sonuna kadar merakını yenemedi, acaba Eliot birbiri ardına düzenli üç dize yazabilecek mi, diye. Seçicisi ve yayımcısı olduğu Oxford İngiliz Şiir Antolojisi'nin 1955 yılındaki düzeltilmiş yeni baskısında da Eliot'un adı yoktu.

İlk kitabı, "Prufrock ve Öbür Gözlemler" adıyla, 1917'de yayımlandı. Bunu "Şiirler, 1920" izledi ve ardından da 1922'de "Çorak Ülke". *Times* gazetesi eleştirmeni "Çorak Ülke" için, "Bu şiir bazan kolay anlaşılırlık sınırlarına çok yaklaşıyor," demekle yetindi. Gerçek şu ki "Çorak Ülke"nin yayımlanışı bir skandal olarak yorumlandı genellikle. Eliot şiirine tepkileri yansıtan eleştiriler 1945 sıralarına dek sürdü. Ama Eliot, Ezra Pound'un 1917-1921 arasındaki dolaylı etkisi dışında, kendi bildiği yoldan

şaşmadı ve 1948 Nobel Edebiyat Ödülünü kazandı. Bunu izleyen on yıldan fazla bir süre içinde Londra'nın tartışmasız yazınsal diktatörü oldu.

T. S. Eliot başlangıçta olsun, daha sonra olsun bir şair olarak neden bunca tepkiyle karşılaştı? Eliot her şeyden önce 19. yüzyıldan beri süre gelen romantik akımın karşısındaydı. Bu eğilimde Babbitt'in de etkisi olabilir, Henry James'in de. 1900'lerin başında İngiltere'de şiirde moda olan ince duygular, aşk, hayaller ve yapmacık bir dildi. Bilindiğine kuşku yok, Goethe bazı romantik şairler üzerine Eckerman'a yazdığı mektupta şöyle yazmıştı: "Bütün bu şairler sanki hastaymış ve bütün dünya bir hastaneymiş gibi yazıyorlar." Eliot ise şiirlerinde Londra'nın bir tür gecekondu semtlerinden söz açıyor, gerçek hayattan sahneleri sergiliyordu. Yani şiirde o güne kadar ele alınmamış konulara el atıyor, İngiliz şiirinde bir devrimin peşinde koşuyordu. Ama onun etkisi Amerika'da, İngiltere'dekine kıyasla, daha çok duyulacaktı.

William Carlos Williams 1958'de "Bir Şiir Yazmak İstedim" başlığı altında, özetle, şunları söylemişti: "Eliot'un inandığım şeyleri boşlamasıyla duygularım altüst olmuştu. O geçmişe bakıyordu, ben geleceğe. O konformistti, zeki ve nükteli ve geniş bilgiliydi, bunlar ise bende yoktu... Anladığım kadarıyla o Amerika'yı yadsımıştı ve ben yadsınmayı kabul etmemiştim... Kabul etmem gereken sorumluluğu biliyordum. Biliyordum ki, Eliot sonraki bütün Amerikan şairlerini etkileyecek ve benim alanımdan uzaklaştıracaktı... Beni şaşkına çeviren şey onun bu denli başarılı olmasıydı."

Modern Amerikan şiirinin gelişmesini gerek şair, gerekse eleştirmen olarak hiç kimse Eliot denli etkilememiştir. Onun eseri yalnız doğal ve değişmez öneminden değil, daha yüzyılımızın başlarında ortaya çıkışıyla da şaşırtıcı olmuştur. Çünkü Eliot'un şiiri 19. yüzyıldaki bütün şiirlerden olduğunca, 15. yüzyıldaki bütün şiirlerden de değişikti.

Başlangıçta Byron, Bergson ve Babbitt'ten ve 1908'den başlayarak Baudelaire ile Laforgue gibi simgeci Fransız şairlerinden etkilenen Eliot hem bu etkileri, hem de modern insanın durumunun temelde karamsar olan görünümünü şiirlerinde ve eleştirel bir felsefede birleştirdi ki, bunlar geniş ölçüde modern

Amerikan şiirinin yolunu çizdiği gibi, İngiliz şiiri üzerinde de bir ölçüde etkili oldu.

Yüzyılımızın ilk yarısında W. C. Williams, W. Stevens, R. Frost gibi şairlerden biri Amerikan şiirinde önderliği elde edebilirdi, ama bu olmadı. Şiirsel gelişmenin yolunu çizenler Eliot ve okulu, yani Pound ve Amy Lowell'in de içinde bulunduğu imgeci okul oldu.

Bu okulun kurucusu İngiliz eleştirmen T. E. Hulme'dır. Bu akım 1909-1917 arasında özellikle Amerika'da kendisini gösterdi. Bu ekol özenli anlatım, doğruluk, kesinlik ve günlük konuşma dili kullanımı gibi niteliklere büyük önem verir. T. E. Hulme, gözü yaşlı dediği, romantik şiire karşı klasik şiiri yeğlemektedir. Ona göre şiiri aydınlatan şey günışığı olmalıydı, yapay ışık değil.

Eliot etkisinin bunca yaygınlık kazanışının nedeni nasıl açıklanabilir? Eliot birçok şiirinde bir anti-hero (olumsuz kahraman) portresi çizmiştir. Bu adam kendi yetersizliğiyle cinsel güçsüzlüğünü duyumsadığı gibi, hem kendisinin hem de başkalarının yaşantısındaki bayağılıkları ve boşunalığı acıyla görmektedir. Bu adamın yazgısı başarısızlıktır, çünkü kendi kabuğunu yırtamadığı gibi, hiçbir çaba harcamamakta ve ancak beklemektedir. Bu bir tür "oblomovluk" sayılabilir mi, bilemem. Eliot'un ruhbilimsel bir simgecilikle anlattığı bu başarısızlık duygusunun kaynağı bir yerde Freud'da ve bir ölçüde Jung'da aranabilir. Bu gibi şeyler o güne kadar Anglo-Amerikan şiirinde görülmemişti.

Eliot gerçi serbest şiirden hoşlanmaz ama şiirleri bir tür serbest koşuk sayılabilir. Dizelerin uzunluğu, gerektiği zaman, değişir. Kullandığı dil genellikle konuşma dilidir, fakat bu dil argodan retoriğe çeşitli kılıklara bürünebilir, çok güçlü bir ritim duygusu eşliğinde ve sağlam bir yapı içinde. Dilde anlatım gevşek değil yoğundur ve bu yoğunluk ritim ile pekiştirilir ve ipin ucu kaçırılmazsa, yani birbirini izleyen dizeler arasındaki organik bağ koparılmazsa, Eliot şiirinin sağlam yapısı ortaya çıkar. Bence Eliot şiirinin en büyük özelliği budur. Bu bakımdan başka dile çevrilmesi çok zordur Eliot şiirinin. Anlamı yakaladınız diyelim, ritim ve organik bütünlüğü elden kaçırmışsanız, Eliot'u çevirdim diyemezsiniz. Çünkü anlam tek başına şiiri şiir yapamaz.

Eliot'un kalpsiz bir şair olduğu da söylenmiştir. Şiirinde

genellikle kendisini duygusallığa pek kaptırmadığı için olmalı. Bakarsınız duygusal üç beş dize birden kuru bir anlatımla kesilir, duyguları maskelemek sanki onun uğraşıdır. Bu durum sanatta klasikçi olmasından kaynaklanıyor olamaz. 1932 yılında *Seçme Denemeler* kitabında, "Romantik bir çağda bir şair, eğilimi dışında, klasikçi bir şair olamaz," demişti. Bu suçlama belki de onun pek aşk şiiri yazmamış olmasından kaynaklanmıştır. Öyleyse hayatına kısaca bakalım. Eliot genellikle utangaç, içine kapanık, zaman zaman duygusal ya da taşkın davranışlarda bulunduğu zaman bundan pişmanlık duyan yaradılışta bir insan görünümündedir Londra'daki ilk yıllarında. Bu nereden geliyor, bilmiyoruz. Aile ilişkilerinden kaynaklanan bir şey de olabilir. Özel hayatıyla ilgili dışarıya hiçbir şey sızdırmadığından, ne söylense boş. Evlilik hayatına gelince, 1915 yılında başlayan ilk evliliği, karısının aşırı kaprisli oluşu ve ruhsal dengesinin karmaşıklığı yüzünden, onun için işkenceden başka bir şey olmamış anlaşılan. Uzun yıllar bir klinikte yatan karısından 1933 yılında ayrılıyor. İkinci evliliğini 1957 yılında, ilk karısının ölümünden 10 yıl sonra, 69 yaşında iken, yani ölümünden 8 yıl önce, sekreteri ile yaptı. İlk evliliğinden ilk karısının ölümüne dek geçen 32 yılda Eliot'un gönül dünyasının bir çölden, yani çorak topraktan ayrımı olmadığını düşünmek işgüzarlık olmasa gerek. Bu kadar spekülasyon yeter. Son olarak Eliot'un bir şiirinden söz açayım bu konuda. Şiirin adı "Karıma Bir Sunu". Bu kitapta çevirisini bulacağınız bu şiir, sanırım, 1957'den sonra ikinci karısı için yazılmış olmalı. Bir mutluluk şiiridir bu.

T. S. Eliot okunması, daha doğrusu, anlaşılması kolay bir şair değildir. Bu neden böyledir? Yoksa gördüğü felsefe öğreniminden mi kaynaklanmaktadır bu özellik. Sözgelimi, Eliot zaman kavramını şiirlerinde çok işlemiş bir şairdir. Bu konuda Bergson ile Bradley'in etkisinde kalmıştır. Eliot'un okuma alanı da çok geniştir: Sanskrit, Hayyam, Jung, Sir James Fraser, Kutsal Kitap Söylenceleri, Dante, başlangıcından günümüze Fransız ve İtalyan edebiyatı, klasikler, Rönesanstan başlayarak İngiliz edebiyatı. Eliot şiirinin tam olarak anlaşılabilmesi için, şiirlerinde yaptığı alıntıların, anıştırmaların, parodilerin kaynağı üzerinde okurların bilgisi olması bazı eleştirmenlerce gerekli görülmektedir.

Bu arada Elizabeth Sewel, Eliot şiirinin, özellikle Çorak

Ülke'nin güç anlaşılmasında Lewis Carroll'un etkisi bulunduğunu ileri sürmektedir. Sewel'e göre Çorak Ülke'ye mit, aşk, şiir, geçmişin güzelliği gibi tehlikeli konuları sokan Eliot, bunları Carroll'un klasik "nonsense" (anlamsız şiir) tekniğiyle denetler, böylece şiirdeki parçalara modern durumlar üzerine bir ağıt gözüyle bakılmasını önler.

Eliot yalnız şair değil, deneme ve oyun yazarı idi. 1930 sıralarından başlayarak İngiliz ve Amerikan edebiyat dünyasında kendisine bir yer edinen birçok şair-eleştirmenin ortak özelliği, bunların kendi sanatlarının ve tekniklerinin bilincinde olmalarıydı. Bu bilinçlilikte Eliot etkisinin payı büyüktür. Bu etkiyi sağlayan şey onun şiir, gelenek ve çeşitli sanatçılar üzerine yazdığı ciltler tutan denemeleridir.

Peki modern şiir nedir? Bu konuda söylenecekler bir önsözün sınırları içinde açıklanamıyacak kadar yüklüdür. Bir iki satırla, modern şiirin kökeni yüzyıllar öncesinden, Beowulf'tan beri ortaya çıkıp zamanını doldurunca, gölgeye çekilmiş pekçok ekolü kapsayan geleneklerde aranmalıdır. Ancak şu söylenebilir. Bugünkü şairler diksiyon ve dildeki yapaylığa karşı çıktıkları gibi, koşuk ölçüleri üzerindeki zinciri de kırdılar. Sonuç, serbest şiir oldu. Eliot kendi yasalarını yapanlardan ve koşuk biçimleriyle geniş ölçüde oynayanlardandı. Hatta öyle bir ölçüsel düzen kurdu ki bu ona dille oynayarak şiirde komik anlamlar yaratma olanağı sağladı.

Eliot hepsi koşuk biçiminde olan oyunlarında olsun, şiirlerinde olsun, kimi zaman, eski ayinlerin büyüsel ritmini yeniden yaratmıştır. Ancak kelime dağarcığı olsun, kadans (uyum) olsun moderndir. Sözgelimi, *The Rock* adlı eserde 7-8 değişik koşuk biçimi kullanmıştır. Son şiirleri dışında genellikle kullandığı ölçü "iambic pentameter"dir. Ama şiirin coşkulu yerlerinde, ikide bir, oldukça düzensiz vurgulu bir tür şiirsel düzyazıya da başvurur.

Katedralde Cinayet adlı oyunda eski ve orta dönem İngilizcesindeki ses uyumuna dayalı koşuk örneklerine dayandırmıştır şiirini. Bu yeni koşuk biçiminde ağırlık hece sayısı üzerine değil, aynı sesle başlayan heceler üzerindeki dört vurguyu içeren şiirsel dizeye verilmiştir. Yani bir dizede dört vurgu ve ilk iki vurgudan sonra hafif bir durak. Eliot böylece örnek aldığı dize yapısındaki tekdüzeliği kırmış oldu.

Eliot'un koşuk biçimi 1925'e dek, o yıldan önce yazılan İngiliz şiirleri nasıl okunup inceleniyorsa, o yolda okunup incelenebilir. Sonraki şiirlerinde bu kural geçerli değildir. Bu yeni biçim, lirik olmayan İngiliz şiiriyle olan bağların koparıldığını gösterir. O zamana dek Eliot eski biçimlere yeni içerik koymaya ve eski biçimlere dönerek o biçimleri yeniden canlandırmaya çabalamıştı.

Eliot 1942'de "Her dilin kendi konuşma ritmini, yasalarını, kısıtlamalarını ve kurallara uymama hakkını saptayıp kabul ettirdiği kanısında" olduğunu belirtmişti. Ayrıca her dilin durmadan değiştiğini, bu yüzden bir şairin, bu değişimlerden elden geldiğince yararlanması gerektiğini ileri sürmüştü.

Eliot'un dramatik koşuk yazma deneyimleri onun *The Four Quartets* (Dört Kuartet)'de dramatik olmayan amaçlarla kullandığı ölçüyü yaratmasına yol açmıştı. *Dört Kuartet,* İngilizceyi uzun yıllar kullanmış bir ozanın gerçekten yetkin bir başarısıdır. Bu eserde kullandığı koşuk biçimleri hem çağdaşlarını, hem de kendisini izleyen kuşakları derinden etkilemiştir.

Eliot'un kendine özgü bir şair olduğuna kuşku yoktur. Ancak şiirlerinin toplam oylumu oldukça küçüktür. "Bütün Şiirleri ve Oyunları" 606 sayfalık bir kitapta toplanmıştır. Şiirlerinin payına düşen sayfa sayısı yaklaşık 250'dir. Masefield, Kipling, Browning ve Tennyson gibi şairlerle kıyaslanırsa Eliot'un verimi gerçekten azdır. Ancak çağdaşları ve sonraki kuşaklar üzerindeki etkisi bu şairlerinkiyle kıyaslanmayacak ölçüde büyüktür. Eliot'un şiiri çeşitlilik bakımından da biraz sınırlıdır. Kısacası, Eliot düşünlerine büyük bir çeşitlilik vermekle değil, ilgilendiği düşünleri derinlemesine incelemekle ilgileniyordu. Örneğin, bir şiirindeki belirli temaları sonraki şiirlerinde tekrar tekrar ele alıyordu. Dolayısıyla, ele aldığı temalar ya da sorunlarla ilgili görüşleri yıllar geçtikçe değişiyor ve gelişiyordu.

Eliot'un az şiir yazdığından söz etmiştim. Bu konuda William Empson'un bir anısına değinmenin yararlı olacağını sanırım. 1930 sıralarında Pound Antolojisinin önsözünde Eliot, "Bir şairin her hafta bir şiir yazması gereklidir" gibilerden bir şey yazmıştır. Empson bunun gerçekten gerekli olup olmadığını Eliot'a sorar. Yanıt şudur, "O parçayı yazdığım sırada aklımdaki şair Pound idi. Sorunu genel olarak alırsak şunu söylemeliyim. Şairlerin çoğu için

sorunu ele alırsak, onlar için en önemli şey, elden geldiğince az yazmaktır."

Bu az yazmak öğüdü üzerine sözü Eliot üzerine yazmış bazı eleştirmenlere bırakıyorum.

William Empson diyor ki: "Kuşağımın çoğu şairleri gibi ben kesin olarak kendi us dünyamın ne kadarını Eliot'un yarattığını bilmediğim gibi, ne kadarının ona tepki olduğunu, ya da gerçekte yanlış mı, doğru mu yorumlamaktan doğduğunu bilmiyorum. O'nun insanın içine işleyen bir etkisi vardı, belki de doğu rüzgârından ayrımı olmayan bir etki."

Ezra Pound'a göre, "Eliot başarının cezasını ödedi. Bu başarının kapsamına kıyasla ödenen cezanın küçüklüğü, onun sağlam yeteneğinin kanıtıdır."

R. P. Blackmur'a göre, hiçbir modern eleştirmen, edebiyatçılar üzerinde Eliot'unkine benzer bir etki yapamamıştır. Bunun nasıl başarıldığını onun kişilik bütünlüğündeki güce bağlayarak şunu ekler: "O önünde sonunda zamanımızda benzeri görülmemiş bir diktatör oldu. Ancak bir diktatör Ezra Pound'u yalın bir söyleyişle, 'Il Miglio Fabro' (Daha İyi Usta) yapabilirdi."

V. S. Pritchett'e göre, İngiltere'ye yerleşip İngiliz uyruğuna geçen iki büyük yazar, yani Henry James ve T. S. Eliot, son elli yılda büyük şaşkınlık yaratan kişiler olmuşlardır... Eliot açısından Londra, İngiliz şiir tarihindeki büyük devrimlerden birinin vesilesi ve gerçekleştiği yer olmuştur. Eliot burada genç kuşaklar için şiiri yeniden yarattığı gibi, bir kenti de yaratmıştır. Eliot Avrupa'da 1914'den önce başlayıp 1930'lara dek süren ve durmaksızın kaynayıp taşan bir yaratıcı güç akımının içindedir. Bu, edebiyat ve sanatlarda büyük dönemlerin sonuncusu idi. Ondan sonra aynı önemde hiçbir şey gerçekleşmemiştir. . Eliot, Joyce, D. H. Lawrence, Wyndham Lewis şimdi, yalnızca İngiltere'de, liberal bir uygarlığın son fışkırışı olarak görülüyorlar. Oysa onlar başlangıçta bu uygarlığa aşırı tepki gösteren putkıranlardı.

Hugh Kenner, Eliot'u, kendi edebiyatını özenle ve sistemli olarak, gerçekte ayrıntılarıyla inceleyen ilk kuşağın ilk şairi olarak görür. Eliot en azından İngiliz edebiyatına en genelleştirici biçemi getirmiştir ki, bu biçem Marshall McLuhan'ın belirttiği gibi, tasarlanmış bir durumla ilgili olabilecek bütün bilgileri özetleyebilir... Eliot'un şiiri bir sesi içerir, ama bu ses şairin kendi sesi

değildir ve üstelik bir çöl sessizliğini de gideremez, yalnız okurun kafasında duyulabilir. Sonuçta okur Eliot'un şiirini ya alışılmadık bir ölçüde benimser, ya da onu bütünüyle yadsır. Sözgelimi, Karl Shapiro'nun "Bilisizliğin Savunması"ndaki saldırısı.

Kenner, Eliot'tan bir alıntı yapar: "Düşünen şair, düşüncenin coşkusal karşılığını söyleyen bir şairdir ancak. Bunu Tennyson ve Browning yapamaz, ama Shakespeare ile Donne yapar. Tennyson ile Browning şairdirler ve düşünürler, ancak onlar düşüncelerini bir gülün kokusunu hemen alır gibi duyumsayamazlar. Donne için bir düşünce bir yaşantıdır ve onun duyarlığını değiştirir." Ve der ki, Eliot'a göre şairin işi düşünmek değil, kendi çağının coşkusal en büyük yoğunluğunu belirtmektir, kendi çağı ne düşünürse düşünsün.

D. W. Harding'in kanısına göre, Eliot'un dil kullanımında, ritimde ve yazış biçimindeki dehası şaşırtıcıdır. Bu yöntemlerin her biri sanki daha başlangıçta yetkinleşmiş bir görünümdedir ve çoğu kez, ilk olarak kullanılmıştır, yani Eliot'ça.

Grover Smith, Eliot'un şiirinde bir Beatrice'in bulunmayışını Eliot şiiri için bir trajedi olarak görmektedir. Smith'e göre Pound'un Eliot üzerindeki etkisi tersine bir etkidir. Pound 1917-1919 yıllarında Eliot'a Gautier'yi incelemesini öğütlemiştir. Gautier'den yararlanmış olabilir Eliot, ama bu etkilenme değildir. 1917'den önce de Jules Laforgue'dan romantik temaları maskeleme tekniğini öğrenmiştir, bu etkilenme sayılabilirse. Smith'in görüşü şudur: Gerçi Pound 1917'de Eliot'un *Prufrock* kitabının basımını sağlamıştır ama kendisi bu kitaptaki şiirler kadar iyi şiirleri hiç yazmamış olduğundan Eliot'u sapa yollara sürüklemek istemiş olabilir.

Grover Smith'e göre, *Dört Kuartet* Eliot'un düşünlerinin en kapsamlı şiirsel yapısını oluşturur. Ama önceki şiirleri de aynı amaca yönelik oldukları halde, bunların her biri kendi gizilgüçlerine dayalı ayrı ayrı girişimlerdi... Eliot'un kullandığı çeşitli tekniklerin sağladığı bütünlük yüzünden, önceki şiirleri Kuartetlerin yanında cüceleşmezler. Eliot'un bütün eseri üzerine geleceğin vereceği kararı kimse kestiremez. W. B. Yeats'in şiirleri bir yana, Eliot'unkiler arasında 20. yüzyılda yazılmış en büyük şiirler bulunabilir, ancak bu şiirler belki de yüce gönüllülükten, eğlendirici öğelerden ve insanlık için şaşmaz bir sevecenlikten yok-

sundur.

Donald Davie'nin *Dört Kuartet* üstüne görüşü: Şunu çok şaşırtıcı buluyorum. Bütün okurlar *Dört Kuartet*'i bir bütün olarak ya kabul ediyorlar, ya da etmiyorlar. Bu iki kampa ayrılış doğrudan yazınsal açıdan değil, ideolojik açıdan. Dinsel eğilimliler Kuartetleri göğe çıkarırken, az ya da çok atak karakterli olanlar (laik ve hümanistler) bunları yerin dibine batırıyorlar. Sorun bu kadar basit. *Dört Kurartet* bütünüyle görkemlice denetlenmiş türde bir yaratıdır. Bu ne tür bir şiirdir ki, gevşek ve bulanıkça ve kaynaşmamış bir dilin, yerinde ve özel amaçlar için, açık ve yoğunca kullanılan bir dilden daha iyi olduğu görülmektedir... *Dört Kuartet* post-symbolist (geç-simgeci) gelenek içinde öyle bir ustalık ve güç anlaşılırlık aşamasını temsil eder ki, bunun daha da geliştirilmesini düşünmek olanaksızdır. Kesinlikle hiçbir şair, bu Eliot'un kendisi de olsa, bu işlemi daha gösterişli kılamaz.

Arthur Mizener, Eliot'un 1947'de, "Ben 'Çorak Ülke'yi, kısacası, kendi duygularımı yatıştırmak için yazdım," deyişini ansıtarak, bu şiirin büyüklüğüne, çağın her bakımdan özüne inilerek ve çağın niteliği kavranarak ulaşıldığını söyler. Ona göre, Amerikan yaşantısının temel özelliğinden dolayı Eliot'un dünyasında düşünler ile gerçeklik arasındaki uçurum genişledi. Duyarlığı ise, gittikçe karmaşıklaşan Batı (Avrupa) kültürüne uyarlandı. Böylece onun günlük yaşantı dünyası daha ürkütücü ve yabansı kesildi. Yani, inanılmaz bir dış dünya ve katlanılamaz bir iç dünya. İsteksiz olunsa da böyle bir umutsuzluğun üstüne üstüne gitmek! Yetenekli bir şair için böyle bir davranış kaçınılmaz olur. Yani, taşradan gelip kendi eski kültürünün anılarını yakalamak. Bu duygu Eliot'ta olduğu kadar Hart Crane ve Allen Tate gibi değişik yoldaki şairlerde de bellidir. Eliot'un bu durumu dürüstçe ve duygulara kapılmaksızın karşılaması, us ve kişilik bütünlüğünün büyük bir zaferidir. Böyle bir durumdan kurtulmak için doğal ve etkili bir yol buluşu belki daha büyük bir başarıdır... "Gelenek ve Kişisel Yetenek" adlı deneme kitabında şöyle der Eliot: "Şiir, tutkuların boşalması değil, tutkulardan kaçıştır ve şiir, kişiliğin ortaya konması değil, kişilikten kaçıştır. Ama ancak tutkusu ve kişiliği olanlar anlar bu kaçışın ne anlama geldiğini."

F. R. Leavis, "Çorak Ülke"nin yapısının müzikal olduğunu ve NOTLAR olmasa da anlaşılıp sevileceğini ve bütünlüğünden

bir şey yitirmeyeceğini söyler... Eliot'ta dilin olağandışı canlılığı, şaşkınlık verici bir ritim ustalığı içinde, kendini her yerde gösterir. Büyük bir şairin dehası, çağının güçlüklerini derinden ve şiddetle kavramasıyla kendini belli eder.

V. S. Pritchett'e yeniden dönüyorum. "Çorak Ülke" için şöyle der: "Çorak Ülke" devrimi *Ulysses*'inkine benzer. İkisinde de malzeme, antropoloji, bilinçaltı us dünyası ve modern kentin özgün modelleri. Bu şiiri önemli kılan, zamanın kendisini kavramamıza yarayan araçları da bize vermesidir. İlk Dünya Savaşının ruhsal çöküntüsünden sonra bu şiir geçmişi, deniz dibinden bir gövdeyi çıkarır gibi çekip şimdiki zamana getirir.

Coles Ltd.'in kitapçığında "Çorak Ülke" şöyle değerlendirilir: "Çorak Ülke" matematiksel zamanı eritir ve bütün Batı uygarlığı ile edebiyatından alınan evrenselleştirilmiş bir düşünler kaosunu tek bir kahramanın yaşantısıyla ilgili varolan bilgiye bağlar, ve bu kişinin kafasında birkaç saat içinde canlandırır... Binlerce yıl teleskopla, çok bilgili bir adamın kafasında supersonik bir hızla parlayan tutarlı tek bir düşüncede odaklanır.

Bu azman önsözü bağlamadan önce *Dört Kuartet*'in müziksel yapısı üzerinde çeşitli eleştirmenlerin görüşlerini aktarmak isterdim ama bu bir önsözün sınırlarını daha da aşmama yol açacaktı.

Eliot'un modern Anglo-Amerikan edebiyatının gelişmesindeki öncülerden biri olarak değeri sanırım tartışılamaz. Geleneğe bağlı oluşu üstüne çok şey söylenmiştir. Ancak bu şairi değerlendirirken, onun duygusal ya da düşünsel inançlarının dikkate alınmasının sanatla hiçbir ilgisinin olmaması gerekir. Eliot Anglo-Amerikan ve Avrupa kültürlerini kafasında harmanlayarak modern şiirin kurucularından biri, daha doğrusu, en önemlisi olmuştur. Gelenekçilikle suçlanan Eliot, şiirin tekniğinde olsun, içeriğinde olsun devrim yapmış bir şairdir. Bir eleştiride, tek bir şairin şiirleriyle olsun, denemeleriyle olsun yaratıcılık alanında bu denli uzun bir süre egemen oluşunda sağlıksız bir yön olup olmadığını önümüzdeki uzun yıllar gösterecektir, denmektedir. Bence eleştiride, ne tür olursa olsun, duygusallığa yer olmamalı, bir şair ne putlaştırılmalı, ne de yerin dibine batırılmalı. Sezar'ın hakkı Sezar'a!

Benim Eliot şiiriyle ilişkim 1962'de başladı. Çevirilerim bıkıp usanmadan ele alına alına son biçimlerini aldı. Bunda amacım,

Eliot şiirinin iç dünyasına girebilmek ve bunun Türkçede olası en yakın benzerini aslına bağlı kalarak yaratabilmekti. Eliot'un titiz ve yoğun dil işçiliğini, şiirinin durmadan değişen ritmini ve sağlam yapısı ile bütünlüğünü aslındakine en yakın biçimde verebildiysem, ne mutlu. O zaman ne Eliot'a saygısızlık etmiş olurum, ne de kendime.

Son olarak çevirilerimde bana yardım etmiş bazı dostları burada saygıyla anmak isterim. Mr. Joshua Bear'e (O.D.T.Ü Öğ. Görevlisi) 1970 yılında "Çorak Ülke" çevirisinin eleştirisi için; Sn. Enis Batur'a 70'li yılların sonlarında çevirilerimi biraz olsun günışığına çıkardığı ve "Çorak Ülke" Üzerine Notlar'daki büyük katkısı için; Sn. Mehmet H. Doğan'a "Gerontion" çevirisinin düzeltilmesindeki katkısı için; ve Mrs. Gertrude Durusoy'a, "Çorak Ülke Üzerine Notlar"daki İtalyanca ve Almanca alıntıları İngilizceye çevirdiği için teşekkürü borç bilirim.

SUPHİ AYTİMUR

KAYNAKÇA

Notes on T. S. Eliot's Major Poems and Plays, by Coles Publishing Co., Ltd.

T. S. Eliot's Poetry and Plays - A study in Sources and Meaning, by Grover Smith, a Phoenix Book.

T. S. Eliot: A Collection of Critical Essays, edited by Hugh Kenner. (Prentice-Hall, Inc.)

An American Puritan in England, by V. S. Pritchett (Mentor Books)

KARIMA BİR SUNU

Sana borçluyum bu kabına sığmayan sevinci,
Canlandırıyor duyularımı uyanış saatimizde;
Ve uyumu, düzenliyor erincini uyku saatimizin;
Ve soluk alışı birlikte

Âşıkların ki gövdelerinde birbirinin kokusu
Düşünürler aynı şeyleri söze gerek kalmadan
Cıvıldarlar aynı sözleri anlama gerek kalmadan

Ne hırçın kış rüzgârı üşütür
Ne bunaltan tropik güneşi soldurur
Gülbağındaki gülleri ki bizimdir, bizimdir ancak

Ama bu sunu başkaları okusun diyedir
Bunlar sana açıkça sunulan özel sözlerdir.

J. ALFRED PRUFROCK'UN AŞK ŞARKISI

S'io credessi che mia risposta fosse
a persona che mai tornasse al mondo,
questa fiamma staria senza più scosse.
Ma per ciò che giammai di questo fondo
non tornò vivo alcun, s'i'odo il vero,
Senza tema d'infamia ti rispondo.(*)

Gidelim öyleyse, sen ve ben,
Akşam göğe karşı serilmiş yatarken
Eterlenmiş bir hasta gibi masada;
Gidelim o yarı tenha sokaklardan:
Mırıltılı inziva yeri olan
Tedirgin gecelerin, tek gecelik salaş otelleriyle
Ve istiridye kabuklu, talaşlı aşevleriyle,
Sokaklar ki yoz tartışmasınca sinsi niyetlerin
İzleyip durur seni
Duyasın diye sanki o ürkünç soruyu...
Ah, "Nedir?" diye sorma sakın,
Gidelim de bir hatır soralım.

Salonda kadınlar girip çıkar
Mikelanjelo'dan söz açar.

(*) Verdiğim yanıtlar, bilseydim ki
Dünyaya dönebilecek birinedir,
Bu alev şimdiye çoktan sönerdi.
Ama hiç kimse sağ dönmemiştir
Bu derinlikten, dendiğine göre,
Küçülmeden yanıtlıyorum bir bir.
DANTE
Cehennem XXVII'den

Sarı sis sürterken sırtını pencere camlarına
Sarı duman sürterken burnunu pencere camlarına
Yaladı köşesini bucağını akşamın,
Oyalandı bir süre oluklardaki sularla,
Aldırmadı bacalardan inen kurum inerken sırtına,
Taraçayı hızla geçip ansızın atıldı,
Baktı, ılık bir Ekim gecesiydi gelen,
Bir kıvrılıp evin çevresine, uyuya kaldı.

Ve gerçekten zamanı gelir
Pencere camlarına sırtını sürterek
Sokaklar boyunca kayan sarı dumanın;
Zamanı gelir, zamanı gelir
Yüzün olur karşındaki yüzleri karşılayacak;
Cana kıymanın da, yaratmanın da zamanı gelecek,
Ve zaman, tüm işleri ve günleri için ellerin
Ki alıp soruları düşürür tabağına tek tek;
Senin zamanın ve benim zamanım,
Ve zamanı sayısız kararsızlığın da
Ve sayısız görüşlerin ve caymaların da,
Daha tadına bakmadan tost ile çayın.

Salonda kadınlar girip çıkar
Mikelanjelo'dan söz açar.

Ve gerçekten zamanı gelir
Sorarsın, "Cesaretim var mı?", "Cesaretim var mı?",
Zamanı gelir geri dönüp merdivenden inmenin,
İç ezikliğiyle tepemdeki kelliğin —
(Diyecekler, "Saçları nasıl da seyrelmede!")
Günlük elbisem üstümde, kolalı yakam çenemde,
Kravatım şık ve sade ama üstünde sıradan bir iğne —
(Diyecekler, "Ama kollarıyla bacakları ne ince!")
Cesaretim var mı
Tedirgin etmeye evreni?
Bir dakika da yeterli zaman var
Kararlarla caymalar için ki bir dakika değiştirir hepsini.

Çünkü tümünü de bilirim ben, tümünü bilirim —
Bilirim nedir akşamlar, sabahlar, ikindiler,
Hayatımı çay kaşıklarıyla ölçmüşüm bir bir;
Ölgün bir düşüşle ölen sesleri bilirim
Uzakça bir salondaki müziğin etkisiyle.
Nasıl cüret ederdim öyleyse?

Ve gözleri de bilirim ben, tümünü bilirim —
Gözler ki tek cümlelik yaftada özetler seni;
Ben ki yaftalanmış yayılmışım bir iğne altında,
Ben ki iğnelenmiş, duvarda kıvranmaktayım,
Nasıl başlayabilirdim o durumda
Tükürmeye günlerimle alışkanlıklarımın izmaritlerini?
Nasıl cüret edebilirdim hem de?

Ve kolları da bilirim ben, tümünü bilirim —
Kollar ki bileziklidir, beyazdır, çıplaktır,
(Ama lambanın ışığında ayva tüylerine bürünür!)
Yoksa o parfüm mü, bir elbiseden,
Bana böyle boş şeyleri söyleten?
Kollar ki ya bir masaya dayalı, ya bir şala sarılı.
O zaman mı cüret etmeliydim?
Nasıl başlamalıydım ama?

. . . . .

Diyeyim mi, akşamüstü dar sokaklarda sürttüm
Ve pipolarından yükselen dumanı seyrettim
Pencerelerden sarkan ceketsiz, yalnız adamların?...

Çentikli bir çift kıskaç olmalıydım ben
Sessiz denizlerin dibinde seğirten.

. . . . .

Ve ikindiler, akşamlar, böyle deliksiz uyusun!
İnce uzun parmaklarla okşanmış,
Uykuda... yorgun... sözde hastalanmış,
Yatıyor yerde, burada, yanımızda upuzun.
Yeter miydi, çaylar, kekler, dondurmalardan sonra,
Sürüklemeye gücüm, o anı bir çıkmaza?
Ama ağlayıp oruç tuttum, ağlayıp yakardım,
Gördümse de başımın (dazlakça) bir tepside getirildiğini,
Bir yalvacım diyemem — hem nedir ki, önemi;
Görmüş ün yalazının benim için parıldadığını,
Görmüş ölümsüz kavasın paltomu tutup sırıttığını,
Ve doğrusu korkmuştum.

Ve üstelik onca çabaya değer miydi?
O fincanlar, o marmalat, o çaylardan sonra,
Porselenler arasında, seninle söyleşimiz arasında
Değer miydi onca bocalamak,
Sorun'u bir gülüşle kesip atmak,
Sıkıp bir yumak haline sokmak evreni,
İtip yuvarlamak sonra o ürkünç soruya,
Demek için, "Ben Lazarus, ölüler arasından,
Geldim anlatmaya her şeyi, anlatacağım size her şeyi" —
Ya biri, yastığa gömerek başını umursamadan
Deseydi, "Demek istediğim hiç de bu değil.
Hiç de bu değil."

Ve üstelik onca çabaya değer miydi,
Onca üzüntüye değer miydi,
Günbatımlarından, avlulardan, sulanmış sokaklardan,
Romanlar ve çay bardakları ve yeri süpüren eteklerden sonra —
Hem bunlar, hem daha nice şeylerden sonra? —
Elde değil ki söylemek açıkça içimdekini!
Ama bir hayal feneri sanki beyaz perdeye yansıtmış sinirleri:
Onca üzüntüye değer miydi
Ya biri, gömülerek yastığa ya da sıyırarak şalını
Ve dönerek pencereye deseydi bir:
"Hiç de bu değil,
Demek istediğim hiç de bu değil."

. . . . .

Yooo! Ne Prens Hamlet'im ben, ne de elimdeydi olmak;
Bir maiyet lorduyum, öyle biri ki elbette
Renklensin diye bir gezi önayak olacak bazı sahnelere,
Öğüt verecek prense; tamam, bir oyuncak prensin elinde,
İşe yaramaktan hoşnut, saygılı,
Politik, ölçülü ve çok dikkatli;
Cafcaflı sözlere düşkün, biraz da kaz kafalı;
Kimi zaman da, doğrusu, gülünç adamakıllı —
Adamakıllı Soytarı, kimi zaman da.

Kocamaktayım... Kocamaktayım...
Paçaları kıvrık pantolonlarla dolaşacağım.

Saçımı arkadan mı ayırayım? Bir şeftali yesem mi acaba?
Ayağımda beyaz flanel pantolon, dolaşacağım kıyıda.
Birbirine şarkı söylüyordu deniz kızları orada.

Sanmam ki bana şarkı söylesinler.

Gördüm onları denize açılırken dalgalar üzre
Taranıp savrulan dalgaların ak saçını tel tel
Bir ak, bir kara, suları savururken yel.

Oyalandık bir süre salonlarında denizin,
Denizyosunu çelenkli denizkızlarının yanındaydık.
Uyanıncaya dek insan sesleriyle, sonra boğulduk.

BİR KADININ PORTRESİ

Bir iştir işledin —
Ele uçkur çözdün: ama bu bir başka ülkedeydi,
Ve üstelik o yosma öldü çoktan.
MARLOW
(Maltalı Yahudi'den)

I

Sisli ve dumanlı bir Aralık ikindisinde
Bakarsın sahne (görünüşte) hazırlar kendini,
'Bu ikindimi size ayırdım' sözüyle;
Ve alakaranlık odada dört kandil,
Dört ışık halkası tavanda, üstümüzde,
Juliet'in mezarındaki hava
Hazırdır her şeye, denecek ya da denmemiş.
Dinleyecektik, diyelim, son Polonyalıyı
İletirken Prelütleri saçından ve parmak uçlarından.
'Öyle içten ki şu Chopin, sanırım ruhu
'Ancak dostlar arasında diriltilmeli,
'İki üç dost ki dokunmayacaklar tomurcuğa
'Ki örselenip eleştirilir konser salonlarında.'
— Ve böylece konuşma kesilir
Küçük istekler ve özenle gizlenmiş esefler arasında,
Kemanların sesi tizleşirken
Uzak kornetlerin sesiyle birlikte,
Ve başlar yeniden.
'Bilmezsiniz ne denli önemlidir onlar, dostlarım,
'Ve ne, ne denli azrak ve şaşırtıcıdır bulmak,
'Bunca, bunca çerle, çöple dolu hayatta,
(Çünkü hiç sevmem bunu... bilir miydiniz? Uzgörüşsüz değilsiniz!
'Ne anlayışlısınız!)
'Bir dost bulmak, bir dost ki erdemleri vardır,
'Vardır ve dağıtır
'Bu erdemleri, dostluk da onlarla yaşar:

'Ne denli önemli ki söylüyorum bunu size —
'Bu dostluklar olmaksızın — hayat, ne *cauchemar*!'(*)

Bir yandan gıygıyı kemanların
Ve solosu öteden
Çatlak kornetlerin,
Başlar kafamda sağır bir davul hemen
Dam-dumuyla kendi saçma prelüdüne,
Hem oynak, hem tekdüze,
Yani açıkcası 'yanlış bir nota'.
— Biraz hava alalım, bir tütün esrikliğiyle,
Övünçle seyredelim anıtları,
Tartışalım son olayları,
Ayarlayalım saatleri alan saatlerinden,
Sonra yarım saat oturup içelim biramızı.

II

Mevsimidir, leylaklar çiçeklendi ya,
Bir leylak vazosu onun da odasında,
Ve parmaklarıyla birini büker konuşurken.
'Ah dostum, bilmezsiniz, bilmezsiniz
'Hayat nedir, siz ki o daha avcunuzdayken';
(Leylağın sapını büker usuldan)
'Bırakırsın akar içinizden, bırakırsın akar,
'Ve gençlik zalimdir ve vicdansızdır
'Ve anlamadığı şeylere gülüp geçer.'
Ben, tabii, gülümser
Ve yudumlarım çayımı.
'Ama bu Nisan günbatımlarıyla, ki nedense hatırlatır
'Yitirdiğim yılları ve baharda Paris'i,
'Sınırsız bir gönenç duyarım ve dünyayı
'Yine olağanüstü ve gençlik dolu bulurum.'

(*) Karabasan, kâbus.

Sesi, bir Ağustos ikindisinde bir kırık kemanın
Direngen, uyumsuz ezgisi gibi çınlar ansızın:
'Ben hep eminim ki anlıyorsunuz
'Duygularımı, hep eminim ki duyuyorsunuz,
'Eminim ki ulaşır gizlerin ötesine görüşünüz.

'Kılınıza dokunulamaz, Akhilleus'un topuğu değil
sizinki.
'İlerleyeceksiniz ve başarıya eriştiğiniz durakta
'Diyebilirsiniz: niceleri tükendi kaldı bu noktada.
'Ama benim neyim var, benim neyim var, dostum,
'Size verecek, benden ne umabilirsiniz ki?
'Ancak dostluğu ve sempatisi
'Yolun sonuna yaklaşan bir kadının.

'Burada kalıp ağırlayacağım dostları...'

Şapkamı alırım: alçakca nasıl karşılığını verebilirdim
Bana bütün söylediklerinin?
Beni sabahları parkta görürsünüz,
Çizgi romanları, spor sayfasını okurken.
Gözüm takılır şu başlıklara:
Bir İngiliz kontesi sahneye çıkıyor.
Bir Polonya dansında öldürülen Yunanlı,
Bir banka soyguncusu daha suçu kabullendi.
Kılım kıpırdamaz hiç,
Soğukkanlı görünürüm
Bir sokak piyanosu, mekanik ve yorgun
Tekrarlamadıkca o eskimiş piyasa şarkılarını
Karşı bahçeden gelen sümbül kokularıyla
Hatırlatarak başka insanların dilediği şeyleri.
Bilmem bu görüşler doğru mu, yanlış mı?

III

Bir Ekim gecesidir iner; eskisi gibi dönerim
Ama bu kez hafif bir tedirginlik hissiyle
Merdivenleri çıkar, kapı kolunu çeviririm,
Bitkinimdir sanki tırmanmışımdır dört ayak üzre.
'Demek yolculuğunuz denizaşırı; dönüş ne zaman?
'Ama bu saçma bir soru.
'Nasıl bilebilirsiniz dönüş zamanını,
'Orda çok şey bulursunuz öğrenecek.'
Gülüşüm yumruk gibi iner arasına bibloların.

'Belki bana yazarsınız.'
Soğukkanlılığımı yitirdim bir an;
Bunu bekliyordum zaten.
'Son zamanlarda sık sık düşünüyorum
(Ama başlangıcımız sonumuzu hiç bilmez ki!)
'Neden ilişkimiz dostluğa dönüşmedi.'
Sanki başkasıyım, gülümseyen, ve dönünce apansız
Görecek suratının halini aynada.
Soğukkanlılığım uçar gider; gerçekten karanlıktayız.

'Çünkü herkes öyle diyordu, tüm dostlarımız,
'Hepsi emindi, duygularımız bağdaşacaktı
'İçli dışlı! Ben kendim pek anlamam bundan.
'Bunu artık yazgıya bırakmalıyız.
'Ama ne olursa olsun bana yaz.
'Belki pek gecikmiş de değiliz.
'Ben burada kalıp ağırlayacağım dostları.'

Ve ben değişen her kalıba girmeliyim
Anlatabilmek için... dans etmeli, dans
Dans eden bir ayı gibi,
Papağan gibi cırlamalı, maymun gibi çene çalmalıyım.
Biraz hava alalım, bir tütün esrikliğiyle —

Peki, ya ölseydi bir ikindi vakti ne olurdu,
İkindiler boz ve dumanlı, akşamlar sarı ve konca gül;
Ölüp de bıraksaydı böyle elimde kalem
Çatılara inen dumanlar içre beni;
Kuşkulu, bir an için
Bilmeyerek ne duyacağımı ya da anlayıp anlamadığımı
Ya da akıllı mı aptal mıyım, miskin mi ivecen miyim...
Sonunda o olmayacak mıydı üstün gelen?
Ne etkili şu müzik, ölürcesine pesleşen,
Biz tam söz ederken ölümden —
Ve hakkım olur muydu gülümsemeye?

PRELÜDLER

I

Kış akşamı yerleşir
Külbastı kokusuyla pasajlara.
Saat altı.
Sisli günlerin yanmış sonu.
Ve şimdi kararsız bir sağnak sarar
Kirli kırıntılarını
Kuru yaprakların senin ayaklarına
Ve gazeteleri boş arsalardan;
Sağnak tıpırdar
Kırık panjurlarda, baca külahlarında,
Ve caddenin köşesinde
Tek bir kupa-atı buğu tüter ve tepinir
Ve sonra yanışı lambaların.

II

Sabah ayılıp kendine gelir
Hafif ekşimiş bira kokularıyla
Talaşları çiğnenmiş sokaktan
Ve bütün çamurlu ayaklar basarken
Sabahçı kahvesi tezgâhlarına.

Öbür maskaralıklarla
Zamanın tekrarlayıp durduğu,
İnsan düşünür bütün elleri
Ki açarlar soluk güneşlikleri
Binlerce möbleli odada.

III

Fırlattın battaniyeyi yataktan,
Sırtüstü uzandın, ve bekledin;
Uyudun ve seyrettin gece sergilerken
Binlerce sefil görüntüyü
Yani ruhunu oluşturan şeyleri;
Onlar tavana karşı oynaştı.
Ve bütün dünya geri gelince
Ve ışık sızınca panjurlardan
Ve sen serçeleri duyunca oluklarda,
Kafanda öyle bir sokak canlandı ki
Sokak bunu güçlükle anlayabilir;
Oturarak yatağın kenarına,
Saçını kıvırdığın kâğıtları çözdün,
Ya da sarımsı tabanlarını kavradın
Tozlu ellerinin avuçlarıyla.

IV

Adamın ruhu sıkıca gerildi göğe karşı
Solarken o bir kent bloku ardında,
Ya da çiğnendi ısrarlı ayaklar altında
Saat dörtte, ve beşte, ve altıda;
Ve pipo dolduran kısa küt parmaklar,
Ve akşam gazeteleri, ve gözler
İnandırılmış kesin kesinliklere,
Kararkılmış bir sokağın vicdanı
Titizlenir dünyayı kabullenmek için.

Duygulandım bu fantezilerden, kıvrılırlar
Çevresine bu görüntülerin, ve bağlanırlar:
Tasarımı, bazı son derece cılız
Son derece üzüntülü şeylerin.

Ağzını elinle sil, ve gül
Dünya döner eski kadınlar gibi
Yakıt toplayarak boş arsalarda.

RÜZGÂRLI BİR GECE ÜSTÜNE RAPSODİ

Saat on iki.
Sokakların erimi boyunca
Durdurulmuş bir aysı bileşimde,
Fısıldayan aysı büyüler
Dağıtır tabanını anıların
Ve onun tüm açık ilişkilerinin,
Sınırlarının ve kesinliklerinin.
Geçtiğim her sokak lambası
Kaderci bir davul gibi vuruyor,
Ve karanlıklar boyunca
Yarıgece sarsıyor anıları
Bir deli nasıl sarsarsa ölü bir ıtırı.

Saat bir buçuk,
Sokak lambası pırpır etti,
Sokak lambası mırıldandı,
Sokak lambası dedi, "bak şu kadına,
Sana doğru ikircikli, ışığında bir kapının,
Açılmış ona doğru bir sırıtış gibi.
Görürsün elbisesinin eteği
Yırtılmış ve lekelenmiş topraktan,
Ve görürsün gözünün köşesi
Çengelli bir iğne gibi bükülür."

Anılar fırlatır su üstüne
Bir sürü bükülmüş şeyi;
Bükülmüş bir dal kumsalda,
Aşınıp düzlenmiş ve cilalı,
Sanki dünya vaz geçmiş
Onun iskeletinin gizlerinden,
Sert ve apak.
Kırık bir yay bir fabrika avlusunda,
Pas yapışmış biçime, gücün terkettiği,
Sert ve kıvrak ve ısırmaya hazır.

Saat iki buçuk,
Sokak lambası dedi,
"Bak oluğa uzanmış kediye,
Uzatır dilini
Ve atıştırır bir parça küflü yağı."
Çocuğun eli de öyle, kendiliğinden
Uzanıp cebine attı rıhtımda yuvarlanan oyuncağı,
Hiçbir şey göremedim çocuğun bakışları ardında.
Sokakta gözler görmüşümdür
Işıklı panjurlardan dikizlemeye çalışan,
Ve bir yengeç, bir öğle sonu, bir havuzda,
Yaşlı bir yengeç, sırtında deniz böcekleri,
Yakaladı ucunu kendisini durdurduğum çubuğun.

Saat üç buçuk,
Lamba pırpır etti,
Lamba mırıldandı karanlıkta.
Lamba vızıldadı:
"Aya bak,
La lune ne garde aucune rancune, (*)
Kırpıyor gözünü hafifçe,
Gülümsüyor köşelere.
Düzeltiyor saçını otların.
Ay yitirmiş anılarını.
Çiçek hastalığı çopurlaştırıyor yüzünü, kadının,
Büküyor elinde kâğıttan bir gülü,
Toz kokulu, kolonya kokulu,
Yalnızdır o,
Geceye özgü tüm eski kokularla,
Ki geçtikçe geçerler kafasından."

(*) Ay hiç kin beslemez.

Akla gelir
Güneşsiz kuru ıtırlar
Ve çatlaklardaki toz,
Kestane kokuları sokaklarda,
Ve kadın kokuları panjurlu odalarda,
Ve sıgaralar koridorlarda
Ve kokteyl kokuları barlarda.

Lamba dedi,
"Saat dört,
İşte numara kapıda.
Hatırla!
Anahtarın var,
Küçük lambanın ışık çemberi merdivende.
Çık.
Yatak açık; diş fırçası duvarda asılı,
Pabuçları kapıda bırak, uyu, hazırlan hayata."

Son bükülüşü bıçağın.

LA FIGLIA CHE PIANGE
(AĞLAYAN GENÇ KIZ)

O quam te memorem virgo...(*)

Dur merdivenin üst basamağında —
Dayan bir bahçe vazosuna —
Ör, ör günışığını saçlarına —
Kucakla acı bir şaşkınlıkla çiçeklerini —
Fırlat hepsini yere ve dön
Gözlerinde bir anın gücenikliğiyle:
Ama ör, ör günışığını saçlarına.

Böyle veda ettirirdim adama,
Böyle dineltip üzerdim kızı,
Böyle bırakıp giderdi adam
Nasıl ayrılırsa can gövdeden kırık dökük
Nasıl boşaltırsa akıl kullandığı gövdeyi.
Bulmalıydım
Bir çare, her şeyden kolay ve ustaca,
Bir çare, ikimizin de anlayacağı,
Basit ve kararsız, bir gülüş ve tokalaşma gibi.

Kız dönüp gitti, ama güz havasından olacak
Hayal gücümü zorladı günler boyunca
Günler boyunca, saatler boyunca:
Saçı kollarında ve kolları çiçek dolu.
Ve acaba derim, nasıl olurlardı birlikte!
Bir jest ile bir davranışı kaçırmış olurdum.
Bazan bu derin düşünceler hâlâ şaşırtır
Tedirgin yarıgeceleri ve öğle uykularını.

(*) Maiden, by what name shall I know you?
(Genç kız, hangi adla anayım seni?)

GERONTION

Senin ne gençliğin, ne de yaşlılığın
oldu, ama bir akşam yemeği sonrası
uykusunda düşledin ikisini de.
Shakespeare

İşte ben, kocamış bir adam, kurak bir ayda,
Bir oğlanın okuduğunu dinleyip yağmur bekleyen.
Ben, ne kanlı geçitlerden geçtim,
Ne ılık yağmurlar altında çarpıştım,
Ne de diz boyu bataklıkta, elde pala,
Sinek ısırıkları içinde, çarpıştım.
Evim çürüyüp köhnemiş bir ev,
Ve Yahudi çömelir denizliğe, ev sahibi,
Serpilip gelişmiş Anvers meyhanelerinde,
Pişmiş Brüksel'de, palazlanıp yolunmuş Londra'da.
Keçiler aksırır geceleri bayırdaki tarlada;
Kayalar, yosunlar, damkorukları, demir, dışkılar.
Kadın mutfağa bakar, çayı hazırlar,
Esner geceleyin, dürtüklerken inatçı oluğu.
Ben, kocamış bir adam,
Uyuşuk bir kafa rüzgârlı odalar arasında.

Belirtiler mucize sayılır, 'Bir belirti görecektik!'
Söz içinde söz, söyleyemiyerek tek bir söz,
Kundaklanmış, karanlıkla. Yılın başlarında
Geldi kaplan İsa.

Yoz Mayısta kızılcık ve kestane, çiçekli erguvanlar,
Yenilecek, bölüşülecek, içilecek
Fısıltılar arasında, okşayan ellerle,
Limoges'da Mr. Silvero'ca,
Bitişik odada bütün gece dolaşan;
Hakagawa'ca, Titian'lar arasında eğilen;
Madame de Tornquist'ce, karanlık odada
Yerini değiştiren mumların; Fraülein von Kulp,
Döndü bir koridorda, bir eli kapıda. Boş mekikler
Dokuyor rüzgârı. Hortlaklarım hiç yok,
Kocamış bir adam rüzgârlı bir evde
Altında esintili bir kellenin.

Bunca bilgiden sonra, ne bağışlaması? Düşün ki
Tarihin aldatıcı yolları, yapay dehlizleri çoktur,
Ve iletir, aldatır fısıldayan aşırı hırslarla,
Yönlendirir bizi boş şeylerle. Düşün ki
Verir o, dikkatimiz ne zaman dağılsa
Ve ne verirse, verir öyle esnek bir şaşkınlıkla
Ki bu veriş aç bırakır özlemleri. Çok geç verir
İnanılmayan ne varsa, ya da hâlâ inanılıyorsa,
Yalnız anılarda, uyanan tutkuyu. Çok erken verir
Güçsüz ellere, ne gelirse aklına onsuz olunabilecek,
Bir korkuyu üretinceye dek reddediş. Düşün
Ne korku, ne de ataklık kurtarır bizi. Acayip huyları
Yaratan bizim kahramanlığımızdır. Erdemleri
Üstümüze salan bizim arsız suçlarımızdır.
Bu gözyaşları silkelenmiştir öfke ağacından.

Kaplan canlanır yeni yılda. Bizi parçalar. Düşün artık
Bir sonuca ulaşmış değiliz, ben burada
Bir kiralık evde katılıp kalırken. Düşün artık
Amaçsız yapınış değilim bu gösteriyi
Ve bu fısıldamasıyla da değildir
Perde ardındaki şeytanların.

Bu konuda dürüstçe hesaplaşacaktım seninle.
Ben ki yakındım kalbine, atıldım oradan
Güzellik yitsin diye terörde, terör işkencede.
Yitirdim ben sevgimi: alıkoymam ne diye gereksin
Her alıkonan şey yozlaştırıldıktan sonra?
Yitirdim görme, koklama, duyma, tat ve dokunma duyularımı:
Nasıl kullanırdım onları, daha yakından dokunasın diye?

Bunlar binbir küçük özentiyle
Uzatır kazancını soğuk çılgınlığının,
Coşturur zarı, duygular durulduğunda,
Nasıl da yüzsüzce, çoğaltır çeşitliliği
Aynaların çölünde. Örümcek ne yapar,
İşini asar mı, bokböceği
Gecikir mi? De Bailhache, Fresca, Mrs. Cammel, fırdöndü
Titreyen Ayı yörüngesinden ötede
Parçalanmış atomlar içre. Martı rüzgâra karşı,
rüzgârlı boğazlarında
Bell Adasının, ya da savrulur gider Horn'a doğru,
Beyaz tüyler kar içinde, Gulf'a kalırsa,
Ve bir kocamış adamı sürüklemiş Alizeler
Bir uykulu kuytuya.

Evin kiracıları,
Bir kurak mevsimde bir kurak beynin düşünceleri.

ÇORAK ÜLKE

1922

'Nam Sibyllam quidem Cumis ego ipse
oculis meis vidi in ampulla pendere,
et cum illi pueri dicerent: *Sibulla ti thelis;*
respondebat illa: *apothanein thelo*.' [1]

Ezra Pound için
il miglior fabbro [2]

I. ÖLÜLERİN GÖMÜLÜŞÜ

Nisan en zalim aydır, gövertir
Leylakları ölü toprakta, yoğurur
Anılarla istekleri, uyarır
Uyuşuk kökleri bahar yağmuruyla.
Kış, sıcacık tuttu bizi, örter
Toprağı unutkan karla, sürdürür
Kısır bir hayatı kuru köklerle.
Yaz şaşırttı bizi, Starnbersee'ye gelince
Deli bir sağnakla; sığındık sıra kolonlara,
Derken yeniden güneş, uzandık Hofgarten'a,
Birer kahve içip konuştuk bir saat kadar.
Bin gar keine Russin, stamm' aus Litauen, echt deutsch.[3]
Ve çocukluğumuzda, arşidüklerde kalırken,
Yeğenimgillerde, kızakla gezdirirdi beni,
Ve ben korkardım. Ama o, Marie, derdi,
Sıkı tutun Marie! Ve yamaçtan kayardık.
Dağlardaysan, orada özgür bulursun kendini.
Çoğu geceler okurum, kışın da güneye giderim.

Hangi kökler kavrar, hangi dallar bezer
Buradaki taş yığınını? Ey insanoğlu
Bunu bilemez, sezemezsin, çünkü bildiğin yalnız
Bir kırık putlar yığınıdır ki güneşte kavrulur
Ve ona ne ölü ağaç gölge, ne cırcırböceği erinç,
Ne de kuru taş su sesi verir. Yalnız
Burası gölge, altı bu kızıl kayanın,
(Sığın gölgesine bu kızıl kayanın),
Ve ben öyle bir şey göstereceğim ki sana,
Ne seni durmadan izleyen sabahki gölgendir,
Ne kalkıp seni karşılayan akşamki gölgendir,
Sana korkuyu göstereceğim bir avuç tozda.

Frisch weth der Wind
Der Heimat zu
Mein Irisch Kind,
Wo weilest du?[4]

"Bana sümbülleri ilk verişin bir yıl önceydi,
Sonra sümbül kız koydular adımı."
— Ama döndüğümüzde, gün sonu, sümbül bahçesinden,
Kolların dolu, saçların ıslak, bir türlü
Konuşamadım, gözlerim de seçmedi, sanki
Ne diriydim, ne ölü, ne de bir şey biliyordum,
Sırf bakıyordum ışığın gözüne, sessizlik.
Oed' und leer das Meer.[5]

Madam Sosostris, şu ünlü falcı,
İyice üşütmüştü kendini ama
En akıllı kadın diye bilinir Avrupa'da
Elinde bir deste hayın kâğıtla. İşte, dedi,
Senin kâğıdın, boğulmuş Finikeli gemici,
(Şu inciler onun gözleriydi bir zamanlar. Bak!)
İşte Belladonna, Kayalıkların Ecesi,
Durumların ecesi.
İşte üç değnekli adam, işte Çarkıfelek,
Ve işte tek gözlü tüccar, bu kâğıda gelince,
Bu boş kâğıt, tüccarın sırtındaki şeydir,
Onu da görmem yasaktır. Peki nerede
Asılmış Adam! Suda ölümden sakın.
Kalabalıklar görüyorum halka olmuş yürüyor.
Falınız tamam. Sayın Mrs. Equitone'u görürseniz,
Deyin ki yıldız falını kendim getiririm:
Öyle zamandayız ki su uyur düşman uyumaz.

Düşçül Kent,
Kirli sisi altında bir kış sabahının,
Bir kalabalık aktı Londra Köprüsünden, sürüyle,

Ummazdım, ölüm çökertsin insanları sürüyle.
Duyulan, kesik ve seyrek, iç çekişlerdi,
Ve gözleri kendi adımlarındaydı her adamın.
Aşıp tepeyi aktılar King William Caddesinden
Saint Mary Woolnoth Kilisesine, kulede çan
Ölü bir sesle tınlarken son vuruşunda dokuzun.
Bir tanış görüp durdurdum haykırarak, "Stetson!
"Sen ha! Gemilerdeki yoldaşım benim, Mylae'de!
"Şu ceset, bıldır diktiydin ya bahçene,
"Filiz verdi mi? Bu yıl durur mu çiçeğe?
Yoksa o beklenmedik don bozdu mu tarhını?
"Öyleyse uzak tut köpeği, insanların dostudur,
"Yoksa tırnaklarıyla kazıp çıkarır gene!
"Sen! hypocrite lecteur! — mon semblable, — mon frère!"[6]

Kadının koltuğu, yaldızlı bir taht gibi,
Çil çil yansıdı mermerde ve ayna
— Destekleri salkımlı asmalarla bezenmiş
Birisinden bir altın Küpidon baka kalmış,
(Biri de gizlemiş gözlerini kanadıyla) —
Çiftleyip alevlerini yedi kollu şamdanın
Yansıttı ışığı masanın üzerine, tam da
Yükselirken mücevherlerinin parıltısı
Öbek öbek atlas döşeli kutulardan;
Fildişi ve renkli camdan şişeciklere,
Tapasız, sinmiş acayip, sentetik parfümleri,
Macun, toz ya da sıvı — bunalttı, şaşırttı
Ve boğdu duyuları kokularla; tedirgin olup
Pencereden gelen esinle, kokular yükseldi
Besleyerek upuzun alevlerini şamdanın
Ve savurdu dumanları bölmeli tavana,
Tedirgin edip desenlerini oymalı tavanın.
Geniş kızılağaç kaplama, renkli taşla çevrili,
Bakır kakmalı, bir yeşil, bir turuncu yanıyor
Ve bu içli ışıltıda oyma bir yunus yüzüyordu.
Antik şömine üstündeki tabloda anlatılan,
Sanki bir pencereydi ormana açılan,
Değişimiydi Philomel'in, o barbar kralın
Onca zorladığı; ama bülbül kesilmiş orda,
Sarmıştı tüm çölü kirletilemez bir sesle,
Ve hâlâ ağlıyordu ve dünya hâlâ o yolda,
"Cik cik!" kös dinlemiş kulaklara.
Ve zamanın öbür solgun artıkları da
Anlatılmıştı duvarlarda; ısrarla bakan biçimler
Dört yönden sarkmış, eğilip susturuyordu odayı.
Sürüklendi merdivende adımlar.
Ocağın ışığında, fırçanın altında, saçları
Alevli oklar gibi dağılmış
Işıl ışıl konuşurken, artık zalimce susacaktı.

"Sinirlerim bozuk bu gece. Çok bozuk. Gitme kal.
"Bir şeyler anlat. Neden konuşmazsın hiç. Konuş.
"Ne düşünüyorsun? Ne düşüncesi bu? Ne?
"Ne düşünürsün böyle bilmem ki hiç. Düşün bakalım."

Sanırım biz dönekler geçidindeyiz,
Ölü adamlar orda yitirmişti kemiklerini.

"Nedir bu gürültü?"
Eşikten esen yel.
"Peki ya bu gürültü? Zoru nedir bu yelin?"
Hiçbişey gene hiçbişey.
"Bilmez
"misin hiçbişey? Görmez misin hiçbişey? Hatırlamaz mısın
"Hiçbişey?"
Hatırlarım
Şu incilerdi adamın gözleri bir zamanlar.
"Diri misin, değil misin? Hiçbişey yok mu kafanda?"
Ama
O O O O şu Şekispiyerimsi cümbüş —
Hem ne incelik
Ne yetkinlik
"Ne yaparım şimdi ben? Ne yaparım ben?
"Öyleyse hemen fırlayıp sürterim sokaklarda,
"Saç baş darmadağın. Peki ne yaparız yarın?
"Ve her günü Tanrının?"
Sıcak su saat onda.
Yağmur varsa, kapalı bir araba saat dörtte.
Sonra bir el satranç oynayacağız,
Kapaksız gözlerimiz kısılmış, kulağımız kapıda.

Kocası terhis edildiğinde Lil'e dedim ki —
Esirgemedim sözümü, hem yüzüne söyledim,
VAKİT TAMAM, BEYLER, KAPATIYORUZ

Bak Albert dönüyor, çekidüzen ver kendine biraz.
Bilmek ister n'aptın sana verdiği parayı,
Dişlerini yaptırman için. Verdi, hem de yanımda.
Gel çektir tümünü, Lil, güzel bir takım yaptır,
İnan ki, demişti, yüzüne bakasım gelmiyor.
Al benden de o kadar, dedim, Albert'ciği düşün bir,
Dört yıldır askerdeydi, gününü gün etmek ister,
Bunu sende bulamazsa, başkaları var, dedim.
Ya, öyle mi dedi. Olabilir a, dedim.
O zaman bir kapı bulurum, dedi, ama açık konuşsana.
VAKİT TAMAM, BEYLER, KAPATIYORUZ
O işten hoşlanmasan da dayanmalısın, dedim.
Yok, yapamam, dersen, başkaları seçip kapar.
Albert çekip giderse, bilir miydim? deme sakın.
Utanmalısın, dedim, böyle yaşlı görünmekten.
(Oysa, ancak otuz birinde.)
Elimden ne gelir, dedi, suratını asarak,
Hep aldığım o haplar, düşürmek için, dedi.
(Beş tane vardı, minik George'da az kalsın ölüyordu.)
Ezzacı her şey düzelir, dedi, ama nerde eski halim.
Sen eni konu aptalmışsın, dedim,
Ya Albert rahat bırakmazsa, sil baştan, dedim.
Çocuk istemiyordun da niye evlendin?
VAKİT TAMAM, BEYLER, KAPATIYORUZ
Neyse, Albert geldi o pazar, sofrada sıcak domuz budu,
Yemeğe bırakmadılar beni, tatmalıymışım sıcacık —
VAKİT TAMAM, BEYLER, KAPATIYORUZ
VAKİT TAMAM, BEYLER, KAPATIYORUZ
İğgeceler Bill. İğgeceler Lou. İğgeceler May. İğgeceler.
Haydi eyvallah. İğgeceler. İğgeceler.
İyi geceler leydiler, iyi geceler sevimli leydiler,
iyi geceler, iyi geceler.

Irmağın tentesi çökmüş: damar parmaklarıyla
Son yapraklar kavrayıp gömülür ıslak setlere. Yel
Arşınlar kavruk ülkeyi duyulmadan. Su perileri gitmiş.
Nazlı Thames, usulca ak, bitinceye kadar türküm.
Üstünde ne boş şişeler, sandviç kâğıtları,
Ne ipek mendiller, karton kutular, izmaritler,
Ne de başka izi yaz gecelerinin. Su perileri gitmiş.
Ve dostları, kent kodamanlarının aylak mirasçıları,
Gitmişler, adres filan bırakmadan.
Leman gölünün kıyısında oturdum da ağladım.
Nazlı Thames, usulca ak, bitinceye kadar türküm,
Nazlı Thames, usulca ak, sessiz ve kısadır sözüm.
Ama ansızın soğuk bir yel ve duyarım ardımda
Kemik takırtıları ve kikirdemeler, kulaktan kulağa.
Bir sıçan otların arasından usulca süzüldü
Yapış yapış karnını toprağa sürterek,
Avlanırken ben durgun sularında kanalın
Havagazı fabrikasının ardında, bir kış akşamı,
Aklımda kral kardeşimin uğradığı deniz kazası
Ve kral babamın ölümü, ondan önce.
Aşağıda ıslak toprakta çıplanmış ak gövdeler
Ve basık ve kuru tavanarasındaki kemikleri
Yıllardır takırdatan ayaklarıydı sıçanların.
Ama ben ardımdan, zaman zaman, duyarım
Korno-motor seslerini ki getirirler nasılsa
Sweeney'i Mrs. Porter'a baharda.
Ooo! Dolunay doğup üstüne parlasın
Mrs. Porter'la kızının
Onlar sodalı suda yıkar ayakların'
Et O ces voix d'enfants, chantant dans la coupole![7]

Cik cik cik
Cık cık cık cık cık cık
Onca zorlanmış
Tereu[8]

Düşçül Kent
Boz sisi altında bir kış öğlesinin
Mr. Eugenides, İzmirli tüccar,
Tıraşsız, bir cebi kuşüzümü dolu,
CIF Londra: Belgeler para ödenince,
Kaba bir Fransızcayla, ne dersin, dedi,
Canon Street Otelinde öğle yemeğine,
Sonra hafta sonu tatiline Metropole'de.

Erguvanımsı saatte ki bakışlar ve sırt
Doğrulur masadan ve insan makinesi bekler
Avara çalışan, bekleyen bir taksi gibi,
Ben Tiresias, iki hayat arası bocalayan, kör,
Pörsük dişi memeli yaşlı adam, nasıl sezmem,
Erguvanımsı saatte, akşam saatinde ki çırpınır
Yuvaya doğru, gemicileri yuvaya getirir denizden,
Daktilo kız çay zamanı yuvada, sabah sofrasını toplar,
Sobasını yakar, düzenler hazır yiyecekleri masada.
Pencerenin dışına korkusuzca astığı
İç çamaşırları güneşin son ışınlarıyla yanar,
Ve yığılmış üstüne divanın (geceleri yatağı)
Çoraplar, terlikler, kombinezonlar, korseler.
Ben Tiresias, pörsük hayvan memeli kocamışa yeter
Yeter de artardı bu sahne, gerisine gelince —
Yolu gözlenen konuğu bekledim ben de.
Adam, iğrenç suratlı bir gençtir, gelir,
Sıradan bir emlâkçı katibi, küstah bakışlı,
Aşağı kesimden biri ki kurumlu hali sırıtır
Bir Bradford milyonerinin ipek şapkası gibi.

Umduğu gibi, zaman en uygun zamandır,
Yemek bitmiş, kadın oyalamaya çalışır,
İstemese bile engel de olmaz kadın.
Ateşlenmiş ve kararlı, adam hemen saldırır;
Hiçbir engele rastlamaz yoklayan eller;
Karşılık mı bekler adamdaki kör gurur,
Kayıtsızlığı da hoş karşılar.

(Ve ben, Tiresias, önceden acısını çekmiş
Aynı yatak-divanda oynanan oyunların,
Ben ki Thebai surlarına sırtımı dayamış,
Yürümüşüm safında en aşağılık ölülerin.)
Adam son bir öpücüğe daha kıyar,
El yordamıyla iner ışıksız merdiveni.

Kadın döner, bir an pencerede görünür,
Sanki habersizdir âşığının gittiğinden,
Kafasından puslu bir düşünce geçer:
"Neyse bu da bitti, iyi ki bitti hem."
Bir gün gelir düşer de yosma kadın
Yalnızken gene dolanırsa odasında,
Eli saçlarına gider kendiliğinden
Ve bir plak koyar gramofona.

"Sulardaydım, bu ezgi çalındı kulağıma"
Ve Strand boyunca, Queen Victoria Caddesine dek.
Kent, ey Kent! arasıra duyarım
Lower Thames Caddesinde bir meyhaneden
Bir mandolinin hoşa giden dertlenişini
Ve öğle yemeğindeki gürültüsüyle sohbetini
Balıkçıların ki orda yaşar duvarlarında
Magnus Martyr Kilisesinin,
Büyülü görkemi İyon beyazıyla altın renginin.

Irmağın terlediği
Yağ ve katran,
Mavnalar sürüklenir
Alçalan sularda,
Al yelkenler
Dopdolu
Yelle, yelpirder koca serende.
Mavnalar yıkar
Sürüklenen paraketeleri
Varırlar Aşağı Greenwich'e
Köpekler Adasından ileri.
Weialala leia
Wallala leialala

Elizabeth'le Leicester,
Çekilen kürekler,
Teknenin kıçı
Yaldızlı deniz kabuğu
Al ve altın,
Sert soluğanlar
Yıkadı kıyıları,
Güneybatı yeli
Çan seslerini
Ak kulelerin
Weialala leia
Wallala leialala

"Tramvaylarla tozlu ağaçlar.
Highbury'denim. Richmond'la Kew idi
Beni mahveden. Bir kanodaydı, dapdar,
Richmond'un yanında kaldırdım dizlerimi."

"Moorgate'in gediklisiyim ve gönlüm
kırık dökük. Her şey olup bitince

Ağladı adam ve sözerdi 'yeni bir yarın'.
Ses etmedim. Nemeydi benim gücenme."

"Margate kumsalındayım.
Bağlayamam ki
Hiçbir şeyi hiçbir şeyle.
Ucu kırık tırnakları kirli ellerin.
Benim halkım gönülsüz halk, ummaz ki
Hiçbir şey."
la la

Sonra vardım Kartaca'ya

Yanıyor yanıyor yanıyor yanıyor
Ey Tanrım Sen kurtar beni
Ey Tanrım Sen kurtar

yanıyor

Fenikeli Phlebas, öleli iki hafta olmadan
Unuttu martı çığlıklarını, soluğanları
ve kâr ile zararı.
Bir akıntı, deniz altında,
Sıyırdı kemiklerini fısıltılarla. Yüksele alçala
Yeniden yaşadı evrelerini yaşlılığıyla gençliğinin
Kapılırken burgaçlara.
Yahudi ol, olma
Sen, ey çarkı çevirirken yelden yöne bakan!
Düşün Phlebas'ı, o da yakışıklı ve boyluydu eskiden.

Vurunca meşale kızıllığı terli yüzlere
İnince dondurucu sessizlik bahçelere
Başlayınca can çekişme taşlık ülkede
Bağıranlar ve ağlayanlar
Mapusane ve saraylar ve yankıması
Gök gürlemesinin, baharda, uzak dağlarda
O adam ki yaşıyordu, şimdi ölüdür
Bizler ki yaşıyorduk, şimdi ölüyoruz
Sabrımız tükenmiş

Burada su yok yalnız kaya var
Kaya ve susuzluk ve kumlu yol
Yol döne döne tırmanıyor dağlara
Dağlar ki sırf kaya, su yüzü görmemiş
Su olsaydı durup içerdik birer birer
Kayalar arasında kim durur, kim düşünür
Ter kupkuru, ayaklarsa kuma gömülü
Hiç olmazsa su olsaydı arasında kayaların
Ki ölü dağın çürük dişli ağzıdır, tüküremez
Kişi burda dikilemez, oturamaz, yatamaz
Üstelik sessizlik de yok bu dağlarda
Ama kuru kısır gök gürlemesi var, yağmursuz,
Üstelik çile yerleri de yok bu dağlarda
Ama asık mor suratlar sırıtır ve hırlar
Çatlak duvarlı evlerin kapılarından
Su olsaydı
Kaya olmasaydı
Kaya olsaydı ama
Su da olsaydı
Ve su
Bir pınar
Bir gölcük kayalar arasında
Hiç olmazsa su sesi olsaydı
Değil ağustosböceği

Ve türküyen kuru otlar
Ama bir su sesi kayalardan
Şakırken yalnızgezer ardıç kuşu orada çamlarda
Şip şıp şip şıp şıp şıp şıp
Ama ne gezer su

Kimdi o üçüncü, hep yanında yürüyen?
Sayınca bir sen varsın, bir de ben
Ama ne zaman uzayıp giden ak yola baksam
Birisi daha var daima yanında yürüyen
Akıyor sanki boz harmanisiyle, kukuletalı,
Bilemem artık erkek mi, kadın mı
— Ama kimdir öbür yanında yürüyen?

Yücelerden gelen şu ses de nedir
Anaların yaktığı ağıdın mırıltısı,
Nedir şu kukuletalı insan yığını, kaynaşır
Sonsuz ovalarda, tökezler çatlak toprakta,
Ki kuşatılmış dümdüz bir ufukla yalnız,
Hangi kenttir şu dağların üstündeki
Çatırdı ve sessizlik ve patlamalar erguvan gökte
Yıkılan kuleler
Kudüs Atina İskenderiye
Viyana Londra
Düşçül
Bir kadın uzun kara saçlarını gerdi eliyle
Ve zırıldattı tellerinde bir ezgiyi
Ve bebek yüzlü yarasalar erguvan ışık içre
Islık çaldılar ve kanatlarını çırptılar
Ve kara bir duvardan aşağı sarktılar başaşağı
Ve havada tepetaklaktı kuleler
Çalarak hatırlatan çanları ki saatleri vurur
Ve boş sarnıçlarla kör kuyulardan yükselen türküler.

Dağlar arasındaki bu kokmuş çukurda
Solgun ayışığında, otlar türkü yakıyor
Çökmüş mezarlar üzre, kilise avlusunda
Bomboş bir kilise, yelin cirit attığı.
Cam çerçeve yok, kapı gıcırdar durur,
Kuru kemikler incitmez ki kimseyi.
Sırf bir horoz kurulmuş çatı direğine
Ku ku riku ku ku riku
Bir şimşeğin yalazında. Sonra çileyen bir bora
Yağmur getiren.

Ganj cılızlaşmıştı ve bitkin yapraklar
Yağmur bekliyordu, kara kara bulutlar
Yığılırken çok uzaklarda, Himalayalarda.
Cengel sinmiş, kamburlaşmıştı sessizce.
Derken konuştu gök gürültüsü

DA

Datta: Verdiğimiz nedir?
Dostum, tutkuyla titremekte yüreğim,
Bir anlık kapılışın korkunç ataklığı,
Ki bir sakınganlık çağı da onaramaz bunu,
Bununla ama sırf bu tutkuyla varolduk
Ve bu, ne ölüm ilanlarımızda izlenebilir
Ne iyiliksever örümceğin sardığı anılarda
Ne de mühür altında, sıska dava vekili kırar
Bomboş odalarımızda

DA

Dayadhvam: Duydum anahtarlar
Bir kez döner kapıda, ve yalnız bir kez döner
Düşünürüz anahtarı, herkes kendi zindanında

Düşünmekte anahtarı, bir zindanı onar herkes
Ancak akşam saatinde, göksel söylentiler
Bir an için umutsuz bir Coriolanus yaratır

DA

Damyata: Tekne yanıtladı
Neşeyle, yelken ve kürekte usta ellere
Deniz durgundu, yüreğin yanıtlayacaktı
Neşeyle, çağrılsaydı bir, usulca atarak
Altında yoklayan ellerin

Oturmuş kıyıda
Avlanıyordum, ardımda çorak düzlükler,
Topraklarımı işleyebilecek miyim hiç olmazsa?
Londra Köprüsü yıkılıyor yıkılıyor yıkılıyor
Pi s'ascose nel foco che gli affina[9]
Quando fiam uti chelidon - Ey kırlangıç kırlangıç[10]
Le Prince d'Aquitaine à la tour abolie[11]
Bu parçalarla yıkıntılarımı payandaladım
Ya, size uyarım öyleyse. Hieronymo delirdi gene.
Datta. Dayadhvam. Damyata.[12]
Shantih shantih shantih[13]

ŞİİRDEKİ YABANCI DİLDE ALINTILARIN ÇEVİRİSİ

1. Sibyl'i Cumae'de kendi gözlerimle gördüm
   cam bir kavanoz içinde yaşıyordu,
   oğlanlar sorunca, "Sibyl ne oldu?"
   yanıtı hep şuydu, "Ölümü özlüyorum."
   Petronius'dan
   Satiricon, Bölüm 48
   (Çevirenin notu: Sibyl'e (kâhin kadın) sonsuz hayat verilmiştir ama sonsuz gençlik değil. Yüzyıllar boyu kocadıkça gövdesi küçüle küçüle bir çekirge kadar kalır. Daha da büzülecek ama ölemiyecektir. Yani hem zamanın, hem de doğum-ölüm-yeniden doğum halkasının dışına itilmiştir.)

2. Daha iyi usta
3. Hayır Rus değilim, Litvanyalıyım, Alman kökenli.
4. Dağlarından yurdunun
   Yel eser serin serin
   İrlandalım, çocuğum
   Gurbet elde neylersin?
   R. Wagner (Tristan ile İsolde)
5. Boş ve ıssız gene deniz.
   R. Wagner (Tristan ile İsolde)
6. Sen! dönek okur! - benzerim, kardeşim benim!
   C. Baudelaire
7. Ve ey çocuk sesleri, kubbelerde çınlayan!
   Verlaine
8. Tereu: Bülbül sesine öykünmede kullanılır.
   Tereus: Philomel'i kirleten kral.
9. Sonra kendilerini arıtan alevlere daldı.
   Dante, Araf
10. Ne zaman kırlangıç gibi olacağım.
    Pervigilium Veneris
11. Aquitaine Prensi yıkık kulede.
    Gerard de Nerval
12. Ver. Duyuları paylaş. Denetle.
    Upanishad'dan
13. Barış. Barış. Barış.

Şiirin yalnız başlığı değil, planı ve rastlantısal simgeciliğinin büyük bir bölümü Miss Jessie L. Weston'ın Kâse söylencesi üzerine olan kitabından (*From Ritual to Romance - Ayinden Romansa*) esinlenmiştir. Gerçekten, kendimi çok borçlu hissettiğim Miss Weston'ın kitabı, şiirin zorluklarını benim notlarımdan daha iyi açabilecektir ve ben bu kitabı (kendi ilginçliğinden ayrı olarak) şiirin böyle bir açıklığa kavuşmasını emek harcamaya değer görenlere salık veririm. Başka bir antropoloji yapıtına da genel olarak kendimi borçlu hissediyorum, bu, bizim kuşağımızı derinden etkilemiş olan *The Golden Bough (Altın Dal)*'dır. Özellikle iki cildini, *Adonis, Attis, Osiris*'i kullandım. Bu yapıtları bilen biri, kolaylıkla, şiirdeki bitki törenlerine olan göndermeleri fark edecektir.

I. ÖLÜLERİN GÖMÜLÜŞÜ

Dize

20 Bak. Ezekiel II, i

23 Bak. Ecclesiastes XII, v

31 Bak. Tristan und Isolde, I, 5-8 dizeler

42 Bak. a.g.e. III, dize 24

46 Kendi işime gelecek biçimde açıkça kuralını bozduğum Tarot kâğıt destesinin doğru dizilişini bilmem. Geleneksel deste içindeki kâğıtlardan biri olan Asılmış Adam, iki biçimde amacıma uygun düşüyor; 1) kafamda Frazer'in Asılmış Tanrı'sı ile çağrışım yapıyor, 2) V. Bölümde Emmaus müritleri ile ilgili parçadaki kukuletalı görüntüyü çağrıştırıyor. Fenikeli Gemici ve Tüccar daha sonra ortaya çıkıyor. Üç değnekli adam (Tarot destesinin bir kâğıdı) kafamda, keyfice de olsa, Balıkçı Kralın kendisini çağrıştırıyor.

60 Bak. Baudelaire:
'Mahşerimsi kent, kent ki dolu düşlerle,

'Gelen geçeni günboyu yakalayan hayaletlerle.'

63 Bak. Inferno III, 55-57:

'Bir sonsuz yürüyüşte
'Sürüyle hayalet, hiç inanmazdım
'Ölümün buncasına el koyduğuna.'

64 Bak. Inferno IV, 25-27:

'Orada duyduğum kadarıyla
'Ağlayış değil, sayısız iç çekiş vardı
'Ölümsüz havayı titretip duran.'

68 Sık sık farkına vardığım bir olgu.

74 Bak. Webster'in Beyaz Şeytan'ındaki ağıt.

76 Bak. Baudelaire, Kötülük Çiçekleri'nin önsözü

II. BİR SATRANÇ PARTİSİ

Dize

77 Bak. Antuan ile Kleopatra, II, i, dize 190

97 Laquearia. Bak. Aenas, I, 726:

'Oymalı altın tavana asılı lambalar
'Yanarak kovuyordu geceyi alevleriyle.'

98 Sylvan scene. Bak. Milton, Kaybolan Cennet, IV, 140.

99 Bak. Ovidius, Değişimler, VI, Philomela.

100 Bak. a.g.e., Bölüm III, dize 204.

115 Bak. a.g.e., Bölüm III, dize 195.

118 Bak. Webster: 'Rüzgâr o kapıda mı hâlâ?'

126 Bak. Webster, Bölüm I, dize 37, 48

138 Bak. Middleton'un *Kadın Kadından Sakınır*'ındaki satranç partisi.

III. ATEŞ TÖRENİ

176 Spenser, Prothalamion.

192 Bak. Fırtına, I, ii

196 Bak. Marvell, To His Coy Mistress (Utangaç Metresine)

197 Bak. Day, Arılar Parlamentosu:

'Birden kulak kesilmişken duyarsın
'Av ve boru seslerini ki getirecekler

'Actaeon'u Diana'ya baharda,
'Ve herkes çıplak tenini görecek onun...'

199 Bu dizelerin alındığı ballad'ın kökenini bilmiyorum, bunlar bana Avustralya'da Sidney'den bildirildi.

202 Verlaine, Parsifal.

210 Kuşüzümünün fiyatı Londra'ya kadar sigorta ve navlunu da içermektedir. Konşimento vb. ise, ancak poliçe ödenince alıcıya verilecektir.

218 Bir karakter bile değil, yalnız bir izleyici olan Tiresias, gene de bütün ötekileri birleştiren en önemli kişiliktir şiirde. Nasıl tek gözlü tüccar, kuşüzümü satıcısı, Fenikeli gemiciyle özdeşleşiyorlar ve bu gemici, Napoli Prensi Ferdinand'dan tümüyle ayrı değilse, böylece tüm kadınlar bir kadındır ve iki cinsiyet Tiresias'ta birleşmektedir. Tiresias'ın gördüğü, gerçekte şiirin eti kemiğidir. Ovidius'un aşağıdaki parçası bütünüyle büyük antropolojik ilginçliktedir:

'Kadınların doyumu (Jüpiter öyle derdi) erkeğinkinden daha büyüktür. Karısı, hayır, dedi. Bu konuda en iyi hükmü, aşkın her iki yanını da denemiş olan Tiresias'ın verebileceğinde anlaştılar. Eskiden Tiresias, çiftleşme zamanında bir koruda iki büyük yılana rastlayarak değneğiyle onların keyfini bozmuş ama aynı anda değişerek kadın haline girmiş. Ve şaşılacak bir şey, yedi mevsimi kadın olarak geçirmiş. Sekizinci mevsimde aynı yılan çiftini görüp sesleniyor onlara, "Sizlerde size dokunanın cinsiyetini değiştirecek böyle sihirli bir güc varsa, ben bunu bir daha deneyeyim." Ve yılanlara vurunca kendinde bir güc duyuyor ve yine değişip temelli olarak anasının doğurduğu biçime giriyor. Böylece bu eğlenceli dava o gün bu hakeme verildi ve o Jüpiter'i haklı buldu, ve Juno, dendiğine göre, öyle derinden üzüldü ki bunca küçük bir şeyde adalet ve mantığı tümden unutarak üzüntüsünü seçtiği hakeme de duyurttu, onun gözlerini sonsuz geceye mahkum ederek. Büyük Jüpiter (bir tanrı öbürünün işini bozamadığından) ona yeni bir görüş verdi, olayları olmadan önce görmek gücünü, böylece onun acılarını

verdiği yalvaçlık niteliğiyle yatıştırmış oldu.'

221 Burası Sappho dizelerinin tam benzeri olmayabilir, ama aklımda olan, akşam vakti dönen "iskeledeki", "kayıktaki" balıkçılardı.

253 Goldsmith, Wakefield Piskoposu'ndaki şarkı

257 Bak. Fırtına, yukardaki gibi (I, ii)

264 St. Magnus Martyr Kilisesinin içi, bana göre, Wren'in iç alan çalışmalarının en iyisidir. Bak. "On Dokuz Kent Kilisesinin Önerilmiş Yıkımı" (King and Son, Ltd.)

266 Üç Thames Kızı'nın şarkıları burada başlıyor. Konuşmaları ise dize 292 ile 306 arasındadır.
Bak. Tanrıların Alacakaranlığı, II, i: Ren-kızları.

279 Bak. Froude, *Elizabeth*, cilt I, bölüm iv, De Quadra'nın İspanya Kralı Philip'e mektubu:
"Öğleden sonra bir saltanat kayığında nehirdeki oyunları seyrediyorduk. (Kraliçe) Lord Robert ve benimle birlikte kıç taraftaydık. Onların konuşmaları saçmalığa dönüşüp öyle ileriye gitti ki Lord Robert sonunda, ben de hazır oradayken, kraliçe isterse evlenmemeleri için hiçbir neden olmadığını söyledi."

293 Bak Purgatoria (Araf), 133
'Hatırla beni, Pia'yım ben,
'Siena yarattı beni, Maremma mahvetti.'

307 Bak. St. Augustine'in İtirafları:
'Sonra Kartaca'ya vardım. Orada bir yozlaşmış âşıklar kazanından yükselen şarkı hep kulaklarımda çınladı.'

308 Bu sözlerin içinden alındığı Buda'nın Dinsel Ateş Töreni (ki önemce Dağdaki Dinsel Tören'e eşittir) tam metin olarak rahmetli Henry Clarke Warren'in çevirdiği ve Harward Doğu Dizilerinde yayımlanan "Çeviride Budizm" adlı eserde bulunabilir. Mr. Warren Batıdaki Budizm incelemelerinin büyük öncülerinden birisiydi.

309 Yine St. Augustine'in İtirafları'ndan. Doğu ve Batı sofuluğunun (ya da çileciliğinin) bu iki temsilcisinin şiirin bu bölümünün doruğu olarak bir araya gelmesi bir rastlantı değildir.

V. GÖK GÜRÜLTÜSÜNÜN DEDİKLERİ

V. Bölümün ilk parçasında üç izlek kullanılmıştır: Emmaus'a yolculuk, Tehlike Kilisesine yaklaşmak (Miss Weston'un kitabına bakınız) ve Doğu Avrupa'nın bugünkü çöküşü.

357 Bu Quebec eyaletinde işittiğim bir ardıçkuşudur, 'Turdus aonalaschkae pallasii'. Kuzeydoğu Amerika'daki Kuşlar için Elkitabı'nda Chapman şunu der, "En çok tenha ormanlarda ve çalılık kuytularda kendini yuvada duyumsar. Ton ve değişiklik bakımından ötüşü pek dikkat çekmez, ama sesin duruluğu ve tatlılığı ve geçişlerin güzelliği bakımından eşsizdirler." "Suşırıltısı şarkısı" en çok tanınmışıdır.

360 Bunu izleyen dizeleri esinleyen, Güney Kutbu seferlerinden birisinin öyküsüdür. (Hangisi olduğunu unuttum, ama Shackleton'unkilerden biri olabilir). Anlatıldığına göre, araştırma ekibi güçleri tükenmek üzereyken sürekli olarak aralarında ekip üyelerinden fazla bir kişinin bulunduğu sanrısını duyarlar.

366 Bak. Hermann Hesse, Kaosa Bir Bakış:
'Şimdiden Avrupa'nın yarısı, şimdiden, hiç olmazsa Doğu Avrupa'nın yarısı kaos yolundadır,uçurum boyunca kutsal bir çılgınlık içinde esrimiş gidiyor, ve şakıyor, şakıyor esrimiş ve tanrısal, Dimitri Karamazov'un şakıdığı gibi. Vatandaşlar, tedirgin olmuş, gülüyorlar bu şarkılara, fakat azizler ve yalvaçlar onları yaşlı gözlerle dinliyor.'

401 'Datta, dayadhvam, damyata' (ver, duyuları paylaş, denetle) Gök gürültüsünün anlamına ilişkin öykü, Brihadaranyaka-Upanishad, 5, I'de bulunabilir. Bunun bir çevirisi ise Deussen'ın Sechzig Upanishads de Veda'sında (sayfa 489) bulunmaktadır.

407 Bak. Webster, Beyaz Şeytan, V, vi:
' '...yeniden evlenecek onlar
'Kurtlar delmeden önce kefeninizi, örümcek
'Örmeden önce ince bir perde kitabelerinize.'

411 Bak. Inferno, XXXIII, 46:

'Duydum aşağıdan kapı çarpıp kitlendi
'Altında korkunç kulenin.'

Bak. ayrıca: F. H. Bradley, Görünüş ve Gerçeklik, sayfa 346:

"Dışsal duyumlarım bana düşüncelerim ve duygularımdan daha az yakın değildir. İki durumda da deneylerim kendi dairem içine düşer, bir daire ki dışarıdan kapatılmıştır; ve bütün elemanları birbirinin aynı olan her alan, her küre, kendini çevreleyen ötekilerine içini göstermez... Kısacası, bir ruhta görünen bir varoluş olarak bakıldığında, bütün dünya her birisi için o ruha özgü ve özeldir."

424 Bak. Weston, Ayinden Romansa, Balıkçı Kral bölümü.

427 Bak. Purgatorio, XXVI, 148.

' "Altar yakarsın bu erdemler için
"Ve yedsin seni üst basamağına merdivenin
"Ve kurtarsın seni zamanında benim acılarımdan."
Sonra kendilerini arıtan alevlere daldı.'

428 Bak. Pervigilium Veneris, Bölüm II ve III'de Philomela.

429 Bak. Gerard de Nerval, Sone, El Desdichado.

431 Bak. Kyd'in İspanyol Trajedisi.

433 Barış. Burada yinelendiği gibi, bir Upanishad'a yakışır bir son. Bizim dilimizde bu söz'ün karşılığı, "aklın almayacağı barış"tır.

OYUK ADAMLAR

A penny for the Old Guy*

I

Bizler içi oyuk adamlarız
Bizler içi doluk adamlarız
Birlikte eğilen
Kafaları saman tıkılı. Yazık!
Kurutulmuş seslerimiz
Birlikte fısıldaşınca
Sessizdir, anlamsızdır
Yel nasılsa kuru otlarda
Ya da sıçan ayakları cam kırımlarında
Kuru kilerimizde

Görünüş biçimsiz, gölge renksiz,
Kötürüm güc, jest kımıltısız;

Onlar ki göçüp gittiler
Göz kırpmadan ölümün öbür Ülkesine
Anarlar bizi, anarlarsa, derler ki
Yitik azılı canlar değillerdi, ama
İçi oyuk adamlardı
İçi doluk adamlardı.

(*) Old Guy için bir penny
(5 Kasımda Guy Fawkes'ın yakalanışını kutlamak üzere donanma fişeği almak için çocukların para isteme yolu)

II

Düşlerde bakamadığım gözler
Ölümün düşsel ülkesinde
Bunlar görünmez:
Orada, bu gözler
Günışığıdır kırık bir sütun üzre,
Orada, bir ağaçtır salınır
Ve sesler
Yelin türküsündedir
Daha uzak ve daha ağırbaşlı
Solan bir yıldızdan.

Daha yakına yaklaşmıyayım
Ölümün düşsel ülkesinde
Ben de kılık değiştireyim
Şöyle seçme giysilerle
Sıçan kürkü, karga tüyü, çapraz çomaklar
Bir tarlada
Ne yöne eserse yel, o yöne
Daha yakına değil —

İstemez o son karşılama
Alacakaranlık ülkesinde

III

Bu ölü ülkedir
Bu kaktüs ülkesidir
Burada taştan putlar
Yükselir, burada onlar kabullenir
Bir ölü elinin yakarışlarını
Solan bir yıldızın pırıltısında.

Hep böyle midir
Ölümün öbür ülkesinde
Yalnız uyanış
O saatte, biz tam
Titrerken sevecenlikle
Dudaklar ki öpüş içindir
Yakarışlar sunar kırık taşlara.

IV

Burada değil gözler
Burada göz ne gezer
Bu ölen yıldızlar vadisinde
Bu oyuk vadide
Bu kırık çenesinde yitik ülkelerimizin

Bu sonuncusunda buluşma yerlerinin
El yordamıyla aranıyor
Ve kaçınıyoruz konuşmaktan
Yığılmış kıyısına bu kabarmış nehrin

Görmeyeceğiz belirmezse
Gözlerimiz yerlerinde
Sonrasız yıldızı
Katmerli gülü gibi
Alacakaranlık ölüm ülkesinin
İşte tek umudu
Boş adamların.

V

Çevresinde döndüğümüz frenkinciri
Frenkinciri frenkinciri
Çevresinde döndüğümüz frenkinciri
Saat beşte sabahleyin.

Düşünceyle
Gerçek arasına
Devinimle
Eylem arasına
Düşer o Gölge
Çünkü Senindir Ülke

Kavrayışla
Yaratma arasına
Coşkuyla
Yanıt arasına
Düşer o Gölge
Hayat uzun mu uzun
Kösnü ile
Kasılma arasına
Cinsel güçle
Varlık arasına
Kök ile
Soy sop arasına
Düşer o Gölge
Çünkü Senindir Ülke
Çünkü Senindir
Hayattır
Çünkü Senindir o

İşte böyle kopar kıyamet
İşte böyle kopar kıyamet
İşte böyle kopar kıyamet
Gümbürtüyle değil iniltiyle

ASH-WEDNESDAY

(*Paskalya Perhizinin İlk Çarşambası*)

I

Çünkü ummuyorum döneyim gene
Çünkü umuyorum
Çünkü ummuyorum döneyim
İsteyerek şunun yetisini, bunun gücünü
Artık çabalamam çabalamaya böyle şeyler için
(Kocamış kartal neden gersin kanatlarını?)
Neden ağıt yakayım
Yiten gücüne bildiğimiz saltanatın?

Çünkü ummuyorum tadayım gene
Olumlu saatin çürük ününü
Çünkü sanmıyorum
Çünkü bilirim ki bilmeyeceğim
Geçici olan tek gerçek gücü
Çünkü içemem orada
Ağaçlar çiçeklenir ve pınarlar akarken,
çünkü hiçbir şey yok artık

Çünkü bilirim ki zaman hep zaman
Ve yer, hep o yer ve tek yerdir
Ve gerçek yalnız belli bir zamanda gerçektir
Ve yalnız belli bir yerde
Kıvanıyorum ki her şey olduğu gibi ve
Ben boşluyorum o kutlu yüzü
Ve boşluyorum o sesi
Çünkü umamam döneyim gene
Bu yüzden kıvançlıyım, bir şeyler kurmanın
Verdiği kıvançla

Ve yakarıyorum Tanrı'ya bağışlanmamız için
Ve ben yakarıyorum ki unutabileyim
Bu sorunları ki kafamda onca evirdim çevirdim
Onca açıkladım
Çünkü ummuyorum döneyim gene
Bırakın bu sözler yanıtlasın
Çünkü yapılan yapılmayacaktır bir daha
Dilerim verilecek cezamız çok ağır olmasın

Çünkü bu kanatlar artık uçacak kanat değil
Yalnızca dövmeye yarar havayı
Hava ki şimdi tümden hafifleyip kurumuş
Daha hafif ve kuru istekten
Öğret bizi aldırmayı ve aldırmamayı
Öğret bize uslu oturmayı.

Yakar biz günahlılar'çin şimdi ve ölüm saatimizde
Yakar bizler için şimdi ve ölüm saatimizde.

II

Lady, üçbeyaz pars çöktü altına ardıçın
Gün serinliğinde, yedikten sonra tıka basa
Bacaklarımı yüreğimi ciğerimi ve ne vardıysa
Kafatasımın yuvarlak oyuğunda. Ve Tanrı dedi
Yaşayacak mı bu kemikler? Yaşayacak mı
Bu kemikler? Ve bir zamanlar ne vardıysa
Kemikler içre (çoktan kurumuş) cıvıldadı:
İyiliği yüzünden bu Lady'nin
Sevimliliği yüzünden ve düşüncelerinde
Yüceltmesi yüzünden Bakire Meryem'i,
Işıl ışıl parıldarız. Ben ki dönüşmüşüm burada

Sunuyorum eylemlerimi unutulmaya ve aşkımı
Çölün gelecek kuşaklarına ve sukabağına.
Bu yüzdendir geri aldım
Bağırsaklarım göz liflerimle sindirilmez parçalarımı
Parsların burun kıvırdığı. Lady bir yanda dalmış
Beyaz tuvaletiyle, derin düşüncelere, beyaz tuvaletiyle.
Kemiklerin beyazlığı çeksin hele cezasını unutkanlığın.
Hayat yok ki içlerinde. Değil mi ki unutulmuşum
Ve unutulacaktım, öyleyse unutacağım
Bunca bağlı, yönelmiş tek amaca. Ve Tanrı dedi
Yalvaçlığını yele de, yele yalnız, çünkü yalnız
Yel dinleyecek. Ve kemikler cıvıldadılar
Çekirgelerin kemirme sesiyle şarkılarına başladılar

Sessizliğin Lady'si
Sakin ve acılı
Solgun ve en yetkin
Gülü anıların
Gülü unutkanlığın
Tükenmiş ve can-katan
Kaygılı ve dinlendiren
Biricik Gül
Şimdi Bahçedir
Tüm aşkların bittiği
Tüket ezincini
Doyurmayan aşkın
Katmerli ezincini
Doyuran aşkın
Sonu, bu sonsuz
Yolculuğun çıkmaza
Bitimi her şeyin ki
Bitirilemez
Kelamsız konuşma ve

Hiç konuşmasız kelam
Öğüşler Anamıza
O Bahçe için
Tüm aşkların bittiği.

Bir ardıçın altında şakıdı kemikler, dağılmış ve parıltılı
İyi ki dağıldık, pek hayrımız dokunmadı birbirimize,
Gün serinliğinde bir ağaç altında, hayır duasıyla kumların,
Unutup kendilerini ve birbirlerini, birleştiler
Sessizliğinde çölün. İşte ve topraktır ki sizler
Bölüşeceksiniz kardeşçe. Ve ne ayrılma ne de birleşme
Söz konusu. Toprak bu topraktır. Elimizde kalıtımız.

III

İlk dönemecinde ikinci merdivenin
Dönüp de gördüm aşağ'da
Aynı görüntü sarılmıştı tırabzana
Buğusu içinde kokuşmuş havanın
Boğuşuyordu merdivenlerin şeytanıyla,
Aldatan suratı umut ve umutsuzluğun.

İkinci dönemecinde ikinci merdivenin
Bıraktım onları büküle döne aşağ'da;
Başka yüzler yoktu ve karanlıktı merdiven,
Islaktı, kertikliydi, bir yaşlının onmaz salyalı ağzı,
Geçkin bir köpekbalığının çentikli boğazı gibiydi.

İlk dönemecinde üçüncü merdivenin
Bir pencere vardı incir biçimi açılmış
Ve çiçekli alıçlardan ve bir çayırlıktan ötede
Geniş sırtlı biri, bürünmüş mavi ve yeşile,
Büyüledi Mayıs zamanını antik bir flütle.

Savrulan saçlar hoştur, kumral saçlar yüze savrulan,
Leylaklar ve kumral saçlar;
Oyalanmış, flütün ezgisi, biter ve adımları düşüncenin
üçüncü merdivende,
Duralamada, duralamada; ve güc, umut ve umutsuzluktan
öte
Tırmanmada üçüncü merdivene.

Tanrım, değmez benim gibisine
Tanrım, değmez benim gibisine

ama neydi o kelâm söyle.

IV

Kimdi yürüyen arasında menekşelerle menekşelerin
Kimdi yürüyen arasında
Değişik yeşillikte çeşitli tarhların
İlerleyip beyazlı mavili, Meryem'in renkleri içre,
Söz edip boş şeylerden
Bir yadsıyıp bir kabullenerek sonrasız acıyı
Kimdi katılan ötekilere, yürürlerken,
Kimdi gürleştiren çeşmeleri, canlandıran pınarları

Serinleten kızgın kayayı ve pekiştiren kumları
Hezaren çiçeği mavisiyle, Meryem'in mavisi,
Sovegna vos*

İşte yıllar, geçip gider aradan, taşıyan
Kemanlarla flütleri uzaklara, sağaltan
Uykuyla uyanış arası zamanda yürüyeni, bürünen

(*) Unutma beni

Ak ışığa, dalga dalga, sarmada gövdesini, dalga dalga.
Yeni yıllar yürür, sağaltıp
Parlak bir gözyaşı bulutunda, yılları, sağaltıp
Yeni bir şiirle antik şiiri. Kurtar
Zamanı. Kurtar
Erişilmez düşlerdeki yorumlanmamış düşü
Yaldızlı ölü arabasını çekerken süslü ünikornlar.*

Sessiz bacı beyaz ve mavi peçesiyle
Porsuk korusunda, bahçe tanrısının ardında,
Flütü soluksuz, baş eğdi, imledi ama tek kelâm etmedi

Ama çeşmeler gürleşti, kuşlar şakıdı aşağ'ya
Kurtar zamanı, kurtar düşleri
Simgesidir kelâmın, duyulmadık, söylenmedik

Yel binlerce fısıltı düşürmeden porsuklardan

Ve sonra bizim sürgünlüğümüz

V

Yitik kelâm yitmişse, edilmiş kelâm edilmişse
Duyulmadık, edilmedik
Kelâm edilmemiş, duyulmamışsa;
Hâlâ edilmemiştir o kelâm, O Kelâm duyulmamış,
Tek kelâmı olmayan O Kelâm, O Kelâm içinde
Bu alemin, bu alem için;
Ve ışık parıldadı karanlıkta ve
O Kelâma karşı tedirgin alem hâlâ dönüyordu
Ortalarında O sessiz Kelâmın.

(*) Mitolojide ata benzer tek boynuzlu bir hayvan.

Ey ulusum benim, ne ettim ben sana.

Nerde bulunacak o kelâm, o kelâm nerde
Çınlayacak? Burada değil, yeterli sessizlik yok
Yok denizlerde ya da adalarda, yok
Kıtalarda, çöllerde ya da yağmur ülkesinde,
Yok onlar için ki karanlıkta yürürler
Hem gündüz vakti, hem gece vakti
Uygun vakit ve uygun yer burada değil
Hiç bağışlanma yeri yok onlara, o yüzü tanımadılar
Hiç kıvanma zamanı yok onlara, şamata içre yürüdüler ve
o sesi yadsıdılar

Yakaracak mı peçeli bacı onlar için
Ki yürüyüp karanlıkta seçerler seni ve yadsırlar seni,
Onlar ki boynuz üzre cansız, arasında mevsimle mevsimin,
zamanla zamanın, arasında
Saatle saatin, kelâmla kelâmın, gücle gücün, beklemekteler
Karanlıkta? Peçeli bacı yakaracak mı
Kapıdaki çocuklar için,
Çekip gidemezler ve yakaramazlar:
Yakar onlar için ki seçerler ve yadsırlar

Ey ulusum benim, ne ettim ben sana.

Peçeli bacı, ince uzun porsukağaçları arasında
Yakaracak mı onlar için ki onu incitirler
Ve dehşete düşer ve boyun eğmezler
Ve onarlar önünde alemin, yadsırlar kayalıklarda
O son çölde, arasında son mavi kayalıkların
Çöl bahçenin içinde, bahçe çölün içinde
Kurak, tükürüp buruşuk elma çekirdeklerini ağızlarından.

Ey ulusum benim.

VI

Ummadığım halde döneyim gene
Ummadığım halde
Ummadığım halde döneyim

Çırpınarak kâr ve zarar arasında
Bu kısa geçişte ki orada düşler geçer
Düşlergeçmiş alaca karanlığa doğumla ölüm arası
(Kutsa beni peder) istemeyi istemesem de bu şeyleri
Granit kıyıya bakan geniş pencereden
Ak yelkenler hâlâ uçar denize, denize uçarak
Kırılmamış kanatlar

Ve yitik yürek katılıp kalır ve kıvanır
Sesinde yitik leylakların ve yitik denizin
Ve cılız can davranır baş kaldırmaya
Çünkü eğik gökkuşağı ve kokusu yitik denizin
Davranırlar sağaltmaya
Çığlığını bıldırcınlarla fırdönen kızkuşlarının
Ve kör göz yaratır
Bomboş gövdeler, fildişi kapılar arasında
Ve koku, yeniler tuzlu tadını kumlu toprağın

Bu, gerilim zamanıdır ölümle doğum arasında
Bu, yalnızlık yeridir ki üç düş orada geçer
Mavi kayalıkların arasından
Ama porsukağacından silkelenen sesler sürüklenirken
Bırak öbür porsuk da silkelenip yanıtlasın.
Ey kutlu bacı, kutsal ana, pınarın canı, bahçenin canı,
Çektirme bize, yalanla maskara etmeyelim kendimizi
Öğret bize aldırmayı ve aldırmamayı
Öğret bize akıllı uslu oturmayı

Bu kayaların arasında bile,
Gönül rahatlığımız O'nun elinde
Ve bu kayaların arasında bile
Bacı, ana
Ve ırmakların canı, denizlerin canı,
Ayrılık acısı gösterme bana

Ve bırak çığlıklarım ulaşsın Sana.

ÜÇ MÜNECCİMİN YOLCULUĞU
(JOURNEY OF THE MAGY)

"Geliyor denen soğuktu, tutulduğumuz,
"Tam da yılın en kötü zamanı
"Bir yolculuk için, böyle uzun bir yolculuk:
"Yollar derin ve hava keskin,
"En ölü zamanı kışın."
Ve develer yaralı, ayaklar çatlak, inatçı,
Uzanıp yatmakta eriyen karlar üzre.
Öyle zaman oldu ki özledik hep
Yamaçlardaki yazlık konakları, terasları,
Ve şerbet getiren ipekler içre kızları.
Sonra deveciler küfrede homurdana
Ve kaçarak, ve içki ve kadın isteyerek,
Ve gece-ateşleri sönerek ve barınak yokluğu,
Ve kentler düşman, kasabalar dost değil
Ve köyler pislik yuvası, fiyatlar çok yüksek:
Çetin denen bir zamandı, geçirdiğimiz.
Sonunda yeğledik gece yolculuğunu,
Tavşan uykularına dalarak,
Kulağımızda sesler çınlayarak, diyordu ki
Bütünüyle aptallıktı bu.

Sonra tan vakti indik ılıman bir vadiye,
Islak, kar sınırı altı, ot kokulu,
Bir akarsu ve karanlığı döven bir değirmen,
Ve üç ağaç, ufka yakın.
Ve bir yaşlı beyaz at çayırda dörtnala kalktı.
Sonra bir hana vardık, kapı üstünde asma dalları,
Açık bir kapıda altı el, gümüş parasına zar atan,
Ve ayaklar, boş şarap tulumlarını tekmeleyen.
Ama hiçbir haber yoktu, onun'çin düştük yola
Ve vardık geceleyin, zamanından önce değildi
Yeri buluşumuz; bu (diyebilirsiniz) yeterliydi.

Tüm bunlar uzun zaman önceydi, hatırlarım,
Ve bunu yine yapardım, ama düşündüm
Şunu düşündüm
Şunu: bütün o yolda yedilişimiz ne içindi
Doğum mu yoksa ölüm mü? Bir doğum vardı, bu kesin,
Kanıtımız vardı ve şüphemiz yok. Doğumu ve ölümü
görmüştüm,
Ama düşünmüştüm bunlar farklıydı; bu Doğum sanki
Çetin ve acı can çekişmemizdi, sanki Ölüm, bizim
ölümümüz.
Sonra yerlerimize döndük, bu Ülkelere,
Ama artık rahat değiliz burada, eski düzen içre,
Tanrılarını kucaklayan bir sürü yabancıyla.
Bir başka ölüm olsa ne sevinirdim.

MARINA

Quis hic locus, quae regio,
quae mundi plaga? (*)

Nice denizler nice kıyılar nice boz kayalar nice adalar
Nice sular pruvada şıpırdayan
Ve çam kokusu ve sis içre şakıyan ardıçkuşu
Nice hayaller döner gelir
Oh kızım benim.

Ölüm!
Diye, köpeğin dişini bileyenler
Ölüm!
Diye, arıkuşunun görkemiyle esriyenler
Ölüm!
Diye, hoşnutluğun ahırına postu serenler
Ölüm!
Diye, hayvanların esrimesiyle tutuşanlar

Toz oldular hep, savurdu onları yel,
Çamların püfürtüsü, ve orman türküsü sis
Bu kayrayla dağıldı çevreden

Bu hangi yüzdür, bir belirsiz, bir daha belirgin
Bu nabız atışı bilekte, bir güçsüz, bir daha güçlü —
Bağış mı, ödünç mü? yıldızlardan öte ama gözlerden yakın

Fısıltılar ve körpe gülüş yapraklar arasında ve ivecen ayaklar
Uykudalar, orada, kucaklaşır tüm sular.

(*) Burası neresi, hangi ülke,
dünyanın hangi bölgesi?
Seneka
Hercules Furens'den

Cıvadra çatladı buzdan, boyalar çatladı sıcaktan.
Ben onardım tümünü, unutmuşum,
Şimdi hatırlıyorum.
Donanım aşındı, yelkenler çürüdü
Bir Haziranla bir başka Eylül arasında.
Onardım bilmeden, yarı ayık, bilinmeyen, kendimi.
Omurga su yapıyor, armozlar kalafat ister.
Bu gövde, bu yüz, bu can
Yaşıyor yaşamak'çin benden öte bir zaman dünyasında, bırakın
Vereyim hayatımı bu hayat için, dediklerimi o
söylenmeyen için,
Bunca uyanmışlar, dudaklar aralık, o umutlar, o kız gibi

Nice denizler nice kıyılar nice granit adalar gemilerime
doğru
Ve ardıçkuşu sesleniyor sisler içre
Kızım benim.

SWEENEY AGONISTES

Aristofanes'imsi bir melodramın parçaları

Orestes: Görmüyorsun onları, görmüyorsun —
ben görüyorum: peşimdeler hâlâ, kaçmalıyım.
Choephoroi.
Kutsal birliğe kavuşamaz ruh, aşkından
kurtuluncaya de yaratılmış varlıkların.
St. John of the Cross

Bir Prologun Parçası

DUSTY. DORIS

DUSTY : Pereira'dan ne haber?
DORIS : Pereira'dan ne haber mi?
Umurumda değil.
DUSTY : Umurunda değil ha!
Kim ödüyor kirayı?
DORIS : Evet o ödüyor kirayı
DUSTY : Bak bazı erkekler ödemez, bazıları öder
Bazı erkekler ödemez ve bilirsin kimler
DORIS : Senin olsun Pereira
DUSTY : Nesi var Pereira'nın?
DORIS : Hiç efendi değildir o, Pereira
Güvenemezsin ona!
DUSTY : Bak bu doğru.
Hiç de efendi değildir güvenemezsen ona
Ve güvenemezsen ona —
Hiç bilemezsin de ne işler karıştıracak.
DORIS : Yo, biraz yüz ver bu sefer astarını ister.
DUSTY : Sam ise efendidir tepeden tırnağa.
DORIS : Bak severim Sam'i
DUSTY : Asıl ben severim
Evet ve Sam can adamdır da.
Matrak bir adamdır o.

DORIS : Matrak bir adamdır ya
Eski bir tanışımı andırır
Hep güldürürdü bizleri.
DUSTY : Sam güldürebilir insanı:
Bu işte bitirmiş
DORIS : Ama iş yok Pereira'da.
Pereira'ya yaptıramayız.
DUSTY : Neyse, n'apcağın şimdi?
TELEFON : Çın da çın çın
Çın da çın çın
DUSTY : Bu Pereira'dır
DORIS : Evet bu Pereira'dır
Neyse, n'apcağın şimdi?
TELEFON : Çın da çın çın
Çın da çın çın
DUSTY : Bu Pereira'dır
DORIS : Neden durdurmazsın şu zırıltıyı?
Alıcıyı kaldırsana
DUSTY : Ama ne diyeyim?
DORIS : Ne dersen de: de ki hastayım
De ki ayağım kırıldı merdivende
De ki az kaldı yanıyorduk
DUSTY : Alo alo orda mısınız?
Evet Miss Dorrance'ın evi —
Ooo Mr. Pereira demek siz? merhaba!
Oh *pek* üzgünüm, üzgün*üm* pek
Ama Doris eve gelirken dehşetli üşütmüş
Hayır, sadece üşütmüş
Oh, *sanırım,* sadece üşütmüş
Evet doğru, ben de öyle sanıyorum —
Şey, umarım, pek gerek kalmaz doktora
Doris de nefret eder görünmekten doktora
Diyor ki telefon eder misiniz pazartesiye

Diyor ki ayağa kalkabilirim pazartesiye
Şey, izninizle kapatabilir miyim artık
Dinleniyor ayaklarını sokmuş hardallı suya
Dedim ki ayaklarını sokturdum hardallı suya
Pek alâ, pazartesi ararsınız telefonla.
Elbet söylerim. Hoşça kalın. Hoşça kalıuın.
Eminim, ne kadar düşünceli*siniz*.
Aman Allah...

DORIS : Bu akşamın fal faslına başlıyorum artık.
Ooo bil bakayım hangisi ilki

DUSTY : İlki. Hangisi?

DORIS : Sinek papazı

DUSTY : Yani Pereira

DORIS : Beli Sweeney

DUSTY : Hayır Pereira

DORIS : Bu pekalâ da Sweeney olabilir

DUSTY : Ama her ne ise çok acayip.

DORIS : Al sana karo dörtlüsü, ne demektir bu?

DUSTY : *(okuyarak)* 'Önemsiz bir para, ya da bir armağan
Giyim eşyasından, ya da bir parti.'
Acayip bu da.

DORIS : Şimdi de üçlüsü. Ne demektir bu?

DUSTY : 'Özlenen bir dostun haberi'. — Pereira!

DORIS : Kupa kızı! — Mrs. Porter!

DUSTY : Belki de sensin

DORIS : Belki de sensin
Hepimizin simgesi yürek. Ne bileceksin.
Bu bir sonra çıkan kâğıda bağlı.
Kişi fal mı bakıyor biraz düşünmeli
Yoksa her dileyen yapardı bu işi.

DUSTY : Evet bilirim bu işte ustasın
Şimdi ne çıkıyor?

DORIS : Şimdi ne çıkıyor. Altılı.
DUSTY : 'Bir tartışma. Bir soğukluk. Dostların ayrılışı.'
DORIS : Şimdi de maça ikilisi.
DUSTY : *Maça ikilisi*!
YANİ TABUT!!
DORIS : DEMEK TABUT?
Oh Tanrım ben yaparım ben?
Hem de bir parti öncesinde!
DUSTY : Ama senin olmayabilir, dostlardan biri olabilir.
DORIS : Hayır bu benimki. Eminim bu benimki.
Düşümde hep düğünlerdeydim dün gece.
Evet bu benimki. Biliyorum bu benimki.
Oh tanrım ne yaparım ben.
Şey, ben artık çekmiyorum,
Şansa sen kes. Şansa sen kes.
Belki büyü bozulur. Şansa sen kes.
DUSTY : Maça valesi.
DORIS : Bu Snow olmalı
DUSTY : Belki de Swarts
DORIS : Belki de Snow
DUSTY : Tuhaf şey nasıl da hep surat çekiyorum —
DORIS : Bunda payı var çekmeyi bilmenin
DUSTY : Bunda çok payı var sezmeyi bilmenin
DORIS : Bazan hiç de bir şey söylemezler
DUSTY : Bilmen gerek neyi soracaksın onlara
DORIS : Bilmen gerek neyi bilmek istiyorsun
DUSTY : Bir sürü niyet tutmanın yararı yok
DORIS : Bir kezden çok sormanın yararı yok
DUSTY : Bazan da hiç işe yaramaz onlar.
DORIS : Şu tabut ne demek, bilmek isterdim.
DUSTY : Şey ben asla! Ne dedim sana?
Hep surat çekerim demiyor muydum?
Kupa valesi!

(Dışarıdan ıslık sesi)

Şey ben asla!

Ne rastlantı! İskambiller acayip!

(Gene ıslık sesi)

DORIS : Sam mi dersin?

DUSTY : Elbette Sam!

DORIS : Elbette, kupa valesi Sam'dir!

DUSTY (pencereden sarkarak) : Merhaba Sam!

WAUCHOPE : Merhaba canım
Kaç kişisiniz yukarda?

DUSTY : Kimse yok burada
Kaç kişisiniz aşağıda?

WAUCHOPE : Dört kişiyiz burada.
Bekleyin, arabayı köşeye bırakayım
Sonra hemen geliriz

DUSTY : Olur, bekliyoruz.

DUSTY (Doris'e) : İskambiller acayip.

DORIS : Şu tabut ne demek, bilmek isterdim.
TAK TAK TAK
TAK TAK TAK
TAK
TAK
TAK

DORIS. DUSTY. WAUCHOPE. HORSFALL.
KLIPSTEIN. KRUMPACKER.

WAUCHOPE : Vay Doris! Vay Dusty! Merhaba!
N'aber? N'aber? izin verir misiniz —
Kızlar sanırım Kaptan Horsfall'u tanırsınız —
Size iki dostumuzu tanıtmak isteriz,
Amerikalı centilmenler, iş için burdalar.
Bu Mr. Klipstein. Bu Mr. Krumpacker.

KLIPSTEIN : Merhaba
KRUMPACKER : Merhaba
KLIPSTEIN : Sizlerle tanıştığıma pek sevindim
KRUMPACKER : Tanışmamıza pek çok sevindim
KLIPSTEIN : Sam — yani Çapulcu Sam Wauchope
KRUMPACKER : Kanada Seferi Kuvvetlerinden —
KLIPSTEIN : Çapulcu bir hayli bahsetti sizlerden
KRUMPACKER : Biz hepimiz savaştaydık birlikte
Klip ve ben ve Kap ve Sam.
KLIPSTEIN : Eh azıcıktı aşımız, siz halkın diliyle,
Ama dünya bilsin ki önümüzde Hun oldu duman
KRUMPACKER : Ya o poker partisi? ha desene Sam?
Ya o poker partisi Bordo'da?
Evet Miss Dorrance zorlayın Sam'i
Anlatsın o poker partisini Bordo'da.
DUSTY : İyi bilir misiniz Londra'yı, Mr. Krumpacker?
KLIPSTEIN : Hayır, biz hiç olmadık burada daha önce.
KRUMPACKER : İlk kez dün gece vardık bu kasabaya
KLIPSTEIN : Son kez olmayacak bu, öyle sanıyorum.
DORIS : Londra'yı seversiniz mi, Mr. Klipstein?
KRUMPACKER : Londra'yı sever miyiz? Londra'yı sever miyiz!
Londra'yı sever miyiz!! Ha desene Klip?
KLIPSTEIN : Derim, Miss — ee — ı — Londra esaslı.
Severiz Londra'yı güzel.
KRUMPACKER : Son derece hoş.
DUSTY : Neden gelip de burda yaşamıyorsunuz öyleyse?
KLIPSTEIN : Şey, hayır, Miss — ee — iyice anlamadınız
(Korkarım adınızı iyice duymadım —
Ama çok sevindim sizi tanıdığıma ne de olsa) —
Londra bizim için gereğinden de canlı
Evet, diyebilirim gereğinden de canlı.
KRUMPACKER : Evet Londra gereğinden de canlı bizim

için
Sanmayın niyetim kabalık etmek
Ama korkarım bu hıza dayanamayız.
Sen ne dersin Klip?
KLIPSTEIN : Dedin ya, Krum.
Londra hoş bir yer, Londra esaslı bir yer,
Londra bir gezide uğranacak güzel bir yer —
KRUMPACKER : Hele yanımızda hayat dolu gerçek bir İngiliz varsa
Sam gibi bir herif, çevreyi gezdirmek için.
Sam elbet *yuvasındadır* Londra'da,
Hem söz verdi bize her yeri gezdirecek.

Bir Agon'un Parçası

SWEENEY. WAUCHOPE. KLIPSTEIN.
KRUMPACKER. SNOW. DORIS. DUSTY.

SWEENEY : Seni kaçıracağım
Bir yamyam adasına.
DORIS : Sen yamyam olacaksın!
SWEENEY : Sen misyoner olacaksın!
Sen benim küçük, 45 kiloluk misyonerim!
Kapıvereceğim seni. Ben yamyam olacağım.
DORIS : Demek beni kaçıracaksın? Bir yamyam adasına?
SWEENEY : Ben yamyam olacağım.
DORIS : Ben misyoner olacağım.
Dönüştüreceğim *seni*!
SWEENEY : Ben dönüştüreceğim *seni*!
Bir yahniye.
Bir tatlı küçük, beyaz küçük misyoner yahnisi.
DORIS : Beni yemezdin ama!
SWEENEY : Yoo, yerdim seni!

Bir tatlı küçük, beyaz küçük, yumuşak küçük, nazlı küçük,
Salçalı küçük, küçük mü küçük misyoner yahnisinde.
Şu yumurtayı görüyorsun
Şu yumurtayı görüyorsun
İşte hayat budur bir timsah adasında.
Hiç telefon yok
Hiç gramofon yok
Hiç otomobil yok
Ne iki kişilik, ne altı kişilik,
Ne Citroen, Ne Rolls-Royce.
Hiç yiyecek yok yaban yemişinden gayri.
Hiç görecek şey yok, bir yanda palmiyeler
Öbür yanda denizden başka,
Hiç duyacak şey yok dalga sesinden gayri.
Hiç mi hiçbir şey ama üç şey

DORIS : Nedir o üç şey?

SWEENEY : Doğum, ve çiftleşme ve ölüm.
Hepsi bu, hepsi bu, hepsi bu, hepsi bu,
Doğum, ve çiftleşme ve ölüm.

DORIS : Bunalırdım.

SWEENEY : Bunalırdın.
Doğum, ve çiftleşme ve ölüm.

DORIS : Bunalırdım.

SWEENEY : Bunalırdın.
Doğum, ve çiftleşme ve ölüm.
Aslını arasan bütün gerçek budur işte:
Doğum, ve çiftleşme ve ölüm.
Bir kez doğmuşum, ve yeter bu.
Sen hatırlamazsın, ben hatırlarım,
Bir kez yeter.

WAUCHOPE İLE HORSFALL'UN ŞARKISI
SWARTS (DÜMBELEK), SNOW (KEMİKLER)

Altında bambunun
Bambunun bambunun
Altında bambunun
İki yaşar tek gibi
Tek yaşar iki gibi
İki yaşar üç gibi
Altında bam'ın
Altında bu'nun
Altında bambunun.

Ekmek ağacından düşer
Ve penguenler çığrışır
Ve sesler sesidir denizin
Altında bam'ın
Altında bu'nun
Altında bambunun

Gauguin kızları gene
Banyan gölgeliğinde
Hurma dalları giyer
Altında bam'ın
Altında bu'nun
Altında bambunun.

De bana, neresinde korunun
Kırıştırmak istersin benimle?
Altında mı ekmek, banyan, hurmanın
Yoksa altında mı bambunun?
Bir yaşlı ağaç, neme yetmez
Bir yaşlı koru, sorulur mu

Bir yaşlı ada, tam havamda
Bir taze yumurta
Bir taze yumurta
Ve sesi mercan denizinin.

DORIS : Yumurtadan hoşlanmam; hiç hoşlanmadım;
Ve hoşlanmam yaşamaktan sizin timsah adanızda.

KLIPSTEIN İLE KRUMPACKER'IN ŞARKISI SWARTS İLE SNOW ÖNCEKİ GİBİ

Minicik adalı kızım
Minicik adalı kızım
Burada kalacağım seninle
Ve üzülmeyeceğiz ne yaparız diye
Yetişmek zorunda değiliz trenlere
Ve yağmurda dönmeyeceğiz eve
Hibisküs çiçekleri toplayacağız
Çünkü bu dakika değil saatler sürecek
Çünkü bu saat değil yıllar sürecek

Ses gittikçe hafifleyecek

Ve sabahlar
Ve akşamlar
Ve öğleler
Ve geceler
Sabah
Akşam
Öğle
Gece

DORIS : Bu hayat değil, bu hiç de hayat değil
Bu yüzden çok geçmez ölürdüm orada.
SWEENEY : Hayat denen budur. Tam budur
DORIS : Nedir?

Hayat denen nedir?
SWEENEY : Hayat ölümdür.
Bir adam tanırım, bir kızı temizlemişti —
DORIS : Oh Mr. Sweeney, ne olur anlatmayın,
Siz gelmeden önce fal açıyordum,
Ve çektiğim tabuttu
SWARTS : Siz mi çektiniz tabutu?
DORIS : Çektiğim TABUT en son kâğıttı.
Böyle konuşmalar sarmıyor beni
En korkunç çile kadını bulur.
SNOW : Bırakın, anlatsın öyküsünü Mr. Sweeney.
İnanınız, Efendim, pek meraklandık.
SWEENEY : Bir adam tanırım, bir kızı temizlemişti
Herhangi biri bir kızı temizliyebilirdi
Herhangi biri zorunludur, gereksinir, ister ki
Hayat boyunca bir kez, bir kızı temizlesin
Neyse, kızı orada saklamıştı, banyoda
İçine bir galon lizol konmuş banyoda
SWARTS : Bu herifler hep enselenir sonunda.
SNOW : Öyle demeyin, hepsi enselenmez sonunda.
Epsom Heath'deki kemiklerden ne haber?
Gaztelerde gördüm resmini
Gaztelerde gördün resmini
Hepsi enselenmez sonunda.
DORIS : En korkunç çile kadını bulur.
SNOW : Bırakın, anlatsın öyküsünü Mr. Sweeney.
SWEENEY : Bu anlattığım enselenmedi sonunda
Ama o da ayrı bir öyküdür.
Bu sürdü gitti iki ay
Ne kimseler geldi
Ne de kimseler gitti
Ama o, sütü aldı içeri ve kirayı ödedi.
SWARTS : Ne yapıyordu?

Bütün o sürece, ne yapıyordu?
SWEENEY : Ne yapıyordu! Ne yapıyordu?
Yeri değil bunun.
Yaşayanlara sorun ne yaptıklarını.
Bazan gelir, beni görürdü
Ona içki verir, avuturdum onu.
DORIS : Avuturdun onu?
DUSTY : Avuturdun onu?
SWEENEY : Her neyse, burada da yeri değil
Ama kelimeler olmadan nasıl konuşurum.
Ama işte asıl diyeceklerim.
Bilemedi adam kendisi mi diri
kız mı ölü
Bilemedi adam kız mı diri
kendisi mi ölü
Bilemedi adam ikisi de mi diri
ikisi de mi ölü
Kendisi diri idiyse sütçü değildi
kira toplayıcı değildi
Onlar diri idiyse kendisi ölüydü.
Her şey kopuktu beyninde
Her şey kopuktu beyninde
Çünkü yalnızsanız
O nasıl yalnız idiyse öyle yalnızsanız
Olsanız da olmasanız da
Gene söylüyorum yeri değil bunun
Ölüm ya da hayat, hayat ya da ölüm
Ölümdür hayat, hayattır ölüm
Kelimeler olmadan nasıl konuşurum
Ama anlasanız da, anlamasanız da
Bana göre hava hoş, size göre de
Hepimiz n'apmak gerekse onu yap'cağız
Burda çöreklenece'z, bu içkiyi içeceğiz

Burda çöreklenece'z, türkü söyleyeceğiz
Burda oturup kalıp ve çekip gidece'z
Ve birisi çaresiz ödeyecek kirayı
DORIS : Biliyorum kim
SWEENEY : Ama bu neme benim, nenize sizin.

TÜM KORO: WAUCHOPE. HORSFALL.
KLIPSTEIN. KRUMPACKER.

Yalnızken gece yarısı evinde ve
uyanınca korkuyla ve ter içinde
Yalnızken yatağın ortasında ve
uyanınca kafana vurulmuşçasına
Bilirdin karabasanlıydı düşlerin ve
işitirdin yaklaşan hoo-ha'ları.
Hoo hoo hoo
Düşünde saat yedi uyanmışındır ve hava
sisli ve nemli ve ağarmış ve kararmıştır
Şimdi dersin kapı çalınır ve tokmak döner
çünkü bilirsin cellat seni bekliyor
Ve sen belki dirisin
Ve sen belki ölüsün
Hoo ha ha
Hoo ha ha
Hoo
Hoo
Hoo
TAK TAK TAK
TAK TAK TAK
TAK
TAK
TAK

I. Zafer Töreni

Taş, bronz, taş, çelik, meşe dalları, at nalları
Kaldırımlar üzre.
Ve bayraklar. Ve trampetler. Ve pek çok kartal.
Kaç tane? Say bakalım. Ve halkın böyle yığışması.
Tanıyamadık o gün kendimizi, ya da tanıyamadık kenti.
İşte tapınak yolu, ve biz, pek çoğumuz doldurup yolu.
Pek çoğu bekleyerek, kaç kişi bekleyerek? ne önemi var,
böyle bir günde?
Göründüler mi? Yo, daha değil. Bazı kartallar göründü. Ve
dinle trampetleri.
Buraya geliyorlar. O da geliyor mu?
Doğal uyanık hayatı Benliğimizin, bir sezme işidir.
Bekleyebiliriz taburelerimiz ve sosislerimizle.
İlk gelen hangisi? Görebildin mi? De bize. Gelen

5,800,000 tüfek ve karabina,
102,000 makineli tüfek,
28,000 havan topu,
53,000 sahra topu ve ağır top,
Bilmem ne kadar cephane, mayın ve tapa,
13,000 uçak,
24,000 uçak motoru,
50,000 cephane arabası,
ve 55,000 ağırlık arabası,
11,000 sahra mutfağı,
1,150 sahra fırını.

Amma zaman aldı bu. Şimdi sıra O'nda mı? Hayır,
Şunlar golf kulübü kaptanları, bunlar izciler,
Ve şimdi *société gymnastique de Poissy* (*)
Ve şimdi de Belediye Başkanı ve Lonca Üyeleri. Bak
Orada şimdi o, bak:
Gözlerinde hiç de sorgu sual yok
Ya da ellerinde, atın üzerinde sessiz,
Ve gözler tetikte, bekliyor, seziyor, ilgisiz.
Ey gizlenen altında güvercin kanadının, gizlenen göğsünde
sutospağasının,
Altında palmiyelerin öğleyin, altında akarsuyun
Durağan noktasında dönen dünyanın. Ey gizlenen.

Şimdi tapınağa çıkıyorlar. Sonra kurban.
Şimdi bakireler geliyor ellerinde vazolar, vazolarda
Toz
Toz
Tozun tozu, ve şimdi
Taş, bronz, taş, çelik, taş, meşe dalları, at nalları
Kaldırımlar üzre.

Bütün görebildiğimiz bu. Ama kaç kartal! ve nice
trampetler!
(Ve Paskalya günü kırlara çıkmadık,
Onun'çin genç Cyril'i kiliseye götürdük. Ve çan çaldı onlar
Ve o yüksek sesle seslendi, *peksimetler.*)
Şu sosisi atmayın,
El altında bulunsun. O kurnazdır. Lütfen bize
Verir misiniz bir ışık?

(*) Poissy jimnastik kurumu

Işık
Işık
Et les soldats faisaientla haie? ILS LA FAISAIENT. (*)

II. Bir Devlet Adamının Sıkıntıları

AĞLA, niçin ağlayayım?
Bütün gövdeler çayırdır: kapsıyarak
Banyo Arkadaşlarını, İngiliz İmparatorluğu Şövalyelerini, Süvarileri,
Ey Süvariler! Legion d'honour'lü,
Kara Kartal Nişanlı (1. ve 2. sınıf),
Ve Doğan Güneş Nişanlı.
Ağla, ağla, niçin ağlıyayım?
İlk yapılacak iş, komiteler kurmaktır:
Danışma kurulları, daimi encümenler, üst komiteler, ve alt komiteler.
Bir sekreter yeter birçok komiteye.
Niçin ağlıyayım?
Arthur Edward Cyril Parker telefon operatörü atandı,
Maaşı haftada 1 Sterling 10 Şilin, yılda 5 Şilin artışla yükselecek
Haftada 2 Sterling 10 Şiline; Noel primi 30 Şilin
Ve yılda bir hafta tatil.
Bir komite atandı, bir mühendisler komisyonu seçmek için
Su İşlerini görüşecek.
Bir komisyon atandı
Bayındırlık İşleri için, ilk sorun tahkimatın yenilenmesi.

(*) Ve askerler saf tutuyorlar mı? Tutuyorlar.

Bir komisyon atandı
Görüşmek üzere bir Volscian komisyonuyla
Sürekli barış için: ok tüyleyiciler, harbe yapıcılar, ve
demirciler
Karma bir komite kurmuşlar, protesto için siparişlerdeki
azalmayı.
O sırada muhafızlar zar atar bataklıkta
Ve kurbağalar (El Mantuan) vıraklar bataklıkta.
Ateşböcekleri parlar cılız şimşeklere karşı
Niçin ağlayayım?
Anne anne
İşte sırasıyla aile portreleri, soluk büstler, görünüşte
hepsi pek Romalı,
Pek benziyorlar birbirlerine, sırayla aydınlanarak aleviyle
Terli bir meşale taşıyıcının, esniyor.

Ey gizlenen altında... Gizlenen altında... Orada güvercinin
ayağı durur ve kitlenir bir an,
Durağan bir an, öğle dinlencesi, hazırlanmış en geniş öğle
ağacının üst dalları altında
Bir öğle sonrası esintisiyle karışan göğüs tüyleri altında
Orada siklamen yayar kanatlarını, orada yabanasması
sarkar kapıya doğru
Ey anne (arasında değil bu büstlerin, hepsi gereğince yazılı)
Ben, bir yorgun baş, arasında bu başların
Boyunlar güçlü, taşır onları
Burunlar güçlü, yarar rüzgârı
Anne
Olmayabiliriz bir süre için, belki de şimdi, birlikte,
Kıyımlar, kurban etmeler, adaklar, yakarıp edinmeler
Başladıysa şimdi
Olmayabiliriz
Ey gizlenen
Gizlenen durağanlığında öğlenin, sessiz geberen gecede.

Gel küçük yarasanın kanat rüzgârıyla, ateşsineği ya da
ateşböceğinin küçük ışığıyla gel,
'Yükseliş ve düşüş, toz ile taçlanmış', küçük yaratıklar,
Küçük yaratıklar seyrekçe cıvıldar tozlar içre, geceler içre.
Ey anne
Niçin ağlayayım?
Bizler bir komite istiyoruz, bir temsilciler komitesi,
bir komite soruşturmalar için
ÇEKİL ÇEKİL ÇEKİL

THE ROCK'DAN KOROLAR

I

Kartal süzülür doruklarında Göğün,
Avcı köpeğiyle izler kendi yörüngesini.
Ey sürekli devrimi kümelenmiş yıldızların,
Ey sürekli yinelenişi saptanmış mevsimlerin,
Ey dünyası bahar ve güzün, doğum ve ölümün!
Sonsuz dönüşü düşünlerle eylemlerin,
Sonsuz buluşlar, sonsuz deneyimler,
Getirir bilgisini hareketin, ama durağanlığın değil;
Bilgisini konuşmanın, ama susmanın değil;
Bilgisini sözlerin, ama habersizliği Kutsal Sözden.
Tüm bilgimiz bizi daha yaklaştırır bilisizliğimize,
Tüm bilisizliğimiz bizi daha yaklaştırır ölüme,
Ama yakınlık ölüme, daha yakınlık değildir TANRI'ya.
Nerede hayat, yaşarken yitirdiğimiz?
Nerede bilgelik, bilgi içinde yitirdiğimiz?
Nerede bilim, bilgiler içinde yitirdiğimiz?
Göğün dönüşü yirminci yüzyılda
Bizi uzaklaştırır Tanrı'dan, yaklaştırır Kül'e.

Gidip gezdim Londra'yı, zamanı gösteren Kenti,
Orada Nehir akar, yabancı para desteğiyle.
Orada bana dendi: pek çok kilisemiz var,
Ve pek az aşcı dükkanımız. Orada bana dendi:
Mahalle papazları emekliye! Kilise gereksiz insanlara
İş yerlerinde, ama Pazarı geçirdikleri yerde.
Kentte gerek yok çanlara:
Varsın varoşları uyandırsınlar.
Gidip gezdim varoşları, ve orada bana dendi:
Altı gün canımız çıkar, yedinci gün gazlamalıyız
Dişi geyik peşinde, kız oğlan kız peşinde.
Hava bozuksa evde oturur ve gazete okuruz.

Sanayi bölgelerinde, orada bana anlatılan
Ekonominin yasalarıydı.
Güzelim kırlarda, orada görünen oydu ki
Kırlar şimdi yalnız pikniğe elverişlidir.
Ve kiliseye gereksinim görülmüyordu
Kırda ya da varoşlarda; ve kentte
Yalnız önemli düğünler için.

Koro Şefi

Susun! ve bozmayın gerekli uzaklığı.
Çünkü seziyorum, yaklaşmakta
Rock. O belki yanıtlar kuşkularımızı.
Rock. Gözcü. Yabancı.
O ki görmüştür ne olduğunu
Ve görür ne olacağını.
Tanık. Eleştirmen. Yabancı.
Tanrı-esriği, ki içindedir doğruluk doğuştan.

Rock girer, bir oğlanın öncülüğünde.
ROCK:

İnsanların çoğu sürekli işçidir,
Ya da sürekli işsiz, bu daha zordur,
Ya da geçici işçi, bu da hoş değildir.
Üzüm cenderesini tek başıma çiğnedim, bilirim
Ki gerçekten güçtür yararlı olmak, el çekerek
İnsanların mutluluk saydığı şeylerden, arayarak
Sonu çapraşık iyi davranışları, kabullenerek,
Kılı kıpırdamadan, onursuzca davrananları,
Herkesin alkışını ya da hiç kimsenin aşkını.
Herkes hazırdır parasını yatırmaya
Ama çoğu kazançtan pay umar.
Derim size: *Yetkinleştirin istencinizi.*
Derim: hiç düşünme hasadı
Ama düşün gereğince ekmeyi.

Dünya döner ve dünya değişir,
Ama tek bir şey değişmez.
Yaşantım boyunca tek bir şey değişmez.
Ne kadar gizleseniz de, bu şey değişmez:
Sürekli çatışması iyi ile kötü'nün.
Unutkan, savsıyorsun türbeleri, kiliseleri;
Öyle insanlarsınız ki bu zamanla alay edersiniz
İyilik adına yapılanlarla, nedenler bulursunuz
Mantıklı ve aydınlık kafaları hoşnut edecek.
Sonra, savsıyorsunuz ve küçümsüyorsunuz çölü.
Çöl uzak değildir güney dönencesinde,
Çöl yalnız çevresinde değildir bölgenin,
Çöl sıkıştırılmıştır kapı komşu metro'ya,
Çöl yüreğindedir senin kardeşinin.
İyi insan yapıcıdır, yapıyorsa iyi olanı.
Size göstereceğim şeyler şimdi yapılmaktadır,
Bazı şeyler de çok eskiden yapılmıştı,
Ki sizleri yüreklendirebilir. Yetkinleştirin istencinizi.
İşte size halkın yaptığı iş. Dinleyin.

Işıklar azalır; yarı karanlıkta şarkı söyleyen İŞÇİLERİN sesi duyulur:

Boş yerlerde
Kuracağız yeni tuğlalarla
Oradadır eller ve makineler
Ve kil, yeni tuğlalar için
Ve kireç, yeni harç için
Tuğlaların düştüğü yerde
Kuracağız yeni taşlarla
Kirişlerin çürüdüğü yerde
Kuracağız yeni keresteyle
Sözcüğün söylenmediği yerde
Kuracağız yeni bir dille

Oradadır iş birlikte
Bir kilise hepimize
Ve bir iş herbirimize
Herkes kendi işine.

Şimdi soluk göğe karşı bir işçi kümesinin silüeti belirir. Daha uzaktan onları yanıtlayan İŞSİZLERİN sesi duyulur.

Kimse iş vermedi bize
Eller ceplerde
Ve suratlar asık
Açık yerlerde dolaşıp dururuz
Ve titreriz ışıksız odalarda.
Yalnız rüzgâr dolaşır
Boş tarlalarda, sürülmemiş,
Orada bir pulluk, yan yatmış
Bir pulluk izine. Bu ülkede
İki adama bir sigara olmalı,
İki kadına yarım bardak acı
Bira. Bu ülkede
Kimse iş vermedi bize.
Ne hayatımız isteniyor, ne ölümüz
Yer alıyor The Times'da.

Gene İŞÇİLERİN şarkısı

Nehirler akar, mevsimler geçer
Serçe ve sığırcığın harcanacak zamanı yok.
İnsanlar kurmazsa
Nasıl yaşayabilirler?
Tarla sürülünce
Ve buğday ekmekleşince
Onlar ölmeyecek kısalmış bir yatakta
Ve ensiz bir çarşafla. Bu caddede

Ne başlangıç, ne hareket, ne barış, ne de son var,
Ama sözsüz gürültü ve tatsız yiyecek.
Gecikmeden, ivecenleşmeden
Bu caddenin başlangıcını ve sonunu yapardık.
Biz kurduk anlamı:
Bir kilise hepimize
Ve bir iş herkese
Herkes kendi işine.

III

Rabbin kelamı ulaştı bana, diyerek:
Ey aşağılık kentleri düzenci insanların,
Ey aydın insanların umarsız kuşakları,
Saptırılmış, labirentlerinde ustalığınızın,
Kafeslenmiş, geliriyle size özgü buluşların:
Size eller vermiştim, tapınmaktan çektiniz,
Size dil vermiştim, sonsuz palavra için,
Size Yasamı vermiştim, siz komisyonlar kurdunuz,
Size dudaklar vermiştim, dostça duyguları belirtmek için,
Size kalpler vermiştim, karşılıklı güvensizlik için.
Size seçme gücü vermiştim, ama ancak bocaladınız
Saçma varsayımlarla boşuna eylemler arasında.
Nicesi kitap yazıp bastırmakla uğraşıyor,
Nicesi adlarını basılmış görmek dileğinde,
Nicesi koşu sonuçlarından başka şey okumaz.
Çoktur okuduğunuz, ama Kelâmı değil Rabbin,
Çoktur konutunuz, ama Evi değil Rabbin.
Kurar mısınız bana alçıdan bir ev, çatısı oluklu,
Doldurmak için pazar gazeteleri döküntüleriyle?

BİRİNCİ ERKEK SESİ:

Bir Haykırış Doğudan:
Ne yapılacak payandasına tüten gemilerin?
Bırakacak mısınız halkımı, unutkan ve unutmuş,
İşsizliği, çalışmayı ve çılgınca bilinçsizliği?
Orada kalacak devrilmiş baca,
Çıplanmış tekne, paslı bir demir yığını,
Tuğla yığılı bir sokakta, keçilerin tırmandığı,
Ki orada söylenmez Benim Kelâmım.

İKİNCİ ERKEK SESİ:

Bir Haykırış Kuzeyden ve Batıdan ve Güneyden
Ki her gün binleri gönderirler zaman-bekçisi kente;
Ki orada Benim Kelâmım söylenmez,
Lobelya çiçekleri ve tenis fanilaları ülkesinde
Tavşanlar yuva kazar ve karaçalı yine biter,
Isırganlar gelişir kumlu çakıllı avluda,
Ve rüzgâr der: "Buradaydı kibar tanrısız halk:
Onların tek anıtı asfalt yollar
Ve yitmiş binlerce golf topu."

KORO:

Kurarız boşuna, TANRI bizimle kurmadıkça.
Üstlenebilir misiniz TANRI'nın size vermediği kenti?
Trafiği yöneten binlerce polis memuru
Soramaz size, neden geliyorsunuz, nereye gidiyorsunuz.
Bir kobay kolonisi, etkin bir dağsıçanı sürüsü
Daha iyi kurarlar TANRI'sız kuranlardan.
Ayaklarımızı kaldıralım mı sonsuz örenler arasında?
Sevmiştim güzelliğini Evinin, huzurunu Tapınağının,
Süpürdüm döşemelerini ve süsledim mihraplarını.
Nerede tapınak yoksa orda yuva olmayacaktır.
Gerçi vardır barınaklarınız ve kurumlarınız,
Kira ödendiği halde güvenilmez pansiyonlarınız,
Yere gömülü fare yuvası bodrumlarınız
Ya da numaralı kapılı sağlık konutlarınız
Ya da komşununkinden daha iyice bir eviniz;
Peki, Yabancı sorarsa: "Kuruluş amacı nedir bu kentin?
Karşılıklı sevgiden mi bu ıkış tıkış bir araya geliş?"
Ne yanıt vereceksiniz? "Hep birlikte oturuyoruz ki
Herkes para kazansın" mı? yoksa, "Bu bir toplumdur" mu?
Ve Yabancı ayrılacak ve dönecek çöllere.

Ey ruhum, hazır ol Yabancının gelişine,
Hazır ol çünkü nasıl soracağını bilir o.

Ey bezginliğini insanların, TANRI'dan yüz çevirip
Uslarının görkemine, eylemlerinin ününe dönenler,
Sanatlara, buluşlara, atak girişimlere dönenler,
İnsan büyüklüğünün, hiç güvenilmez, düzenine dönenler,
Yani toprak ve suyu sizin hizmetinize sunanlar,
Denizleri sömüren ve dağları devindirenler,
Yıldızları sıradan ve yeğlenen diye ayıranlar,
Yetkin buzdolabının tasarımıyla uğraşanlar,
Ussal bir ahlâk kuramıyla uğraşanlar,
Olabildiğince çok kitap basımıyla uğraşanlar,
Yaratarak mutluluğu, fırlatarak boş şişeleri,
Döndürerek dinlencenizi ateşli bir coşkuya
Ulus için, ırk için ya da insanlık denen şey için;
Unutmuş olsan da Tapınağın yolunu,
Hatırlayan birisi var senin kapının yolunu:
Hayattan kaçınabilirsiniz, ama Ölüm'den değil.
Sizler yadsıyamıyacaksınız Yabancı'yı.

VII

Başlangıçta Tanrı dünyayı yarattı. Çorak ve çıplak.
Çorak ve çıplak. Ve karanlık derinliklerin yüzündeydi.
Ve insanlar varolunca, kendi çeşitli yollarında,
çabaladılar ezinç içinde ulaşmaya Tanrı'ya.
Bilinçsizce ve boşuna, çünkü insan boş bir şeydir, ve
Tanrı'sız insan yele kapılmış bir tohumdur: o yana, bu
yana sürüklenen, ve kök salıp göverecek hiçbir yer
bulamayan.
Onlar ışığı da izlediler, gölgeyi de, ve ışık onları ışığa
doğru yeddi, ve gölge onları karanlığa ulaştırdı,
Yılanlara ve ağaçlara tapınış, hiçbir şey bulamayınca
şeytanlara tapınış: hayat ötesi hayatı istemek, tensel
olmayan esrimeyi istemek.
Çorak ve çıplak. Çorak ve çıplak. Ve karanlık derinliklerin
yüzünde.

Ve Ruh suyun yüzünde kımıldadı ve insanlar ki
ışığa döndüler ve ışıktan haberleri vardı
Buldular Yüksek Dinleri; ve Yüksek Dinler iyiydi
Ve insanları ışıktan ışığa yeddiler, İyi ile Kötü'nün
bilgisine.
Fakat onların ışığı hep karanlıkta çevrilmiş ve
mahvolmuştu
Ilımlı denizlerin havası, Kutup Akıntısının durağan ölü
soluğuyla parçalanır gibi;
Ve onlar bir sona ulaştılar, bir ölü son, bir hayat ateşinin
ürperttiği,
Ve onlar, açlıktan ölmüş bir çocuğun buruşuk ve antik
görünüşünü aldılar.
Dua çarkları, ölülere tapma, bu dünyanın yadsınışı,
anlamı unutulmuş ayinlerin onanışı

Rüzgârın kamçıladığı tedirgin kumlukta, ya da rüzgârın kar barındırmadığı tepelerde.
Çorak ve çıplak. Çorak ve çıplak. Ve karanlık derinliklerin yüzünde.

Sonra geldi, saptanmış bir anda, bir an ki zaman içre ve zamandan,
Bir an, değil zaman dışı, ama zaman içre, yani tarih dediğimiz şey: zaman dünyasını çaprazlamasına ve ikiye bölerek, bir an zaman içre ama zamandan bir an gibi değil,
Bir an zaman içre ama zaman o an içre yapılmıştı: çünkü anlamı olmaksızın hiçbir zaman yoktur, ve anlamı veren ise zaman'ın o anı idi.
Sonra sanıldı ki insanlar ışıktan ışığa geçmeliydi, ışığında Kelam'ın,
Olumsuz varlıklarına karşın bağışlanan Çarmıh ve Özveri içre;
Hayvansal hep önceki gibi,kösnül ve çıkarcı hep önceki gibi, bencil ve mankafa hep önceki gibi,
Ama hep çabalayarak, hep yeniden onayarak, hep o ışığın aydınlattığı yolda yürümeyi sürdürerek;
Çoğu kez duraklayarak, oyalanarak, yalpalayarak, gecikerek, dönerek ama başka hiçbir yol izlemeyerek.

Ama belli ki bir şey olmuştur, daha önce hiç olmayan: tarn olarak bilmesek de ne zaman ve neden ve nasıl ve nerede.
Diyorlar ki insanlar Tanrı'yı başka tanrılar yüzünden boşlamadı, hiçbir tanrı olmasın diye; ve daha önce hiç olmayan şeydi bu
İnsanlar hem tanrıları hem de tapınmayı yadsıdılar, yeğledikleri önce Mantık idi,

Ve sonra Para, ve İktidar, ve Hayat dedikleri şey, ya da Irk, ya da dialektik.
Kilise yadsındı, kule yıkıldı, çanlar alt üst edildi, başka ne yapmamız gerekirdi
Ama öylece kaldık eller bomboş ve avuçlar açık
Bir çağda ki ilerliyor durmaksızın geriye doğru?

İŞSİZLERİN SESİ (*çok uzaktan)*
Bu ülkede
Bir sigara olacak iki erkeğe,
İki kadına çeyrek litre acı
Bira...

KORO:
Ne diyor dünya, doğru yoldan ayrılır mı bütün dünya, kestirme bir yolda güçlü arabalarla?

İŞSİZLERİN SESİ (*daha da hafiften*)
Bu ülkede
Hiç kimse iş vermedi bize...

KORO:
Çorak ve çıplak. Çorak ve çıplak. Ve karanlık derinliklerin yüzünde.
Kilise mi yanılttı insanlığı, yoksa insanlık mı kiliseyi?
Bir zamanda ki kilise artık saygı görmez, tepki de uyandırmaz, ve insanlar unutmuşlardır
Tüm tanrıları, Tefecilik, Kösnü ve İktidar dışında.

IX

İnsanoğlu, kendi gözünle gör, ve kendi kulağınla işit
Ve yüreğini hazır tut sana göstereceğim her şeye.
Kimdir o ki demişti: Tanrı'nın Evi bir Hüzün Evidir;
Yolda karalar giyinmeli ve üzgün davranmalıyız, asık suratlarla,
Boş duvarlar arasından geçmeli, pesden bir şarkıyı titreterek, hafiften fısıldıyarak?
Tanrı'ya yükleyeceklerdi kendi üzünçlerini, duyacakları acıları
Kendi günahları ve hataları için, günlük uğraşlarını ele alırken.
Ama caddede yürüyüşleri baston yutmuş gibidir, yarışa hazır soylu atlar gibi,
Donatarak kendilerini, işgüzardır piyasada, forumlarda ve ve bütün din-dışı toplantılarda.
Düşünerek kendi yararlarını, her eğlenceye hazır,
Sağlayarak kendi rahatlarını.
Yas tutalım özel bir odada, öğrenerek pişmanlık yollarını,
Sonra öğrenelim neşeli arkadaşlığını azizlerin.

İnsan ruhu hızlanmalı yaratma için.
Biçimsiz taşlardan kendini taşla özdeşleştirince yonutçu,
Daima hayatın yeni biçimleri fışkırır, insan ruhundan ki katılmıştır taşın ruhuna;
Anlamsız çizilmiş biçimlerinden her şeyin, (ister canlı ister cansız
Ressamın gözünün gördüğü) fışkırır yeni hayat, yeni biçim, yeni renk.
Ses denizinden müzik hayatı,
Kaygan çamurundan kelimelerin, sulusepkeni ile dolusundan sözlü karmaşaların,

Oynak düşünce ve duyguların, kelimelerin ki yerini almıştır
düşünce ve duyguların,
İşte orada fışkırır yetkin düzeni sözün, ve güzelliği
büyünün.

Rab, bu armağanları sunmayalım mı Senin hizmetine?
Sunmayalım mı Senin hizmetine bütün gücümüzü
Hayat için, onur, kayra, ve düzen,
Ve duyuların ussal kıvancı için?
Yaratan Rab istemiş olmalı yaratmamızı
Ve yarattığımızı kullanmamızı gene kendi hizmetinde
Ki zaten O'nun hizmetidir yaratma işinde.
Çünkü insan bütünlenmiştir ruh ve bedenle,
Ve dolayısıyla ruh ve beden olarak hizmet etmelidir.
Görünen ve görünmeyen, iki dünya buluşudur insanda;
Görünen ve görünmeyen buluşmalı O'nun Tapınağında;
Yadsımamalısınız gövdeyi.

Şimdi görürsün ki Tapınak tamamlanmıştır:
Pek çok çabadan sonra, pek çok engelden sonra;
Çünkü yaratma işi hiç sancısız olmamıştır;
Yontulmuş taş, görünen çarmıhtaki İsa,
Süslenmiş sunak, yükselen ışık.

Işık

Işık
Görünen hatırlatıcısı Görünmeyen Işığın.

X

Gördün yapının kuruluşunu, gördün süslendiğini
Geceden gelen birince, TANRI'ya sunulmuştur o şimdi,
Artık bir kilisedir, bir ışık daha dikilmiş bir tepeye
Bir dünyada, şaşkın ve karanlık ve ürkmüş korku
habercisinden.
Peki gelecek üstüne ne deriz? Kurabildiğimiz tek bir kilise mi?
Ya da sürdürecek mi o Gerçek Kilise fethetmeyi Dünyayı?

Büyük yılan hep yarı uyanık yatar, dünya cehenneminin
dibinde, kıvrılmış
Kendi katları içre, uyanıncaya dek açlıktan ve çevirerek
başını bir sağa bir sola hazırlanır yiyip yutma saatine.
Ama Günahın Gizi bir çukurdur, öyle derin ki ölümlü
gözler iskandil edemez. Gel
Sen, arasından onların, yılanın altın gözlerine bayılanların,
tapanların, yılanın gönüllü kurbanlarının. Seç
Kendi yolunu ve ayrı kıl kendini.
Pek merak etme İyiyi ve Kötüyü;
Çabalama zamanın gelecek dalgalarını saymaya;
Ama kendini hoşnut say çünkü ışığın var
Yeter adım atmana da basamak bulmana da.

Ey Görünmez Işık, öğüşler sana!
Onca parlak ölümlü görüşler için.
Ey Daha Büyük Işık, öğüşler Sana daha sönüğün için;
Doğu ışığı çan kulemize ulaşır sabahları,
Işık ki dulunur batı kapılarımızda akşamları,
Alacaışık durgun gölcükler üzre yarasalar uçarken,
Ay ışığı ve yıldız ışığı, baykuş ve pervane ışığı,
Ateşböceği ateş ışığı upuzun bir yaprakta.
Ey Görünmez Işık, tapıyoruz Sana!

Şükran Sana ışıklar için, tutuşturduğumuz,
Işığı mihrabın ve kutsal yerin;
Küçük ışıkları gece yarısı düşünceye dalanların
Ve ışıklar, renkli pencere camlarından gönderilen
Ve ışık, cilalı taşlardan yansıyan,
Yaldızlı oyma tahtadan, ve renkli fresklerden.
Denizin altı bakışımızdır, gözlerimiz yukarı bakar
Ve görür ışığı, tedirgin sularda kırılan.
Görüyoruz ışığı ama göremiyoruz nerden geliyor.
Ey Görünmez Işık ululuyoruz Seni!

Dünyasal hayat ritmimizde ışıktan bıkarız. Kıvanırız gün erince sona, oyun erince sona; ve coşkunluk acıdır daha çok.
Bizler çocuğuz, çabucak bıkan: çocuklar ki kalkar geceleri ve uykuya dalarlar roket ateşlenirken; ve gündüzler, iş ya da oyun için, uzundur.
Bıkarız eğlenceden ya da çabalamaktan, uyuruz ve iyi ki uyuruz.
Denetiminde kan ritminin ve gündüzün ve gecenin ve mevsimlerin.
Ve söndürmeliyiz mumu, söndürmeli ışığı ve yine yakmalıyız;
Daima karartmalı, daima yeniden parlatmalıyız alevi.
Bu yüzden şükran Sana, cılız ışığımız için, gölgelerle benekli.
Şükran Sana ki yönelttin bizi kurmaya, bulmaya oluşturmaya parmak uçlarımızda ve gözlerimizin ışığında.
Ve bir mihrap kurunca Görünmez Işığa, üstüne dikebiliriz küçük ışıkları, bedensel görüş gücümüze uygun ışıkları.
Ve şükran Sana ki ışığı hatırlatır bize karanlıklar.
Ey Görünmez Işık, sunarız Sana şükranımızı, Senin büyük görkemin için!

DÖRT KUARTET

Altough there is but one Center,
most men live in centers of their own. ([1])

The way up and the way down
are one and the same. ([2])

Heraclitus

([1]) Yalnız tek bir merkez olduğu halde,
insanların çoğu kendi merkezlerinde yaşar.
([2]) Yokuş yukarı ve yokuş aşağı birdir ve
birbirinden aynıdır.

BURNT NORTON (*)

I

Şimdiki zaman ve geçmiş zaman
Belki birliktedir gelecek zamanda,
Ve gel-zamanı kapsar geçmiş zaman.
Zamanların hepsi ölümsüzce varsa
Zamanların hiçbiri kurtarılamaz.
Ne olabilirdi, bir soyutlamadır ki
Sürekli bir olanak halinde kalır
Bir varsayım dünyasında ancak.
Ne olabilirdi ile ne oldu soruları
Tek bir sonu imler ki daima vardır.
Anılarda yankılanır ayak sesleri
Geçitten aşağı ki bizler geçmedik
Hiç açmadığımız kapıya doğru
Gül bahçesine. Sözlerim yankılanır
Böylece, kafanızda.
Ama neden
Tedirgin eder gül tasındaki tozları,
Bilmiyorum.

Öbür yankılar
Çınlar bahçede. İzlesek mi onları?
Çabuk, dedi kuş, bulun onları, bulun,
Tam köşede. Çitteki ilk gedikten,
İlk dünyamıza bizim, izlesek mi
Düzenci ardıçkuşunu? İlk dünyamıza.
Oradaydı onlar, ağırbaşlı, görünmez.

(*) Burnt Norton, Gloucestershire'da Ebrington yakınlarında bir kır evidir ve Eliot 1934 yazında bir süre burada kalmıştır.

İlerleyerek çiğnemeden ölü yaprakları,
Güz sıcağında, tınlayan havada,
Ve cıvıldadı kuş, yanıtlarcasına
Çalılığa sinmiş duyulmadık müziği,
Ve belirsiz bakış uzandı, çünkü güller
Görülmüş çiçeklerin görünüşündeydi.
Oradaydık konuklarla biz, ağırlanan ve ağırlayan.
Sonra ilerledik, onlar da, tören düzeninde,
Issız bahçe yolundan şimşir çevreli göbeğe,
Çünkü seyredecektik boşaltılmış havuzu.
Kuruydu havuz, kuru beton, boz kenarlı,
Ama havuz günışığından bir suyla doluydu,
Ve nilüfer yükseldi, sessizce, sessizce,
Yüzey parıldadı, sanki yüreğiydi ışığın,
Ve onlar arkamızdaydı, havuzda yansıyarak.
Derken bir bulut geçti ve boşaldı havuz.
Gidin, dedi kuş, çünkü ağaçlar çocuk doluydu,
Coşkuyla gizlenmiş, dokunsan gülecekler.
Gidin gidin gidin, dedi kuş, insanoğlu
Dayanamaz bunca çok gerçeğe.
Geçmiş zaman ve gelecek zaman
Ne olabilirdi ile ne oldu soruları
Tek bir sonu imler ki daima vardır.

II

Sarmısak ve gökyakut çamurda
Dikili dingili pıhtılaştırır.
Kanda titreşen teller hep
Tınlar altında yara izlerinin
Unutturup acısını eski savaşların.
Raks, atardamarlar boyunca
Ve akkanın dolaşıp duruşu
Canlanır akışında yıldızların
Yükselir yaza ağaçlarda
Yürürüz yürüyen ağaç üzre
Yazılı yaprakların ışığında
Ve sırılsıklam toprakta duyarız
Aşağıda, avköpeğiyle yabandomuzu
Eskisi gibi kendi yollarında
Ama barışmışlar yıldızlar arasında.

Durağan noktasında dönen dünyanın. Ne ten ne tensizlik;
Ne bir yerden ne bir yere; durağan noktada, ordadır raks,
Ama ne tutuş var ne hareket. Buna durağanlık demeyin,
Orda geçmişle gelecek birleşir. Ne hareket bir yerden ne de bir yere,
Ne yükseliş ne düşüş. O nokta olmasa, durağan nokta,
Raks olmazdı ki hiç, oysa yalnız raks var.
Ancak diyebilirim ki *oradaydık,* ama diyemem nerede.
Ve diyemem nice kaldık, bu, zamanını saptamak olur.
İç özgürlüğü bütün güdüsel isteklerden,
Kurtuluş eylem ve çekilerden, kurtuluş iç
Ve dış zorunluluklardan, ama kuşatılmış
Bir duyu kayrasıyla, ak bir ışık durağan ve oynak

Erhebung kımıldanmaksızın, odaklanış (*)
Elenmeksizin, hem yeni bir dünya
Hem de eskisi açıkça belirtip anlattılar
Güdük coşkunluklarının tümlenişiyle,
Nasıl giderildiğini güdük korkularının.
Ama zincirlenişi geçmişle geleceğin
İşlemişken güçsüzlüğüne değişken gövdenin,
İnsanlığı korur cennetten ve cehennemden,
Bunlara da dayanamaz ten.
Geçmiş zamanla gelecek zaman
Bilinçliliğe pek yüz vermez.
Bilinçli olmak zaman içre olmak değildir
Ama yalnız zaman içre gül bahçesindeki an,
Yağmurun dövüp durduğu çardaktaki an,
Sis atında esintili kilisedeki an
Hatırlanır; geçmiş ve gelecekle yoğrulmuş.
Fethedilir zaman, zaman içre ancak.

(*) Yükseliş

III

İşte bir hoşnutsuzluk yeri
Zaman öncesi ve zaman sonrası
Loş bir ışıkta: ne günışığı,
Biçimi akıcı durağanlıkla donatır
Gölgeyi geçici güzelliğe dönüştürür
Sürekliliği sezdiren yavaş bir dönüşle;
Ne de karanlık, ruhu arıtmak için
Kösnüyü yoksunlukla söndürür
Sevgiyi geçicilikten kurtarır.
Ne doluluk ne boşluk. Yalnız bir kıpırtı
Zamanın kırıştırdığı asık suratlarda
Şaşırmış şaşkınlıktan şaşkınlıkla
Kaprislerle dolu ve anlamdan yoksun
Abartmalı duygusuzluk, hiç odaklanmadan
İnsanlarla kâğıtçıkları savurur soğuk yel
Esip dururken önceki ve sonraki zamanda,
Yel, soluyup durduğu sakat ciğerlerin
Zaman öncesi ve zaman sonrası.
Hasta ruhların püskürülüşü
Ölgün havaya, uyuşukları
Sürükler yel tararken loş tepelerini Londra'nın,
Hampstead ve Clerkenwell, Campten ve Putney,
Highgate, Primrose ve Ludgate. Yok burada
Yok burada karanlık, bu cıvıldayan dünyada.

İn daha aşağıya, in doğruca
Sürekli yalnızlık dünyasına,
Dünya dünya değil de şey, o da dünya değil,
İç karanlığı, yoksulluk
Ve yoksunluk maldan mülkten,
Duyu dünyasının kuruması,
Düş dünyasının boşalması,
Ruh dünyasının işlemeyişi;
Bu işin bir yüzü, ötekiyse
Gene aynı, hareket değil ama
Hareketten kaçınma; dünya yol alırken
İstekle, bakımlı yollarında
Geçmiş zamanla gelecek zamanın.

IV

Zaman ve çanlar günü gömdüler,
Kara bulutlar güneşi alıp götürür.
Günebakan döner mi bize; yabanasması
Dönüp eğilir mi bize; filiz ve bahar
Tutunup da dolanır mı?

Soğuk
Parmakları porsukağacının bükülüp
Sarksın mı bize? Yalıçapkınının kanadı
Ses edip ışıktan ışığa susunca, ışık hep
Durağan noktasındadır dönen dünyanın.

V

Sözler kımıldar, müzik kımıldar
Ancak zamanda; ama o, ancak yaşıyor,
Ölebilir ancak. Söz, söylendi mi bir, erişir
Sessizliğe. Ancak biçimle, düzenledir ki
Sözler olsun, müzik olsun erişir
Durağanlığa, nasıl bir Çin vazosu durmadan
Sürekli kımıldarsa durağanlığında.
Değil durağanlığı kemanın, notalar sürdükçe,
Değil yalnız bu, ama birlikte varoluş,
Ya da tut ki son, önceler başlangıcı,
Ve son ve de başlangıç hep oradaydılar
Başlangıçtan önce de, sondan sonra da.
Ve hepsi, hep şimdidir. Sözler zorlanır
Çatırdar, bazan da kopar, yük altında,
Gerilim altında, sürçer, sıvışır, yiter,
Anlaşılmazlıktan çürür de duramaz yerinde,
Durmaz ki durağan. Haykıran sesler
Azarlaya küçümseye ya da yalnız dırdır ile
Onlara saldırır hep. Çöldeki Kutsal Söz'e
En çok saldıran ayartıcı seslerdir,
Ağlayan gölge cenaze dansında,
Şamatacı ağıdı yaslı Şimera'nın.

Düzenin ayrıntıları harekettir,
On-adım dans figüründeki gibi.
İsteğin kendisi harekettir
Kendi içinde istenmese de;
Aşkın kendisi hareketsizdir,
Ancak nedeni ve sonu hareketin,
Ölümsüz, ve istemeksizin
Saymazsak evrelerini zaman
Bir sınır haline konmuştur
Arasına olmayanla olanın.
Birden bir günışığı demetinde
Tozlar bile uçuşurken
Yükselir gizli kahkahası orada
Yaprak aralarındaki çocukların
Hemen şimdi, buraya, şimdi, hep —
Gülünçtür o çorak üzgün zaman
Uzanmakta önceye ve sonraya.

EAST COKER (*)

Başlangıcımdadır benim sonum. Sırayla
Evler yükselir ve düşer, ufalanır, ama yayılıyor,
Göçüyor, yıkılıyor, yenileniyor, ya da yerlerinde
Bir boş tarla, bir fabrika, bir varyant vardır.
Eski taş yeni yapıya, eski kereste yeni ateşlere,
Eski ateşler küllere, ve küller toprağa,
Toprak ki zaten et, post ve dışkıdır,
İnsan ve hayvan kemiği, ekin sapı ve yapraktır.
Evler yaşar ve ölür: bir süresi vardır yapıların
Ve bir süresi yaşamanın ve üretmenin
Ve bir süresi yelin, kırsın diye sarsak camları
Ve sarssın diye sıçan yuvası tahta kaplamaları
Ve sarssın diye armalı partal süs perdelerini.

Başlangıcımdadır benim sonum. Şimdi ışık düşer
Boş tarladan ötelere, bırakıp çukurdaki köy yolunu,
Dallarla örtülü, bir öğle sonrası loşluğunda,
Ve sen sete yaslanırsın bir araba geçerken
Ve çukur yol diretip durur aynı yönde
Hep köye doğru, elektrik ısısında
İpnotize edilmiş. Bunaltıcı bir siste boğucu ışık
Emilir, kırılmaz, külrengi taşlarca.
Yıldızçiçekleri uyur boş sessizlikte.
Bekle erkenci baykuşu.

(*) East Coker, Somersetshire'ın güney-doğusunda bir köydür. Eliot ailesi buradan göçmüştü Amerika'ya.

Bu boş tarlada
Çok yakınına gelmezsen, çok yakınına gelmezsen,
Bir geceyarısı yazın, duyabilirsin müziğini
Beceriksiz gaydanın ve küçümen davulun
Ve görürsün ki danstadırlar ateşin çevresinde,
Erkeklerle kadınların ilişkisi
Raks eyler iken, alâmetidir izdivacın —
Vakur ve mahşeri bir dini merasim.
İkişer ikişir, lüzumlu ittihat,
Her biri yekdiğeriyle elele, kolkola.
Bu tezahürüdür ahengin. Halka halka ateş başında
Alevlerden atlayarak ya da halkaya katılarak,
Kırlıca ağırbaşlı ya da kırlı kahkahasıyla
Kaldırarak hantal pabuçlu ayakları,
Toprak ayaklar, hümüs ayaklar, kalkmış kır neşesiyle
Yani neşesi, çoktan toprak olanların,
Besliyor ekinleri. Tempo tutarak
Ritme uyarak kendi danslarında
Kendi yaşayışları gibi yaşayan mevsimlerde
Zamanı mevsimlerin ve burçların
Zamanı süt sağmanın ve zamanı harmanın
Zamanı birleşmesinin erkekle kadının
Ve Hayvanların. Ayaklar yükselmede ve düşmede.
Yemek ve içmek. Dışkı ve ölüm.

Tan belirtir ve bir başka gün
Hazırdır ısı ve sessizliğe. Açık denizde tanyeli
Kırıştırır ve kayar. Ben buradayım,
Belki orada, belki uzakta. Başlangıcımda.

II

Kasım sonu ne yapıyor böyle
Baharın tedirginlikleriyle
Ve yaz sıcağı yaratıklarıyla,
Ve çiğnenen kardelenlerin acısıyla
Ve amacı çok yüksek gülhamitlerle
Aldan gümüşüye, ve erkenci karın
Boyun büktürdüğü son güllerle?
Dönen yıldızların döndürdüğü fırtına
Benzer zafer peşindeki arabalara
Yayılmışlar yıldız savaşlarında
Akrep burcu Güneşle savaşır
Güneş ile Ay batıncaya kadar
Kuyruklu yıldızlar ağlar meteorlar uçar
Araya dururlar göklerle düzlükleri
Onlar dönerken bir burgaçta ki götürür
Dünyayı yakıp kavuran o ateşe,
Saltanatından önce buzul doruğun.

Bir sunuş yöntemiydi bu — pek tutarlı değil:
Eski şiirin izinde tumturaklı bir parça,
Kişiyi dayanılmaz bir güreşte çaresiz bırakan
Sözler ve anlamlarla. Şiirin önemi yok,
Kişinin (yeni atılım için) beklediği o değildi.
Değeri ne olabilirdi uzun süre beklemenin,
Uzun süre umulan sessizlik, güz huzuru
Ve yaşlılık bilgeliği mi? Bizi mi aldattı,
Yoksa kendilerini mi, kısık sesli yaşlılar,
Bırakarak bize sadece bir aldatma reçetesi?
Huzur yalnız bilinçli bir vurdumduymazlık,
Bilgelik yalnız ölü gizlerin bilgisidir,
Yararsızdır karanlıkta, ya özenle gözlerler
Ya da görmezden gelirler. Bize kalırsa,

Olsa olsa, yalnız sınırlı bir değeri vardır
Görmüş geçirmişlikten edinilen bilgilerin.
Bilgi bir düzen kurdurur, ve yanıltır,
Çünkü önerilen düzen her an yenidir
Ve her an yeni ve sarsıcı bir değer
Biçilmesidir tüm yaşantımıza. Bizi aldatmayan ancak
Aldatarak artık hiç zarar veremiyecek olandır.
Ortasında, yalnız ortasında değil yolun,
Yol boyunca, loş bir koruda, bir böğürtlenlikte,
Bir set'in kenarında, sağlam çıkıntısı olmayan,
Ve ejderhaların kol gezdiği, fantezi ışıklar,
Büyülenmeyi göze almakta. Anlatmaktansa bana
Bilgeliğini yaşlıların, anlat aptallıklarını,
Korkularını korku ve kaçıklıktan, korkularını edinmekten,
Bağlı olmaktan, birisine, başkalarına ya da Tanrı'ya.
Edinmeyi umabileceğimiz tek bilgelik
Bilgeliğidir kibirsizliğin; kibirsizlik sonsuzdur.

Denizin altına göçtü bütün evler.

Tepenin altına göçtü bütün dansedenler.

III

Oh karanlık karanlık karanlık. Hepsi gider karanlığa,
Yıldızlararası boş uzay, boşluk içinde boşluk,
Kaptanlar, gemi bankerleri, seçkin yazarlar,
Eli açık sanat koruyucuları, devlet adamları ve yöneticiler,
Tanınmış sivil görevliler, komite başkanları,
Sanayi kralları ve taşaronlar, hepsi gider karanlığa,
Ve karanlıktır Güneş ve Ay, ve Gotha Almanağı,
Ve borsa gazetesi, yönetim kurulları rehberi,
Ve körelmiştir duyular ve yitiktir çalışma güdüsü.
Ve onlarla katılırız, sessiz cenaze törenine,
Cenazesizdir tören, çünkü gömülecek kimse yoktur.
Ruhuma dedim, uslu dur, bırak sarsın seni karanlık,
Bu karanlık Tanrı'dandır. Sanki tiyatrodasın,
Iş klar söndürülmüştür, değiştirilsin diye sahne
Kof kanat uğultuları ve karanlık üzre karanlığın hareketiyle,
Ve biliriz ki tepeler ve ağaçlar, uzak manzara
Ve göz alan görkemli sahnede ne varsa dönüp gidiyor —
Ya da sanki metro, yeraltında, çok duraklar ara duraklarda
Ve konuşmalar alevlenip yavaşça yok olur sessizlikte
Ve anlarsın ki her yüzün ardında bilinçsizlik derinleşir
Geride hiçbir şey düşünmemenin büyüycn dehşetiyle;
Ya da eterlenmiş kafa bilinçli de bilincini kullanamıyorsa hiç —
Ruhuma dedim, uslu dur, ve bekle umutsuzca
Çünkü umut yanlış şeyleri ummak olacaktı, bekle aşksız
Çünkü aşk yanlış şeylerin aşkı olacaktı, gerçi inanç vardır
Ama o inanç ve o aşk ve o umut hep beklemektedir.
Bekle düşünmeden, çünkü hazır değilsin düşünceye:
Böylece karanlık aydınlık olur, durağanlık da raks ediş.
Akarsuların fısıltısı ve kış yıldırımları.
Yaban kekiği, görülmemiş, ve yaban çileği,
Bahçedeki kahkahalar, yankılanan esriklik
Yitik değil, ama isteyerek, göstererek büyük acısını

Ölümün ve doğumun.
Tekrarladığımı söylüyorsun
Önceden söylediğim şeyleri. Söyleyeceğim yine.
Söyleyeyim mi yine? Oraya varabilmek için,
Olduğun yere varabilmek, olmadığın yerden
Bir yoldan geçmelisin ki orada esriklik yoktur.
Bilmediğin şeylere erişmek için
Bir yoldan geçmelisin ki bilisizlik yoludur.
Edinmediğin şeyleri edinmek için
Edinmemişlik yollarından geçmelisin.
Sen ne değilsen ona erişmek için
Bir yoldan geçmelisin ki sen yoksun.
Ve bilmediğin her neyse, bildiğin tek şeydir o
Ve edindiğin şeyler edinmediğin şeylerdir
Ve nerede isen orada değilsindir.

IV

Çelik, yaralı cerrahın avuçlarında,
Yoklar durur boyanmış organı;
Sezeriz kanayan ellerin altında,
Ondurucu becerisinin derin acıması
Çözmektedir ısı çizelgesi bulmacasını.

Bizim biricik sağlığımız hastalıktır
Sözüne uyarsak ölen hastabakıcının
Ki devamlı özeni kıvandırmak değildir,
Ansıtmaktır günahımızı, bizim ve Adem'in,
Ve bir de, onulacak hastalığımız daha ağırlaşsın.

Bütün dünya bizim hastanemizdir
Batık milyonerce desteklenen,
Orada, iyileşirsek, bizler
Öleceğiz tam babaca özenden
Bizi bırakmayan ve her yerde koruyan.

Soğuk yükselir dizlere, ayaklardan,
Isı cıvıldar kafa tellerinde.
Isınılacaksa, donmalıyım o zaman
Ve titremeliyim soğuk araf ateşlerinde,
Dumanı yabangülü, alevi güllerdir onun.

Damlayan kan tek içkimizdir,
Kanlı et tek yiyeceğimiz:
Öyleyken övünmek işimize gelir,
Semiz et ve kan, işte sapasağlamız —
Gene de bu Cuma'ya uğurlu deriz.

V

İşte buradayım, yarı yolda, yirmi yıl sonra —
Çoğu harcanan yirmi yıl, *l'entre deux guerres* yıllar, (*)
Sözcük kullanmayı öğrenme çabasıyla, ve her girişim
Yepyeni bir başlangıç ve başka tür bir başarısızlıktır
Çünkü kişi ancak sözcüklerin üstesinden gelmeyi öğrenir,
Artık söylemesi gereksiz şey için, ya da onu söylerken
Kullanmayı artık istemediği biçem için. Yani her girişim
Yeni bir başlangıçtır, bir akındır anlaşılmazlık üzerine
Eski püskü gereçlerle ki daima yozlaşır
Duygu bulanıklığının genel karışıklığında,
Coşku'nun başıbozuk birlikleri. Fethedilecek ne varsa
Gücle ve baş eğdirerek, çoktan bulunup çıkarılmıştır
Bir ya da iki kez ya da çok kez, ve umamazsın o insanlarla
Yarışmayı — ama ortada hiç yarış yok ki —
Ortada tek uğraş var, yerine koymak her ne ise yitirilen
Ve bulunan ve yitirilen, bir bir daha: ve şimdi durum
Elverişsiz görünüyor. Ama belki ne kazanç, ne de zarar.
Bizim için yalnız çabalama var. Gerisi bizi ilgilendirmez.

Yuva kişinin çıkış yeridir. Bizler kocadıkça
Dünya daha yabancılaşır, düzeni daha karışır
Ölüler ile yaşayanların. Gergin an değil
Yalıtılan, hiçbir öncesiz ve sonrasız,
Fakat bir yaşantıdır her anında yanan
Ve yalnızca tek bir adamın yaşantısı değil
Fakat gizi çözülemeyen eski yazıtların da.
Bir zamanı vardır yıldız ışıklı akşamın,
Bir zamanı lamba ışıklı akşamın
(Akşam bir fotoğraf albümüyle).

(*) İki savaş arası

Aşk handiyse en çok kendisidir
Ne zaman çabucak önemsizleşse.
Eskiler araştırıcı olmak zorundaydı
Şurada burada, önemi yok ki
Biz durağan olmalı ve durmadan yürümeliyiz
Bir başka yoğunluğa doğru
Yeni bir birleşme, daha derin bir birlik için
Bir karanlık soğuk ve bomboş yıkıntıda,
Dalgalar ağlar, rüzgâr ağlar, sonsuz suları
Yelkovankuşuyla domuzbalığının. Sonumdadır benim
başlangıcım.

THE DRY SALVAGES (*)

I

Tanrılar üstüne pek bir şey bilmem; ama sanırım nehir
Karayağız kunt bir tanrıdır — somurtkan, yaban ve hırçın,
Bir ölçüde sabırlı, önceleri bir sınır sayılmıştır;
Yararlı ama güvenilemez, bir ticaret yolu olarak;
Şu halde ancak bir sorun köprü kurucusunun önünde.
Sorun çözülünce, karayağız tanrı nerdeyse unutulur
Kentlerde oturanlarca — ama, daima, amansızdır o,
Mevsimleriyle öfkelerini yaşayarak, yıkıcı, ansıtıcı
Unutmak istediklerimizi. Önemsenmemiş, yatıştırılmamış
Makineye tapanlarca, ama o bekliyor, gözlüyor ve bekliyor.
Hep onun ritmi vardı çocuk yuvalarında,
Nisan avlularındaki sıra aylandız ağaçlarında,
Güz sofrasındaki üzümlerin kokusunda,
Ve kış akşamı toplantılarında gazışığında.

Nehir içimizdedir, deniz tümden çevremizde;
Deniz karaların sınırıdır da, granitin
İşleyip durur içine, büklere sürükler
İlk yaratıklarla sonrakilerin izlerini:
Denizyıldızı, atnalı pavurya, balina omurgası;
Longuzlarda, ancak orada önümüze serer
Daha nazlı yosunları ve denizşakayıklarını.

(*) Dry Salvages, Massachusetts'de Ann Burnu'nun Kuzey-Doğu açıklarında, üzerinde bir çakar bulunan, küçük bir kayalar topluluğudur. Eliot, çocukluğunda, zaman zaman bu bölgede yaz tatili geçirmiştir.

Sürükler yitiklerimizi, yırtık serpme ağları,
Göçmüş istakoz sepetlerini, kırık kürekleri
Ve eşyasını yabancı ölülerin. Çok sesi vardır denizin,
Çok tanrısı ve çok sesi.
Yabangülünün üstünde tuz,
Çamların üstünde sis.
Denizin uğultusu
Ve denizin şaklayışı, bambaşka seslerdir,
Birlikte duyulur çoğunlukla: donanımdaki ıslık,
Sulara serpilen dalganın okşayışı ve korkutuşu,
Granit dişlerin uzaklardaki nakaratı,
Ve yaklaşılan burundan avaz avaz bir uyarı
Hep denizin sesidir, ve çıkıp inen şamandıra
Davranır yuvaya doğru, ve martılar:
Ve durgun sisin baskısı altında
Çalan çanlar
Zamanı ölçer zaman bizim değil, çalınır uyuşuk
Soluğanlarca, bir zaman
Daha yaşlı kronometrik zamandan, daha yaşlı
Zamandan, kaygılı üzgün kadınların hesapladığı
Uyanık yatarak, geleceği kestirmeye çalışarak,
Ve çabalayarak sökmeye, açmaya, ayırmaya
Ve bir araya getirmeye geçmiş ile geleceği,
Yarı gece ile tan arası, geçmiş bütünüyle aldanıştır,
Gelecek de geleceksiz, sabah saatinin önünde
Zaman durunca ve zaman hiç sona ermeyince;
Ve soluğanlar, geliyor ve gelirdi başlangıçtan,
Çalar
Çanları.

II

Sonu nerededir sessiz ağlamasının,
Suskun soluşunun güz çiçeklerinin
Taçlarını düşürerek ve kıpırtısız kalarak;
Sonu nerededir sürüklenen batığın,
Kemiklerin kumsalda yakarışının, o yakarılamaz
Yakarışın, ulaşınca kara haber?

Son değil ama ekleme vardır: iz bırakan
Sonucu yeni günlerin ve saatlerin,
Duygu alıştırırken kendini duygusuz
Yaşanan yıllara, dökünütleri arasında
En güvenilir olduğu sanılan şeylerin —
Yadsınmaya da en uygunu bu yüzden.

Son bir ekleme vardır, tükenen
Onur ya da tükenen yetilere içerleyiş,
Bağlantısız bağlanma ki bağlanmazlık sayılabilir,
Ağırdan su yaparak sürüklenen bir teknede,
Suskunca dinlemek yadsınamayan
Yaygarasını son haber çanlarının.

Sonu nerededir onların, balıkçıların,
Yele karşı volta vuran, sisin sindiği yere?
Aklımızdan geçemez okyanussuz bir zaman
Ya da artıklarla kirlenmemiş bir okyanus
Ya da bir gelecek ki sorumlu değildir,
Geçmiş gibi, hiçbir amacı olmamaktan.

Düşlemeliyiz onları hep su pompalarken,
Ağ atar ve çekerken, poyraz inerken usuldan
Sığ sulara değiştirmeden ve aşındırmadan,
Ya da pay alırken, yelken kuruturken doklarda;
Değil bir geziye çıkarken ki ücretli değildir
Denetlemeyi kaldırmayacak bir voli için.

Hiç sonu yoktur onun, sensiz inleyişin,
Hiç sonu yoktur solgun çiçeklerin soluşunun,
Yoktur acının hareketinin ki acısız ve kıpırtısızdır,
Yoktur denizin sürükleyişinin ve sürüklenen batığın,
Kemiğin yakarışı Ölüme, Tanrısı. Yalnızca ancak açıkça yakarılabilir
Yakarışı bir Kutsal Haberin.

Öyle görünür, insan kocadıkça,
Ki geçmişin düzeni başkadır, bir sıralama değildir artık —
Gelişme de değil: ikincisi biraz da boş söz,
Yapay bir evrim tasarımının desteklediği,
Ve bu, halkın gözünde, geçmişi yadsıma aracı olur.
Mutluluk anları — sağlıklı olma duygusu değil,
Amaca eriş, yerine getiriş, güvenlik ya da sevgi,
Pek güzel bir sofra da değil, ama birden aydınlanış —
Görüp geçirdik ama kavrayamadık anlamını,
Ve anlam'a yaklaşım, değerlendirir görüp geçirmişliği
Bir başka biçimde, her anlamın ötesinde
Mutluluğa atanırız. Önceden söylemiştim
Anlamda canlandırılan geçmiş yaşantılar
Yalnız tek bir hayatın yaşantısı değil
Pek çok kuşağın yaşantısıdır — unutmayarak
Belki de bütünüyle tanımlanamaz olan şeyi:
Geriye doğru bakış, güvencesi altında
Yazılı tarihin, geriye doğru kaçamak bakış
Omuz üzerinden, ilkel teröre doğru.

Şimdi bulacağımız şey şudur ki ölüm anları
(Bir yanlış anlama yüzünden olsun olmasın,
Yanlış şeyler ummak ya da yanlış şeylerden korkmak,
Söz konusu değildir) aynı biçimde kalıcıdır
Tıpkı sürekliliği gibi zamanın. Bunu daha iyi anlarız
Ölüm anında başkalarının, hemen hemen deneyimli,
Kendimizden pay biçersek kendimizinkinden çok.
Çünkü kendi geçmişimiz eylem akımlarıyla örtülür,
Ama başkalarının ezinci bir deneyim olarak kalır
Yetersiz, eskitilmemiş sonraki yıpranmalarla.
İnsan değişir ve gülümser, ama cançekişme sürüp gider.
Zaman yıkıcı ise de zaman koruyucudur,
Bir nehir gibi, yükü ölü zenciler, sığır ve kümesler olan,
Yenilip yutulmaz elma ve elmadaki diş izi.
Ve aşınmış kayalar tedirgin sularda,
Dalgalar aşar üzerinden, sis saklar onları;
Sütliman bir denizde sanki bir anıttır,
Sefere uygun havada hep bir kerteriz noktası
Rotayı saptamak için; ama iç karartan mevsimde
Ya da ani bir fırtınada, o neyse gene odur.

III

Bazan yoksa derim bu mudur Krishna'nın demek istediği —
Öbür şeyler arasında — ya da aynı şeyi sunmanın bir yolu:
Gelecek, sönen bir şarkı, bir Saray Gülü, bir lavantaçiçeğidir
Onlar için doğan üzüntünün, ama daha yoklar ki üzülsünler,
Ezilmişler hiç açılmayan bir kitabın sarı yaprakları arasında.
Ve rampa yol iniş yoludur, gidiş yolu dönüş yoludur.
Ona sürekli katlanamazsın, ama şurası kesin ki
Zaman sağaltıcı değildir: hasta artık burada değil.
Tren yola koyulup da yolcular yerleşince
Önlerinde yemişler, dergiler ve iş mektupları
(Ve uğurlayıcıları ayrılmıştır perondan)
Dönüşür yüzlerindeki üzüntü rahatlığa
Ve uykumsu ritmine yüzlerce saatin.
Haydi ileri, yolcular! geçmişten kaçmayarak
Başka başka hayatlara, ya da rasgele bir geleceğe;
Siz değilsiniz onlar, o istasyondan ayrılanlar
Ya da herhangi bir son durağa varacak olanlar,
Darlaşan raylar birlikte kayıp giderken ardınızda;
Ve motorlu bir vapurun güvertesinde
Ardınızda genişleyen uskur izini seyrederken
Sanmayın ki 'geçmiş bitmiştir'
Ya da 'gelecek önümüzdedir'.
Gece inerken, gemi donanımında ve antende
Bir sestir yükselen (kulağa olmasa da,
Zamanın fısıldayan kabuğu, ve hiçbir dilde değil)
"Haydi ileri, sizler, kendini denizde sananlar;
"Siz değilsiniz, onlardı görenler limanın
"Uzaklaştığını, ya da rıhtıma ayak basacaklar.
"Burada bu kıyıyla öbür kıyı arasında
"Hazır zaman çekilmişken, irdele geleceği
"Ve geçmişi tarafsız bir kafayla.
"Eylem ya da avarelik an'ı olmayan bir anda

"Şunu duyabilirsin, 'Her canlılar dünyasında
"Bir insanın kafası çalışabilir
"Ölüm zamanında' — bu eylemlerden biridir
"(*Ve ölüm zamanı her andır*)
"Meyvesini başkalarının hayatında verir:
"Eylemin meyvelerini düşünme artık.
"Haydi ileri.
Ey yolculuklar, ey denizciler,
"Sizler ki limana varırsınız, gövdeleriniz ki
"Katlanacaktır yargı ve kararına denizin
"Ya da bir başka olayın, budur gerçek yazgınız."
Krishna nasıl uyardıysa Arjuna'yı
Savaş alanında.
Elveda değil,
Ama haydi ileri, yolcular.

IV

Türbesi kayalık burunda olan, Lady,
Yakar hepsi için, ister gemilerde olsunlar,
İster iş gereği balıkçılıkla uğraşsınlar,
İster her tür yasal trafikle ilgilensinler
Ve isterse onları yönetsinler.

Bir yakarışı da kadınlar adına yinele,
Onlar ki gördüler oğullarıyla kocalarının
Denize açılıp da dönmediğini:
Figlia del tuo figlio, (*)
Cennetin Ecesi.

Onlar için de yakar, gemilerdeydiler ve
Yolculuklarını kumda bitirdiler, denizin dudaklarında
Ya da onları geri çevirmeyecek karanlık gırtlakta
Ya da nerede ulaşamazsa onlara deniz çanının
Sürekli yakarışı.

(*) Senin oğlunun kızı

V

Merihle haberleşmek, ruhlarla konuşmak,
Saptamak deniz canavarının davranışını,
Okumak yıldız, bağırsak ya da kristal küre fallarını,
İmzalardan hastalık tanılamak, ve okumak
Hayat öyküsünü avuç çizgilerinden
Ve dramları parmaklardan; fala bakmak
Kur'a ile, çay yapraklarıyla, çözmek kaçınılmazı
Oyun kâğıtlarıyla, oynamak beşköşe yıldızlarla
Ya da uyku haplarıyla, ya da açımlamak
Geri dönen putu önceden bilinçli terörlere —
Araştırmak dölyatağını, mezar ve düşleri; hepsi olağan
Eğlence ve uyuşturuculardır, ve basının konularıdır:
Ve daima olacaktır, bunların bazısı özellikle
Ulusların tehlikede olduğu zaman ve karışıklık
İster Asya kıyılarında olsun, ister Edgware yolunda.
İnsanlar merakla araştırır geçmişle geleceği
Ve sarılırlar bu boyutlara. Fakat algılamak
Kesişme noktasını zamansızlığın
Zaman ile, ermişlere özgü bir iştir —
Bir iş de değildir, bir şeydir verilmiş
Ve alınmış, bir ömürboyu ölümle, aşk içinde,
Coşkuyla, özgecilikle ve kendini vermekle.
Çoğumuz için, var olan ancak yapayalnız
Bir andır, bir an, içinde ve dışında zamanın,
Çılgınlık nöbeti, yitmiş bir günışığı demetinde,
Görülmemiş yaban kekiği, ya da kış şimşekleri,
Ya da çavlan, ya da müzik öyle derinden duyulur ki
Buna duyma denemez, müzik kesilen sizsiniz
Müzik sürüp giderken. Bunlar ancak izler ve sanılardır,
İzlerden sonra sanılar gelir ve geri kalanlar
Yakarış, tapınma, disiplin, düşünce ve eylemdir.
Yarı çözülmüş iz, yarı anlaşılmış yetenek, diriliştir.

Burada olanaksız birliği
Varlık dünyalarının gerçektir,
Burada geçmiş ile gelecek
Fethedilir ve uzlaştırılır,
Ve eylem başka tür hareketiydi
Onun ki yalnızca etkilenir
Ve içinde yoktur hiç hareket kaynağı —
Yürüten demonyak ve tionik güçlerdir.
Ve doğru eylem özgürlüktür
Geçmişten ve gelecekten de.
Çoğumuz için bir amaçtır bu
Burada hiç gerçekleşmeyecek;
Onlardır yalnız baş eğmeyenler
Çünkü çabalamayı sürdürdük;
Biz, hoşnut, ölümümüzde
Geçici geri dönüşümüz beslerse
(Porsukağacından pek uzakta değil)
Hayatını anlamlı toprağın.

LITTLE GIDDING (*)

Karakışta bahar kendine özgü mevsimdir
Günbatımında donuklaşsa da sonsuzdur,
Zamanda asılı, kutupla dönence arasında.
Kısa gün ışıl ışıl olunca, ayaz ve ateşle,
İvecen güneş buzu tutuşturur gölcük ve hendeklerde,
Sıcaklığın yüreği olan rüzgârsız ayazda,
Yansıtarak suyumsu bir aynada
Bir ışıltıyı, körlüktür bu öğle saatinde.
Ve parıltı, daha yoğun çalı ve maltız alevinden,
Uyandırır suskun ruhu: yel değil yortu ateşi
Yılın karanlık zamanında. Erimeyle donma arasında
Ruhun özsuyu titrer. Ne toprak kokusu vardır
Ne de yaşayan şeylerin kokusu. Bahar zamanıdır bu
Ama zamanın sözerdiği değil. Şimdi çit
Bir saatliğine ağarır geçici çiçekleriyle
Karın, daha beklenmedik bir çiçek
Yaz çiçeğinden, ne tomurarak ne de solarak,
Yani kuşak düzeninde değil.
Nerededir yaz, düşlenemeyen
Sıfır derece yaz?

Buradan gelseydin,
Sapman beklenen yola saparak,
Gelmen beklenen yerden gelerek,
Buradan gelseydin Mayısta, görürdün çitleri
Gene bembeyaz, Mayısta, kösnül tatlılığıyla.
Gene aynı olacaktı yolculuğun sonunda,
Umarsız bir kral gibi gece gelseydin,
Neden geldiğini bilmeyerek gündüz gelseydin,
Gene aynı olacaktı, bozuk yoldan ayrılıp da

(*) Little Gidding bir Anglican topluluğunun 1625'de Huntingdonshire'deki özgün kuruluş yeridir. Eliot 1936'da burayı ziyaret etmiştir.

Domuz ahırı ardından sapınca iç sıkıcı yapıya
Ve mezar taşına. Niye geldim diye ne düşündüysen
Yalnız kabuğudur, kapçığıdır anlamın
Ki amaç yalnız o amaca ulaşılınca anlaşılır,
O da ulaşılırsa. İsterse hiç amacın olmasın
Ya da tasarladığın son'un ötesindedir amaç,
Ulaşılınca değiştirilir. Öyle yerler vardır ki
Dünyanın da ucudur, bazıları deniz mağaralarında,
Ya da karanlık bir gölde, bir çöl ya da bir kentte —
Ama en yakını budur, yer ve zaman bakımından,
Şimdi ve İngiltere'de.
Buradan gelseydin,
Saparak istediğin yola, başlayarak istediğin yerden,
İstediğin zamanda ya da istediğin mevsimde,
Hep aynı olacaktı: Savmak zorunda kalacaktın
Duygu ve düşünceyi. Burada gerekmez doğrulaman,
Eğitmen kendini, ya da merak gidermen
Ya da haber yayman. Diz çökmen gerekir burada,
Yakarışın geçerli olduğu yerde. Ve yakarış başkadır
Bir sözcüler dizisinden, bilinçli uğraşıdır
Yakaran kafanın, ya da mırıltısı yakaran sesin.
Ve ölüler neyi söylemediyse hiç, yaşarken,
Anlatabilirler sana, ölüyken: Haberleşir
Ölüler ateş diliyle, değil yaşayanların diliyle.
Burada, zamansız an'ın kesişme yeri
İngiltere'dir, başka yer değil. Hiç ve hep.

II

Yaşlı bir adamın yenindeki kül
Yanan güllerden kalan külün tümüdür.
Havada asılı kalan tozlar
Öykünün bittiği yeri gösterir.
Tozun solunmadığı yer bir evdi —
Bir duvar, bir lambri ve fare.
Umut ve umarsızlığın ölümü,
Bu, ölümüdür havanın.

Taşkın ve kuraklık vardır
Gözlerde ve ağızlarda,
Ölü su ve ölü kum
Birbiriyle aşık atmada.
Kavrulup yarılmış toprak
Şaşkın bakar hiçliğine cakanın,
Güler ama neşesiz.
Bu, ölümüdür toprağın.

Suyla ateş yerini aldı
Kentin, otlağın ve yoz otların.
Su ile ateş alaya alır
Kurbanı ki yadsımıştık.
Su ile ateş çürütecektir
Bozuk temelini, unuttuğumuz
Mihrap ile koro yerinin.
Bu, ölümüdür suyla ateşin.

O belirsiz saatte sabah olmadan
Upuzun gecenin sonuna doğru
Sonsuzun tekrarlanan sonunda
Bir kara güvercin, dili titreyerek
Dalınca yuvaya dönüş ufkunun altına

Ölü yapraklar teneke gibi takırdarken
Asfalt üzerinde, başka ses yokken hiç,
Dumanlar yükselen üç bölge arasında
Birine rastladım, yürüyordu, aylak ve ivecen,
Sanki sürükleniyordu metal yapraklar gibi
Kentin tanyeli önünde, karşı koymadan.
Ve ben yeğlemişken başım önde yürümeyi,
Bu, irdelemeyi gösterir ki onunla meydan okuruz
Alaca karanlıkta/ilk rastlanan yabancıya,
Birden gözüme ilişti birkaç ölü öğretmen,
Onları tanırdım, unutmuşum, şöyle böyle hatırladım,
Tek tek hepsini; derin yüz çizgileriyle
Tanıdık ve bileşik bir hayaletin gözleri,
Hem içten, hem de kimliği belirsiz.
Onun'çin ikili bir rol üstlenip seslendim
Ve duydum birisinin sesini: 'Ne! *Sen* burada ha?'
Olmadığımız halde. Ben gene aynıydım,
Ama kendimin bir başkası olduğunu bilerek —
Ve o, yeni oluşan bir yüz; ancak sözler yetti
Öncelik verdikleri tanınmayı zorunlu kılmaya.
Ve böylece, her günkü yelin önünde,
Çekişmeyecek kadar birbirine yabancı,
Uyum içinde bu kesişme zamanında
Bir yerde buluşamamanın, ne önce, ne sonra,
Adımladık kaldırımları bir ölü yürüyüş koluyla.
Dedim: 'Duyduğum şaşkınlığa düşmek kolaydır,
Ama kolaylık nedenidir şaşkınlığın. Onun'çin konuş:
Kavramayabilir, hatırlamayabilirim.'
Dedi: 'İstekli değilim tekrarlamaya
Düşüncelerimle kuramlarımı, unuttuğun.
Bir işe yaradı onlar: Bırak yarasınlar.
Seninkiler de öyle, ve yakar, bağışlansınlar
Başkalarınca, nasıl yakarıyorsam sana bağışla diye
Kötüyü ve iyiyi. Son mevsimin meyvesi yendi

Ve tam doyan hayvan tekmeleyecektir boş helkeyi
Çünkü bıldırın sözleri bıldırın dilindedir
Ve gel-yılın sözleri bir başka ses bekler.
Ama yolculuk şimdi hiç engel çıkarmadığından
Ruhlara, yatıştırılmamış ve yabancı,
İki dünya arasında, birbirine çok benzer,
Ve sözler bulurum, söylemeyi hiç düşünmediğim,
Caddelerde, bir daha gezinmeyi hiç düşünmediğim,
Uzak bir kıyıda bıraktığım zaman gövdemi.
İlgimizi çeken konuşmadır ve konuşma bizi
Oymakların ağzını arıtmaya zorladığından
Ve aklı uzgörüye yönelttiğinden,
Bırak açıklayayım yaşlılığa saklanan yetenekleri
Taçlandırmak için hayat boyu süren çabaları.
Önce, ölen duyuların soğukça sürtünmesi
Kendinden geçmeksizin, hiçbir şey sözermeden
Gölge meyvenin acımsı tatsızlığından başka,
Gövde ve ruh başlarken birbirinden ayrılmaya.
Sonra, bilinçli hadımlığı öfkenin
İnsanın aptallığına, ve yırtılışı
Kahkahanın, eğlenmeyi durduran şeye.
Ve en son, tekrarlamanın burucu acısı
Ne yapmış ve ne olmuşsan; utancı
Sonradan açıklanan güdülerin, ve kavramak
Ne varsa kötü yapılan, hem de başkalarının zararına,
Ki erdemlerin deneyimi sanırdın eskiden.
Evet, soytarının onaması yaralar ve onur lekelenir.
Sabrı tükenen ruh günahtan günaha
İlerler, bağışlanmadıkça o arıtan ateşce,
Orada ölçülü davranmalısın, bir dansör gibi.
Gün ağarıyordu. Çirkinleşen caddede
Ayrıldı benden, bir tür vedalaşmayla,
Ve gözden yitti borular öterken.

III

Üç durum vardır ki çok kez benzer görünürler
Ama bambaşkadırlar, aynı çitte gelişseler de:
Bağlılık kendine, şeylere ve kişilere; kopukluk
Kendinden, şeylerden, kişilerden; ve aralarında
büyüyerek, kayıtsızlık,
Ölüm nasıl benzerse hayata benzer öbürlerine,
İki hayat arasında olarak — çiçeklenmeden, arasında
Canlı ve ölü ısırganların. Anıların kullanımıdır bu:
Kurtuluş için — aşkın azlığı değil de aşkın
İstekten öte gelişmesi, ve böylece kurtuluş
Geçmişten de gelecekten de. Böylece bir vatan aşkı
Kendi eylem ortamımıza bağlılık halinde başlar
Ve sonunda o eylemi pek önemsiz bulur,
Hiç de önemsiz değilken. Tarih kölelik olabilir,
Tarih özgürlük olabilir. Şimdi yok oluyorlar, bak,
Yüzler ve yerler, onları elbette seven benlikleriyle,
Üne kavuşmak, yücelmek için, bir başka düzende.
Günah gereklidir, ama
Hepsi iyi olacak, ve
Her türlü şey iyi olacak.
Gene düşünürsem bu yeri,
Ve insanları, çoğu övgüye değmez,
Değil yakın hısımları ya da iyiliği,
Ama kendine özgü bazı dahileri,
Hepsi etkilenmiş sıradan bir dahiden,
Bölündükleri bir çekişmede birleşmişler;
Düşünürsem bir kralı gün batarken,
Üç adamla nicelerini, darağacında,
Ve bazılarını ki ölüp unutuldular
Başka yerlerde, burada, ülke dışında,
Ve birisini ki ölürken kör ve sessizdi,
Ne diye övüp onurlandırmalıyız

Bu ölü insanları ölenlerden daha çok?
Çanları geçmişe doğru çalmak değildir bu,
Ne de bir büyüdür
Hayalini çağırmak için bir Gülün.
Eski hizipleşmeleri canlandıramayız
Eski politikaları yenileyemeyiz
Ya da antik bir davulu izleyemeyiz.
Bu insanlar, ve onlara karşı çıkanlar
Ve onların karşı çıktıkları
Onaylarlar sessizlik anayasasını
Ve toplanırlar tek bir partide.
Talihlilerden ne kaldıysa bizlere
Biz almışızdır yenilenlerden
Bırakmak zorunda olduklarını — bir simge:
Bir simge, ölümde yetkinleştirilen.
Ve hepsi iyi olacak, ve
Her türlü şey iyi olacak
Arıtılmasıyla güdülerin
Bizim yakarma yerimizde.

IV

Dalışa geçen kumru havayı yarar
Akkor halindeki dehşetin aleviyle,
Ve o alevin dilleridir ilan eden
Tek kurtuluşu günah ve yanlıştan.
Tek umut, yoksa, tek umutsuzluk
    Ceset için odun seçmededir, seçmede —
    Kurtarılmak için ateşten ateşle.

    Kim buldu öyleyse üzgüyü? Aşk.
Aşk pek tanınmamış bir Ad'dır
O ellerin ardında, hep örüp durur
Dayanılmaz alevden gömleği,
Onu da insan gücü çıkaramaz.
    Biz yalnız yaşarız, ah ederiz işte
    Tüketilerek ya ateşle ya da ateşle.

V

Başlangıç dediğimiz çoğunlukla son'dur
Ve sona erdirmek başlangıç yapmaktır.
Son, yola çıktığımız yerdir. Ve her cümlecik
Ve cümle ki doğrudur (yani her sözcük yerindedir,
Ötekileri tamamlamak için yerini alır,
Sözcük, ne çekingen, ne de gösterişçi,
Eskilerle yeniler arasında kolay bir ilişki,
Halkın sözcüğü doğru, kabalaşmaksızın,
Resmi sözcük kesin, fakat bilgiççe değil,
Çiftlerin hepsi birlikte dans ederek)
Her cümlecik ve her cümle bir son ve başlangıçtır,
Her şiir bir yazıt. Ve herhangi bir eylem
Bir adımdır idam kütüğüne, ateşe, denizin gırtlağına
Ya da okunamayan bir taşa: ve bu, çıkış yerimizdir.
Biz ölürüz ölenlerle:
Bak, ayrılıyorlar, ve biz onlarla gidiyoruz.
Biz doğarız ölülerle:
Bak, dönüyorlar, ve bizi de getiriyorlar.
Gülün zamanıyla porsukağacının zamanı
Eşit sürelerdir. Tarihi olmayan halk
Kurtarılamaz zamandan, çünkü tarih bir düzenidir
Zamansız anların. Öyleyse, ışıklar zayıflarken
Bir öğleden sonra kışın, sessiz bir tapınakta
Tarih şimdidir ve İngiltere'dir.

Resmiyle bu Aşkın ve sesiyle bu Çağrının

Geri kalmayacağız araştırmaktan
Ve bütün araştırmalarımızın sonu
Yola çıktığımız yere varmak
Ve orayı ilk kez tanımak olacaktır.
Bilinmeyenler içinde, hatırlanan kapı

Ki toprağın sonu bıraktı bulunsun diye,
Bir yerdir ki başlangıç idi;
En uzun nehrin kaynağında,
Sesi, gizlenmiş çavlanların
Ve elma ağacındaki çocukların
Bilinmez, çünkü aranmamıştır
Ama duyulmuştur, yarı duyulmuş, denizin
Durağanlığında iki dalga arası.
Hemen şimdi, buraya, şimdi, hep —
Bütünüyle bir yalınlık hali
(Her şeyden ucuza patlamayan)
Ve hepsi iyi olacak ve
Her türlü şey iyi olacak
Alevin dilleri bükülünce
Taçlanmış ateş yığınının içine
Ve tek varlık olunca ateşle gül.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Karıma Bir Sunu	19
Prufrock'dan (1917)	
J. Alfred Prufrock'un Aşk Şarkısı	20
Bir Kadının Portresi	26
Prelüdler	31
Rüzgârlı Bir Gece Üstüne Rapsodi	34
Ağlayan Genç Kız	37
Şiirler-1920'den	
Gerontion	38
Çorak Ülke (1922)	41
Oyuk Adamlar (1925)	66
Ash-Wednesday (1930)	70
Ariel Şiirleri'nden	
Üç Müneccimin Yolculuğu (1927)	79
Marina (1930)	81
Bitmemiş Şiirler'den	
Sweeney Agonistes (1926-27)	83
Bir Prologun Parçası	83
Bir Agonun Parçası	89
Coriolan (1931-32)	96
Zafer Töreni	96
Bir Devlet Adamının Sıkıntıları	98
Rock'dan Korolar (1934)'dan	
Koro I	101
Koro III	106
Koro VII	109
Koro IX	112
Koro X	114

Dört Kuartet (1943)
Burnt Norton (1935) 119
East Coker (1940) 128
The Dry Salvages (1941) 137
Little Gidding (1942) 147

T.S. ELIOT

çorak ülke
dört kuartet
ve başka şiirler

İngiliz dilinin 20. yüzyıldaki en büyük ustalarından biri sayılan T.S. Eliot (1888-1965) Amerika'nın St. Louis şehrinde doğdu, öğrenimini Harvard Üniversitesi'nde bitirdikten sonra Sorbonne ve Oxford üniversitelerinde de araştırmalar yaptı. 1915'te İngiltere'ye yerleşti. Öğretmenlik, banka memurluğu gibi işlerde çalıştıktan sonra uzun yıllar Londra'daki Faber Yayınevi'nin yönetmenlerinden biri olarak çalıştı. 1927'de İngiliz uyruğuna geçen Eliot çeşitli İngiliz ve Amerikan üniversitelerinde dizi konferanslar verdi. 1948'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

"Eliot, geleneğini Avrupa'da, Fransız Sirngecilerinde ve kendisine çok şey borçlu olduğu Jules Laforgue'da, İngiliz Elizabeth ve James Çağı oyun yazarlarında, metafiziksel şairlerde, Akdeniz'de ve Dante'de bulur. Dinsel sezgisi, kendisinin ötesinde ve üstünde bir şeye bağlanma konusundaki bilinçli kararı ve duyarlığının şaşırtıcı yoğunluğu ile düzeni eksiksiz bir eser yaratmaya yönelir. Duyan, düşünen, kendisiyle savaşan ve sanatına büyük bir disiplinle, nerdeyse gizemli bir yoğunlukla bağlanan eşsiz bir şair örneğidir."

— Seferis

adam 389

ADAM

ISBN 975 - 418 - 029 - 6